ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Enckellin raportti no 166.

Pariisi

21/I 1927.

5000—6—26. 1955

Légation de Finlande
3, rue Clément Marot (VIIIe)

Paris, tammikuun 22 p:nä 1927.

N° 197

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 1/215 Sal. D. 1927
27/I.27 № Liit.
RYHMÄ 5. OSASTO C6. ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Ministeri Enckell'in raportti N° 166.

Lähetystö kunnioittaen ohellisena lähettää 6 kappaletta Ministeri C. Enckell'in raporttia N° 166 tammikuun 21 p:ltä 1927:

Suomi ja Kansainliitto.

Ministeri Enckell pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Lähetystösihteeri: Aarne Wuorimaa

Enckellinki rap:t suomeksi!

ULKOASIAINMINISTERIO
№ 1/215 Sal. D. 1927
27/I-27 № Liit.
YHMA OSASTO ASIA
5. C6.

MINISTERI E N C K E L L'in

RAPORTTI

N° 166

tammikuun 21 p:ltä 1927.

S i s ä l t ä ä:

Suomi ja Kansainliitto.

1215 Sal. 27

27/I-27

SUOMI JA KANSAINLIITTO. Lähetystö sai kuluvan tammikuun 14 päivänä vastaanottaa seuraavan sähkösanoman:

C-5 Kun kysymys Suomen ehdokkuudesta Kansainliiton neuvostoon piakkoin valmistavasti esillä hallituksessa, pyydämme kiireellisesti lausumaan mielenne niistä näkökohdista, jotka yleensä ja varsinkin asemamaatanne silmälläpitäen asiaa ratkaistaessa otettava huomioon. Sondeerauksiin ei vielä ryhdyttävä.

Tämän johdosta saan kunnioittaen esittää pyydetyn lausuntoni, joka vähän on viivästynyt osittain vakavan sairauden johdosta perheessäni, osittain matkani tähden Antverpeniin.

Kysymys Suomen ehdokkuudesta Kansainliiton Neuvoston jäseneksi jakaantuu käsitykseni mukaan seuraaviin kohtiin:

a) Onko, ottamalla huomioon Kansainliiton edut, toivottavaa, että Neuvostossa annetaan paikka Suomelle ja voidaanko, ottamalla huomioon se asiantuntemus ja kompetenssi, jota Suomi Neuvoston jäsenenä tulisi edustamaan, edellyttää Suomen ehdokkuuden esittämistä ensi Yleiskokouksessa Kansainliiton etuja vastaavana.

b) Onko, ottamalla huomioon Suomen kansainvälinen asema ja sen erikoiset edut, toivottavaa - siinä tapauksessa, että ylempänä kohdassa a) tehtyyn kysymykseen voidaan vastata myöntävästi - , että Suomi pyrkii saamaan paikan Neuvostossa.

c) Onko, huomioonottaen mahdolliset toiset ehdokkuudet, sopivaa, että Suomi asettuu ehdokkaaksi Neuvostoon, ja myönteisessä tapauksessa ryhtyy diplomaattisiin toimenpiteisiin vaalituloksen saattamiseksi varmaksi ennen Yleiskokousta aikaansaatujen sopimusten kautta.

Jätän niinollen kokonaan syrjään sen teoreettisen mahdollisuuden, että diplomaattisiin neuvotteluihin asiassa ryhdyttäisiin muulla perustelulla kuin Kansainliiton todellisten etujen kannalta, koska käsitykseni on, että Kansainliiton Neuvosto on kokoonpantava yksinomaan ottamalla huomioon Liiton edut, eikä suinkaan, niinkuin valitettavasti viimeksi tapahtui, jonkun Kansainliiton jäsenen kunnianhimon tai erikoistarkoitusten tyydyttämiseksi.

Kuten jo aikaisemmin kysymystä käsitellessäni usein olen lausunut, on Kansainliiton Neuvoston, voidakseen Liittosopimuksen mukaan täyttää velvollisuutensa, omattava pätevyyttä voidakseen ratkaista sen käsiteltävänäolevat asiat, ja koska kysymykset ovat osaksi poliittisia, osaksi taloudellisia sekä voivat koskea suurvaltoja ja pienempiä valtioita, eri maanosia ja hyvin erilaisia kulttuuritasoja, monenlaisia kansallisia mentaliteetteja y.m., vaaditaan niiltä valtioilta, jotka ottavat osaa Neuvoston päätöksiin, että niillä on riittävää harrastusta maailmankysymyksiin voidakseen edustajalleen Neuvostossa antaa vastaavia ohjeita. Niiden kysymysten joukossa, joita Liittoneuvoston on käsiteltävä, ovat monet sellaisia, että niihin Suomen valtiovallalla on ainoastaan epäsuoraa intressiä, eivätkä sellaisina ole sen enemmän hallituksen kuin eduskunnankaan käsittelynalaisia. Jos sitävastoin Suomen Neuvoston jäsenenä on otettava kanta näihin kysymyksiin, vaatii tunnollinen Neuvostojäsenen velvollisuuksien täyttäminen näiden aiheiden yksityiskohtaista tutkimista. Käytännöllinen johtopäätös tästä on, että kaikkia Kansainliiton Neuvoston käsiteltävää poliittisia kysymyksiä on valmisteltava ulkoasi-

ainministeriössä, taloudellisia, teknillisiä y.m. Liittosopimuksen 23 artiklassa lueteltuja kysymyksiä asianomaisessa ammattiministeriössä. Liittosopimuksen 23 artikla on käännettynä seuraava:

"Kansainvälisten sopimusten määräysten varassa, jotka jo ovat voimassa tai jotka tämän jälkeen voidaan tehdä, ja sellaisten määräysten mukaisesti, liiton jäsenet selittävät seuraavaa:

a) ne tulevat tekemään parhaansa turvatakseen ja ylläpitääkseen oikeudenmukaiset ja humaaniset työehdot miehille, naisille ja lapsille omilla valtioalueillaan kuin myöskin jokaisessa muussa maassa, jonka kanssa niillä on kaupallisia ja teollisuussuhteita, ja tässä tarkoituksessa perustamaan ja kannattamaan sopivia kansainvälisiä järjestöjä;

b) sitoutuvat siihen, että niiden hallinnonalaisten alueiden alkuasukkaille taataan oikeudenmukainen kohtelu;

c) jättävät liitolle ylivalvonnan sopimusten noudattamiseen, jotka koskevat valkoista orjakauppaa, lapsikauppaa sekä opiumi- ja muiden vahingollisten rohdosten kauppaa;

d) jättävät liitolle ylivalvonnan ase- ja ampumatarvekauppaan maiden kanssa, joissa sellaisen kaupan valvonta on yleisen edun kannalta välttämätön;

e) ryhtyvät tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta saataisiin aikaan ja ylläpidettäisiin liikeneuvojen ja kauttakulun vapaus sekä kohdeltaisiin oikeudenmukaisesti kaikkien liiton jäsenten kauppaa, jolloin otetaan huo-

mioon 1914 - 1918 vuosien sodan hävittämien alueiden erityiset tarpeet;

f) tulevat tekemään parhaansa, jotta kansainvälistä tietä voitaisiin ryhtyä toimenpiteisiin tautien estämiseksi ja vastustamiseksi."

En ollenkaan epäile, että kun tarpeelliset järjestelyvalmistelut ovat suoritetut, me Neuvoston jäsenenä voimme tunnollisesti muodostaa itsellemme asiantuntemukseen perustuvan käsityksen niissä eri kysymyksissä, joita Neuvoston on ratkaistava, sen enemmän kuin sitäkään, että me tässä suhteessa tulemme saamaan Neuvoston muiden jäsenten luottamuksen.

Kuitenkin on tässä yhteydessä ennenkaikkea tutkittava, minkä määrän erikoista asiantuntemusta ja kokemusta Suomi voi Liittoneuvoston jäsenenä tuoda mukanaan, ja vaikuttanee tämä erikoiskompetenssi ennenkaikkea päätökseen meidän valitsemisestamme siinä tapauksessa, että suurempaa kilpailua neuvostopaikoista ilmenisi. Jos niinollen objektiivisesti koetamme tarkastaa maatamme tekijänä maailmanpolitiikassa ja maailmankulttuurissa, niin on meidän tunnustettava yliarvioimatta kykyämme, että Journal de Genève'in toimittajalla, herra William Martin'illa oli oikein, kun hän syyskuussa 1926 kirjoitti, että Kansainliiton Neuvosto Suomen valinnan kautta olisi saanut arvokkaan vahvistuksen, koska me maamme maantieteellisen aseman ja poliittisen kehityksen tähden voimme Neuvostossa edustaa huomattavaa määrää asiantuntemusta eräässä tärkeimmässä, Euroopan politiikkaa koskevassa kysymyksessä, nimittäin Länsi-Euroopan asemassa Venäjään. Me olemme enemmän kuin vuosi-

sadan autonoomisena valtiona, länsimaisen kulttuurin läpitunkemina ja skandinaavisen pohjolan kanssa yhteisiä poliittisia ihanteita omaavina saaneet katkeria kokemuksia siitä vastakohdasta, joka on olemassa meidän näiden ominaisuuksiemme ja tulevaisuudensuunnitelmiemme sekä venäläisen kansanluonteen ja sen Länsi-Eurooppaan suhtautumisen välillä. Voimme huoletta sanoa, ettei tällaista asiantuntemusta, jota ei saavuteta pintapuolisten tutkimuksien avulla, omaa kukaan muu Venäjän naapureista, sillä niistä ei yksikään ole ollut meihin verrattavssa asemassa. Osaksi ovat Venäjän muut naapurimaat alemman kansallisen kulttuurikehitystason ja poliittisen kypsymättömyyden hetkenä joutuneet suuren slaavilaisen valtakunnan vaikutuksenalaisiksi, joka heikomman vastustuskyvyn tähden asianomaisten taholta on ollut suhteellisesti suuri, osaksi eivät Venäjän ja sen suurimman itäisen naapurin Puolan heimo-, kulttuuri- ja uskontoeroavaisuudet ole olleet tarpeeksi merkityksselliset, että täysin objektiivinen, länsimainen käsitys Venäjän kansan ominaisuuksista ja toimintakeinoista olisi voinut puolalaisessa yhteiskunnassa syntyä. Olemme niinollen se länsimainen kulttuurikansa, joka historiallisen menneisyytensä kautta on saavuttanut parhaat edellytykset voidakseen länsimaisella mentaliteetilla oikein käsittää sen erinomaisen vastakohdan, mikä on olemassa Venäjän ja Länsi-Euroopan välillä, nimenomaan poliittisella alalla. Huolimatta katkerista kokemuksista ei Saksa, jolla ennen maailmansotaa Venäjän kanssa oli läheisimmät taloudelliset suhteet, sen enemmän kuin Ranskakaan, joka vuosikymmeniä oli Venäjän mahtava liittolainen, eikä mi-

kään muikaan Euroopan maista ole voinut muodostaa käsitystä Venäjästä, ja on tästä ymmärryksenpuutteesta selvä piirteisenä todistuksena se viimeisten vuosien varsin horjuva politiikka Venäjää kohtaan, joka lähenemispyrkimyksistään eri aikoina on yliarvioinut venäläiset olot /länsi-europpalaisten vertaisina..

Asiantuntemus Venäjään nähden, joka sivistyksellisessä ja poliittisessa suhteessa vallankumouksen jälkeen vielä enemmän on etääntynyt Länsi-Euroopasta, on epäilemättä Liittoneuvostolle arvokas lisä sen pätevyyteen aikana, jolloin n.s. itäeurooppalaiset kysymykset vetävät yleisen huomion puoleensa, ja voi Suomi, kuten ylempänä lyhyesti on mainittu, tässä suhteessa effektiivisesti ottaa osaa kansainväliseen yhteistyöhön.

Mutta Suomelle ei Neuvostojäsenenä annettaisi arvoa ainoastaan Venäjän politiikan tuntijana sen läntisiin naapureihin nähden, vaan myöskin Itämeren valtioiden, skandinaavisten maiden ja yleensä Itämeren politiikan tuntijana. Niinkuin jo maamme lehdistössä mahdollisesta ehdokkuudestamme Kansainliiton Neuvoston jäseneksi puhuttaessa on esitetty, kuulumme me siihen ryhmään puolueettomia valtioita, jotka ovat niiden kysymysten ulkopuolella, jotka koskevat maailmansodan voittajia ja voitettuja. Kansainvälistä asemaamme on pidettävä riittävästi vakiintuneena voidaksemme, jos meidät Kansainliiton jäsenten luottamuksen saaneina valittaisiin Neuvostoon, puolueettomasti tuomita mahdollisissa kansainvälisissä riitakysymyksissä. Voimme tehdä tämän täysin itsenäisesti, vieläpä siinäkin tapauksessa, että senkautta mahtavatkin edut tu-

lisivat loukatuiksi. Ala, jossa Suomella on suurempi kokemus kuin monella muulla Kansainliiton jäsenellä ja jolla Kansainliiton Neuvosto on antanut Suomen sisäiselle lainsäädännölle täyden tunnustuksen, on kysymys vähemmistöjen asemasta valtakunnassa. Koska tämä kysymys on yksi vaikeimpia, ei ainoastaan monessa n.s. uudessa valtakunnassa, vaan tuottaa vaikeuksia myöskin vanhoissa kulttuurimaissa ratkaisun saamiseksi ajanhengen vaatimusten mukaisesti, voi Suomi epäilemättä Liittoneuvostossa vaikuttaa hyvätekevällä tavalla. - siinä määrin kuin tällä alalla kansainvälinen sekaantuminen on mahdollista - asiantilan parantamiseksi, missä sellaiseen tarve vaatii.

Lopuksi on Suomi finanssi- ja talousalalla, jolla Kansainliitto koettaa auttaa jäseniään saavuttamaan maailmansodan luorjuttaman tasapainon, saavuttanut ilman vierasta apua ja itsenäisesti stabiliteetin, joka on saanut osakseen kansainvälisen tunnustuksen ja arvonannon. Suomen mahdollinen osanotto Kansainliiton Neuvostossa viimemainittujen kansainvälisten kysymysten alalla on myöskin seikka, jota asiantuntijat varmasti tulevat tyydytyksellä tervehtimään.

Kun, ottaen huomioon yllämainitut, mahdollisimman suurella puolueettomuudella esitetyt näkökohdat, muistaa, että maamme mielipide sympatialla ja luottamuksella omistaa Kansainliitto-aatteen sekä että kansamme niinhyvin oman maan kuin koko maailman rauhan edun nimessä on valmis rehellisesti pyrkimään vahvistaakseen Liiton auktoriteettia ja vaikutusvaltaa maailmassa, ei maamme pätevyyttä arvokkaasti ja tarmokkaasti voida myötävaikuttaa Liittoneuvoston jäse-

nenä voitane asettaa pinimmänkään epäilyksen alaiseksi.

Jää sitten tarkastettavaksi, missä määrin nykyiset poliittiset konjunktuurit sekä kansainvälinen asemamme nykyhetkellä voisivat aiheuttaa hallituksemme pyrkimään hankkiakseen Liittoneuvostossa Suomelle paikan, sekä missä määrin toimenpiteillä tämän päämäärän saavuttamiseksi on mahdollisuuksia menestyä. Joutumalla jäseneksi Liittoneuvostoon tulee Suomi, niinkuin jo maamme sanomalehdistössä on lausuttu, jossakin määrin vahvistamaan kansainvälistä arvoaan. Tätä seikkaa ei kuitenkaan ole millään tavoin yliarvioitava, varsinkin kun Liittoneuvosto on kansainvälinen järjestö, joka on nuorempi kuin Suomen valtiollinen itsenäisyys. Liitto on sitäpaitsi lyhyen olemassaolonsa aikana joutunut huomattavien muutosten alaiseksi, joilla on ollut erinomaisen suuri merkitys sen arvoon nähden niinhyvin jäseniensä keskuudessa kuin niissä maanosissa, jotka eivät siihen ole liittyneet. Sitä erinomaista arvonantoa, jonka Versailles'in rauhanluojat toivoivat Kansainliiton saavuttavan, ei se valitettavasti kyllä vielä ole saavuttanut. Senkautta että Pohjois-Amerikan Yhdysvallat ovat kieltäytyneet siihen liittymästä, kärsi se jo heti alussa vaikean moraalisen iskun ja on senjälkeen useina vuosina Liiton keskuudessa ponnisteltu Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain liittymiseksi siihen. Tämä tapahtui, kuten sanottu Liittosopimuksen 10 ja 16 artiklan tulkintayritysten kautta. Erikoisesti oli Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain naapuri Kanada intressoitu 10 artiklan tulkinnan saattamisesta sellaiseksi, joka huomattavasti olisi vähentänyt sen merkitystä. Ranskalainen mielipide oli alussa varsin skeptil-

linen, ja puhuivat huomattavat politikot ylimielisellä ironialla järjestöstä, jossa Englannilla oli epäilemätön ylivalta. Kuitenkin heräsi Ranskan harrastus erikoisesti Ylä-Schlesian kysymysten yhteydessä, ja on myöhemmin ranskalainen diplomatia tehnyt erinomaisia ponnistuksia saadakseen vaikutusvaltaa. Niinkuin usein olen esittänyt, muodostui monien tärkeiden kysymysten keskustelu Liitossa kaksintaisteluksi Ranskan ja Englannin välillä. Sen, mitä ranskalainen delegatsioni onnistui ajamaan III, IV ja V Yleiskokouksessa yleisten takeiden vahvistamiseksi, jotka Liittosopimuksen mukaan Liiton jäsenten on saatava, on Englannin hallitus desavuoimalla delegatsioninsa myöhemmin tehnyt tyhjäksi, niin että Ranskan tavoittelemat vahvistukset (Liiton poliittisesta merkityksestä) tehtiin mahdottomiksi. Ja viime aikoina on Locarno-valtioiden päätös Liittosopimuksen 16 artiklan tulkinnasta tapahtunut siitä syystä, että Saksa sellaista vaati ehtona liittymiselleen Kansainliittoon. Kuten professori de Lapradelle jo yli 6 vuotta sitten kerran eräässä keskustelussa minulle lausui, on Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain liittyminen Kansainliittoon sen elinehto, ja että, ellei sitä saada Liittoon mukaan, on Liitto tuomittu kuihtumaan. Viimeiset ponnistukset amerikkalaisen mielipiteen muuttamiseksi suotuisaksi Liiton pyrkimyksille oli vuonna 1926 annettu vastaus Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain reservatsioniin, kun sen liittyminen vakituiseen kansainväliseen tuomioistuimeen oli esillä. Kansainliitossa johtavien suurvaltain politiikka on ilmeisesti se, että mieluummin on suostuttava Liittosopimuksen modifikatsioneihin kuin luovuttava ajatuksesta saada Liitto

yleismaailmalliseksi. Sama ajatuksenjuoksu on ilmeisesti ollut myöskin Liittosopimuksen 16 artiklan Locarno-tulkinnan pohjana, mitä ilman Saksa ei olisi suostunut Liittoon tulemaan. Johtavien suurvaltojen ministerien tapaamiset Genèvessä ovat muodostuneet erinomaisen tärkeiksi etappikohdiksi maailman politiikalle, ja luo Kansainliitto näille kokouksille sopivan maaperän samoinkuin tarvittavan perustan mielipiteille ulospäin. Varsinainen Kansainliitto-työ supistuu tällöin, kuten viime vuoden eri kokoukset ovat osoittaneet, merkitykseltään toisarvoiseksi, kun sitävastoin suurvaltain edustajain keskustelut kiinnittävät sekä näiden että maailman asiantuntevan mielipiteen päähuomion puoleensa. Vaikka Saksan liittymisen seurauksena onkin ollut, että yhä enemmän on etäännytty siitä effektiivisiä, sisäisiä takeita pyrkivästä suunnasta, joiden toivottiin toteutuvan Rauhanneuvotteluissa 1919, ja joita luultiin voitavan vahvistaa Genèven pöytäkirjan kautta ja joiden tuloksena aseistariisumista pidettiin mahdollisena Liittosopimuksen 8 artiklan mukaan, on Liittoa kuitenkin syystä onniteltu siitä, että Saksa on tullut sen jäseneksi. Kuitenkin puuttuu Liitolta arvovaltaa tarjotakseen palveluksiaan niiden riitaisuuksien ratkaisemiseksi, jotka nykyään uhkaavat rauhaa maailman eri osissa. Liitto, jonka sihteeristössä poliittista osastoa johtaa japanilainen, pysyy täysin passiivisena kaikkiin polttaviin poliittisiin kysymyksiin, jotka nykyhetkellä aiheuttavat asevarustuksia kaikilla tahoilla, samalla kuin aseistuksenrajoituskonferenssin valmistavat komissionit julkaisevat paksuja teoksia, jotka esittävät eri näkökantoja aseistariisumiskysymyksen yksityiskohdista.

Liittoneuvoston jäsenten lukumäärän lisääminen ei ole kohottanut Neuvoston arvovaltaa, mieluummin päinvastoin, ja epäilen, missä määrin Kiinan, Puolan, Rumanian tai Salvadorin jäseniksi tuleminen on lisännyt niiden arvoa sitten kuin ne nykyisten olosuhteiden pakosta ovat Liittoneuvoston jäseninä joutuneet olemaan toimettomina.

Kuitenkin on toivottavaa, että nyt suhteellisesti pimeältä näyttävä tilanne valkenisi sekä että Saksa osoittaisi harrastusta Kansainliiton arvovallan korottamiseksi, sillä niin oudolta, kuin tuntuneekin, on Kansainliiton kohtalo nykyään suuressa määrin riippuvainen siitä politiikasta, jota siihen viimeksiliittynyt jäsen Saksa tulee sen piirissä noudattamaan. Erikoisen merkityksellinen on Saksan suhtautuminen kysymykseen, joka koskee Kansainliiton suhdetta Venäjään ja kaikkiin itä-europpalaisiin kysymyksiin, jotka intresseeraavat kaikkia Venäjän läntisiä naapureita.

Olen katsonut olevan syytä jonkun verran laajasti analysoida Kansainliiton poliittista asemaa tällä hetkellä, koska kysymys Suomen Liittoneuvoston jäseneksi tulemisen sopivaisuudesta luonnollisesti on läheisessä yhteydessä sen kanssa.

Kuten raportissani lokakuun 7 päivältä 1926 lausun, olisi kuitenkin väärin arvostella Liittoa yksinomaan sen kyvyn mukaan tyydyttävällä tavalla järjestää jäseniensä turvallisuuskysymystä ja aseistuksenriisumista keskinäisten takeiden pohjalla. Kansainliiton lukuisat muut tehtävät taloudellisella ja humaanisella alalla eivät myöskään ole vähäarvoisia, ja menestyksellinen toiminta näillä aloilla voi

omalla tavallaan vaikuttaa rauhan turvaamiseksi sekä suotuisain olosuhteiden vallitessa avata mahdollisuuksia myöskin toimintaan puhtaasti poliittisella alalla.

Käsitykseni mukaan tullee Suomen pääseminen Liittoneuvostoon ehkä joillakin, olojamme vähemmän tuntevilla tahoilla kohottamaan maamme arvonantoa itsenäisenä valtiona, mutta paljon suurimerkityksellisemmäksi, meidän kansainvälisen asemamme vahvistamiseksi tulisi tietysti menestyksellinen toiminta Liiton jäsenenä, johon astuminen Neuvostoon avaisi mahdollisuudet. Jos onnistumme arvokkaalla ja itsenäisellä esiintymisellä realipoliittisesti toteutettavien aloitteiden kautta sekä asiantuntevalla toiminnalla Liittoneuvoston ratkaistavaksi esitetyissä kysymyksissä saavuttamaan tunnustusta, olisi tämä luonnollisesti erinomaisen merkityksellistä kansainväliselle asemallemme yleensä sekä Venäjään nähden erikoisesti. Venäjän kunnioitus meidän valtiolliseen itsenäisyyteemme nähden on ilmeisesti riippuvainen siitä, missä määrin kansainvälisen yhteistyön alalla voimme saada äänemme kuuluville ja hankkia vaikutusvaltaa. Parhaimmissa tarkoituksissa herätetyt sekä meitä että kanssamme verrattavien valtioiden turvallisuutta koskevat aloitteet, jotka ovat mahdottomat toteuttaa osaksi käytännöllisistä, osaksi poliittisista syistä, voivat ainoastaan vähentää Venäjän arvonantoa meihin nähden, koska osaksi Kansainliitto-takeiden todellinen heikkous täten paljastuisi osaksi voimattomuutemme saada hyväksytyksi omia ehdotuksiamme tulisi ilmeiseksi. Viimeksimainitunlaiset aloitteet eivät luonnollisesti Kansainliitossa saavuta suurempia menestymisenmahdollisuuksia senkautta, että ne panee vireil-

le, joku Neuvoston jäsen yhtä vähän kuin niiden merkitys Kansainliitolle saattaa lisääntyä siitä, että oma sanomalehdistömme omistaa niille saamiensa tietojen perusteella suosiollista huomiota.

Maamme mahdollinen astuminen Liittoneuvoston jäseneksi tulee, kuten ylempänä jo on mainittu, intensivioimaan hallituksemme toiminnan Kansainliitto-kysymyksiin nähden samoinkuin laajoissa piireissä lisäämään harrastusta siihen. Tämä seikka samoinkuin se vastuuntunne, jonka jäsenyys Liittoneuvostossa luo, tulee epäilemättä vaikuttamaan kasvattavasti yleiseen mielipiteeseen erilaisiin maailmantapahtumiin, joihin puolueettoman, vapaan valtion on itsenäisesti suhtauduttava. Yllämainitun Kansainliitto-neuvoston nykyisen passiivisuuden poliittisiin kysymyksiin samoinkuin suurvaltain pyrkimyksen johdosta käsittelemään heitä kiinnostavia kysymyksiä Liittoneuvoston ulkopuolella tulevat luultavasti nykyoloissa Liittoneuvoston käsiteltäviksi alistettavat poliittiset kysymykset olemaan verrattain viatonta laatua, ja tuskin tarvitsee ottaa huomioon sitä sanomalehdistössämme lausuttua pelkoa, että Suomi Neuvoston jäsenenä voisi herättää toisen tai toisen vaikutusvaltaisen suurvallan puolelta epäystävällisyyttä.

Siitä, mitenkä Neuvoston jäsen, joka erinomaisella innolla on pyrkinyt Neuvostoon, katsoo voivansa puhua Genevestä, st.s. Kansainliitosta, ilmenee seuraavasta otteesta, jossa Le Temps 12/1 -27 selostaa Puolan ulkoministeri Zaleski'n viimeistä puhetta:

"Contrairement à l'opinion de certains pacifistes trop simplistes" a ajouté M. Zaleski, le chemin vers

la paix universelle n'est pas facile. Ce chemin ne passe pas à Genève."

Yllaesitettyjen näkökohtien perusteella saatan vakaumuksenani lausua, että Suomi Liittoneuvoston jäsenyydestä saattaa voittaa huomattavia etuja, jos tätä jäsenyyttä hoidetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarpeellisiin järjestelytoimiin ryhdytään hankkimalla riittäviä varoja toimintaa varten.

Jää käsiteltäväksi kysymys, missä määrin Suomella on mahdollisuuksia vaaleissa ensi syyskuussa tulla valituksi Liittoneuvostoon.

Erovuorossa olevien Belgian, Tshekkoslovakian ja Salvadorin sijalle tulee valittavaksi 3 jäsentä 3 vuodeksi.

Belgia on jo syyskuussa 1926 Kansainliitto-piireissä ilmituonut, että se aikoo pyytää itselleen jälleenvalintaoikeutta. Eräs Belgian valtuuskunnan jäsen kysyi minulta luottamuksellisesti, olisiko tällainen pyyntö esitettävä jo 1926 vai vasta 1927. Jälleenvalintasysteemiä koskevan, viime assambleassa vallinneen mielialan perusteella suositin belgialaiselle delegatsionille, ettei se sitä silloin pyytäisi, mutta oletan, että, ellei Belgian hallituksen kanta ole muuttunut, se ennen ensi vaaleja tulee tätä pyytämään. Tällaisella pyynnöllä saattaa syyllä olettaa olevan menestysmahdollisuuksia, jos suurvallat antavat Belgialle tukensa niinkuin tähän saakka.

Tshekkoslovakian ulkopolitiikassa on jonkunlainen käänne tapahtunut, ja pidetään ulkoministeri Benes'in asemaa epävarmana. Ja kuitenkin oli se hänen henkilökohtaisesti nauttimansa arvonannon johdosta Ranskan ja Englan-

nin hallituspiireissä, kun Tshekkoslovakian ehdokkuus - vastoin aikaisemmin tehtyä sopimusta koskien Rumanian ehdokkuutta pikkuententen edustajana - viime hetkellä VII assambleassa esitettiin. Tshekkoslovakian paikka Neuvostossa tulee niinollen kaiken todennäköisyyden mukaan vapautumaan.

Salvador, joka viime assambleassa valittiin vuodeksi, tulee luultavasti sen erinomaisen huomaavaisuuden tähden, jolla Etelä- ja Keski-Amerikan valtioita kohdellaan, uudelleen valituksi tai korvatuksi jollakin muulla valtiolla samasta ryhmästä.

Kun viime assambleassa Suomen ehdokkuus tuotiin esille, sai se, mikäli yksityiskeskusteluista valtuutettujen kanssa voi päättää, kannatusta skandinaavilaisten, baltilaisten ja muiden keskikokoisten europpalaisten valtioiden taholta. Koska Ranska ja Englanti hoitivat propagandaa Benes'in puolesta, jotavastoin Suomen valtuuskunta tunnetuista syistä pysyi passiivisena, äänestivät Etelä-Amerikka y.m. Tshekkoslovakian puolesta. Kuitenkin olivat myöskin sekä Irlanti että Portugali pyrkineet saamaan itselleen Neuvostojäsenen paikkaa saaden kumpikin muutamia ääniä. On täysi syy olettaa, että Irlanti uudelleen tulee asettumaan ehdokkaaksi ja että tätä ehdokkuutta tulevat dominionit kannattamaan, jotka eivät kaikki ole tyytyväisiä nykyiseen poikkeusasemaansa ja jotka faktillisesti Englannin tähänastisen käsityksen mukaan nykyään eivät ole Neuvostoon vaalikelpoisia jäseniä. Viimeisessä imperium-konferenssissa käsitelty kysymys dominionien suuremmasta itsenäisyydestä tullee mahdollisesti johtamaan Irlannin tai Kanadan valitsemiseen Neuvoston jäseneksi.

Lopuksi on sekin ministeri Holman viime syksynä eri raporteissa koskettelema mahdollisuus olemassa, että Tanska haluaisi päästä Neuvostoon. Kaikkien näiden mahdollisuuksien suhteen olisi käsitykseni mukaan varovainen sondeeraus eri tahoilla toimitettava, ennenkuin kysymystä Suomen ehdokkuudesta julkisesti käsitellään. On tuskin epäiltävää, että meidän yleinen mielipiteemme, mikäli todellinen mahdollisuus Suomen valitsemisesta Neuvostoon on olemassa, tulisi suosiollisesti suhtautumaan siihen, mutta olisi toiselta puolen varsin valitettavaa, jos luotu kotimainen yleinen mielipide meidän ehdokkuudestamme ei tulisikaan tyydytetyksi.

Mitä Ranskan suhtautumiseen mahdolliseen ehdokkuuteemme tulee, määritteli sen hyvin kategoorisesti Ranskan ulkoasiainministeri, herra Briand, joka viime syyskuun aikana tapahtuneissa vaaleissa Genevessä tuli luokseni Yleiskokouksen istuntosalissa sekä valitti, ettei Suomi tällä kertaa ollut tullut valituksi. Hän lausui samalla, että Suomelle olisi kaikissa suhteissa edullista päästä 1927 kolmeksi / vuodeksi Neuvostoon, ja lausui Ranskan siinä tapauksessa, että Suomi esittää ehdokkuutensa, toimivan sen hyväksi. Tälle lausunnolle, jolla tosin on lupauksen luonne, on kuitenkin saatava vahvistus, ennenkuin siihen vakavasti on luotettava. Jos Belgia, Kanada (tai Irlanti) sekä Tanska esittävät ehdokkuutensa kahteen, europpalaisille valtioille varattuun jäsenpaikkaan, lienee näillä mainituilla kolmella maalla suurpoliittisista syistä suuremmat mahdollisuudet saada Ranskan kannatus kuin meillä.

Viimeksilausumani johdosta katson voivani suosittaa

Herra Ulkoasiainministeriille määrätä lähetystöjemme kautta toimeenpantavaksi sondeerauksia kaikista mahdollisista tulevista ehdokkaista kahteen neuvostopaikkaan sekä odotellessa tällaista, näiden sondeerauksien tulosta, kehoittaa Suomen sanomalehdistöä suurimpaan varovaisuuteen tämän arkaluontoisen kysymyksen käsittelyssä. Omituista kyllä näkyy muutamilla lehdillä olevan se käsitys, että Suomen pääsy Neuvostoon on yksinomaan riippuvainen siitä, missä määrin se itse haluaa tulla ~~sen~~ Neuvoston jäseneksi. Sondeerauksissa eri ehdokkuuksien suhteen voisivat diplomaattimme, jos sitä heiltä tiedustellaan, sopivasti huomauttaa, ettei hallitus toistaiseksi ole ottanut mitään kantaa Suomen ehdokkuuteen nähden huolimatta siitä, että kysymystä viime vaaleissa Suomen saaman äänimäärän johdosta sanomalehdistössä jossain määrin on käsitelty.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Enckellin raportti no 167.

Pariisi.

5/2. 1927

5000—6—26. 1955

Légation de Finlande
3, rue Clément Marot VIIIe

Paris, helmikuun 12 p:nä 1927.

N° 330

3/215 fol. 27
17/2-27
5. C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Ministeri Enckell'in raportti N° 167.

Lähetystö kunnioittaen ohellisena lähettää 6 kappaletta Ministeri C. Enckell'in raporttia N° 167 helmikuun 5 päivältä 1927:

Turvallisuuskysymyksemme.

Ministeri Enckell pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Lähetystösihteeri: Aarne Wuorimaa

2 215 Sal. 27
17/2-27
5 C6

MINISTERI E N C K E L L'in

RAPORTTI

N:o 167

helmikuun 5 p:ltä 1927.

S i s ä l t ä ä:

TURVALLISUUSKYSYMYKSEMME.

I. Diplomaattiraportit..... siv. 1 - 3

II. Yleinen poliittinen tilanne..... " 4 - 11

III. Kansainliiton kehitys..... " 11 - 22

IV. Suomen asema..... " 23 - 29

V. Suomen politiikka Kansainliitossa.. " 29 - 37.

---

2 215 Sal. 27

17/2-27

5 C6

TURVALLISUUSKYSYMYKSEMME.

Ehdotus, jonka toukokuussa 1926 Suomen valtuutetut jättivät aseistuksenrajoituskonferenssin valmistavalle komitealle finanssiavun järjestämisestä hyökkäyksenalaisiksi joutuneille Kansainliiton jäsenvaltioille samoinkuin Neuvosto-Venäjän aloite non agressioni-sopimusten solmiamiseksi Venäjän läntisten naapurien kanssa ovat viime aikoina antaneet useille diplomaateillemme aihetta esittää mielipiteensä turvallisuuskysymyksestämme ja diplomaattiraporteista. Tällöin on osittain ilmennyt erilaisia näkökantoja riippuen kunkin erilaisista käsityksistä maailmanpoliittiseen tilanteeseen nähden, Kansainliiton merkityksestä ja tulevaisuudesta, Venäjän aikeista sekä lopuksi siitä,politiikasta, jota Suomen hallituksen pitäisi noudattaa turvatakseen valtion kansainvälistä asemaa.

I. Diplomaattiraportit.

On itsestään selvää, että hallituksen on politiikallemme tärkeimpiin maailmankeskuksiin lähetetyiltä diplomaateilta vaadittava objektiivista, kriitillistä eriŧtelyä yleispoliittisesta tilanteesta samoinkuin sen kehityssuunnista. On myöskin selvää, että historian tuomion edessä eivät ainoastaan hallitukset, vaan myöskin ne, jotka hallituksen edustajan ominaisuudessa luottamusmiehinä edustavat maatamme ulkomailla, kantavat vastuun ulkopoliittisesta suuntautumisestamme, jos he puutteellisen raporteerauk-

sen tai poliittisen tilanteen väärän arvioinnin kautta epäsuorasti ovat vaikuttaneet hallitusten päätöksiin. Kaikilla diplomaateilla ei ole samaa kykyä, eikä tilaisuutta perehtyä oloihin sekä vetää niistä yleisiä johtopäätöksiä. Siitä syystä on välttämätöntä, että hallituksen toisilla tahoilla on tyydyttävä ainoastaan tosiasioiden raporteeraamiseen poliittisista keskusteluista y.m. sekä toisilla vaatia yksityiskohtaista erittelyä ja mahdollisia ehdotuksia kannanottamiseen nähden erilaisissa tapauksissa. Ihanne, että jokaisen Lähetystöpäällikön pitäisi voida seurata ja muodostaa itselleen itsenäinen käsitys ulkopoliittisen hallintomme kaikista tehtävistä, on meillä yhtä vähän kuin muissa maissa saavutettavissa. Epäilemättä ovat kaikki meidän diplomaattimme - riippumatta asemastaan - tietoiset isänmaallisesta velvollisuudestaan kykynsä ja olosuhteiden mukaan kantaa kortensa kekoon yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. - Suomen aseman vakiinnuttamiseksi kunnioitettuna ja arvossapidettynä vapaana valtiona. Viime kädessä on vastuunalaisen hallituksen erimielisyyksiä keinojen suhteen ilmetessä tehtävä ratkaisu.

Tämän käsityksen mukaisesti katson velvollisuudekseni koota useissa aikaisemmissa tilaisuuksissa lausumat käsitykseni niistä seikoista, joiden perusteella turvallisuuskysymystämme on tarkastettava. Käsitykseni ovat yhdenmukaisia muutamien ja eroavia toisten lähetystöpäällikköjen kannasta. Ainoastaan historian tuomio voi päättää, kuka oikein on arvioinut kehityksen kulun, kuka erehtynyt. Mikäli tiedot perustuvat toisten lausuntoihin, olen toimintani aikana ulkomaisen edustuksen palveluksessa aina

katsomut, että hallituksen on saatava täsmällisiä tietoja siteerattujen tietojen tai näkökohtien lähteistä. Diplomaattien, poliitikkojen, upseerien tai sanomalehtimiesten raporteerattuja, nimettömiä, suullisia lausuntoja ei vastuunalainen hallitus yleensä voi ottaa huomioon. Kun tietää, kuinka suuressa määrin diplomaattinen kohteliaisuus keskusteluissa vieraiden kanssa kätkee todelliset mielipiteet, kuinka sanomalehdistö syystä tai toisesta yksipuolisesti esittää tai väärentää tosiasioita, kuinka kansainvälisissä kokouksissa ja erikoisesti Kansainliiton kokouksissa epäsuotuisat ehdotukset haudataan kukkaisvuorten alle, vaaditaan diplomaatilta todellisuustajuntaa, kykyä huomata humbuugi ja riittävästi monipuolista orienteerausta voidakseen ymmärtää, missä suhteessa tosiasiain muutos tapahtuu tai mistä syystä tarkoituksettomasti väärä selitys on annettu. Vieraiden lausuntojen ja tietojen kritiikitön herkkäuskoisuus, varsinkin jos nämä vahvistavat sen henkilön ennaltaotetun mielipiteen, joka ilmoittamatta lähdettä asiasta raporteeraa, saatta aiheuttaa vakavia seurauksia. Sitävastoin saattaa luonnollisesti myöskin liian pitkälle kehitetty skeptillisyys vaikuttaa vahingollisesti. Diplomaattisten raporttien pitäisi kaistä syystä olla mahdollisimman laajasti perusteltuja sekä silloin kuin ne yksinomaan referoivat tosiasioita että silloin kuin ne sisältävät kriitillisen erittelyn keskusteluista, jotka ulkoasiainhallinnollemme ovat mielenkiintoisia. Tällaisia, asiatietoihin perustuvia raportteja voi vastuunalainen hallitus tarpeen tullen tarkistaa, seikka, joka ei ole mahdollinen, jos dokumenteeraus puuttuu.

II. Yleinen poliittinen tilanne.

Maailmansodan jälkeinen, yleinen poliittinen tilanne Europassa on suuressa määrin saanut leimansa vaikutusvaltakilpailusta Englannin ja Ranskan välillä. Niinkuin erittäin etevä ranskalainen diplomaatti, joka ensin oli Quai d'Orsay'n kauppaosaston päällikkö ja myöhemmin v.t. poliittinen tirehtööri, herra Jacques Seydoux esittää (Pax, numerot 2, 3 ja 4), on maailmansota ensi sijassa ollut saksalais-ranskalainen sota. Herra Seydoux on sairauden tähden - hän on jo useita vuosia ollut halvaantunut - samoinkuin - niin väitetään - henkilökohtaisten erimielisyyksien tähden pääsihteeri ~~pääministeri~~, herra Berthelot'n kanssa tammikuun 1 päivänä tänä vuonna jättänyt toimensa liittyäkseen Banque de Paris et des Pays-Bas'n palvelukseen sekä antautuakseen poliittiseen kirjailuun. Hän kirjoittaa artikkeleita Petit Parisien'issä ja toimittaa yllämainitun pankin kustantamaa viikkolehteä Pax, jossa hän on julkaissut sarjan artikkeleitä "Rauhan ehdoista Europassa". Hänen johtopäätöksensä ovat lyhyesti seuraavat.

Sitten kuin U.S.A. sodan jälkeen on saavuttanut tähän saakka arvaamattoman valta-aseman ja rikkauden sen jälkeen kuin Versailles'in rauhansopimus ja Kansainliitto ovat muodostuneet suurin piirtein presidentti Wilson'in suunnitelmien mukaan, on suuri pohjois-amerikkalainen tasavalta rajoittunut ainoastaan ekonoomisesti harrastamaan Europan asioita. Englanti sitävastoin oli pakoitettu sekaantumaan kaikkiin mannerkysymyksiin, ja teki epätoivoisia ponnistuksia, ettei U.S.A. taloudellisesti sitä syrjäyt-

täisi. Kvalitatiivisesti suuremman finanssikykynsä, paremman järjestelynsä y.m. kautta onnistui Englanti aikaansaamaan finanssiylivaltansa Europassa. Itävallan ja Unkarin finanssit järjestettiin Englannin toivomuksen mukaan. Dawes-suunnitelman toimeenpanon jälkeen vahvistui Englannin finanssivaikutus Saksassa, ja Englanti käytti hyväkseen finanssiylivaltaansa saadakseen aikaan sen balance of powers, joka aina on ollut Englannin politiikan perustana. (Englannin taloudellinen harrastus useita maailmansodan jälkeen syntyneitä, uusia valtioita kohtaan saa tästä luonnollisen selityksensä.)

Ranskalla on herra Seydoux'n mukaan ollut erinomaisia vaikeuksia sen tosiasian johdosta, ettei se ole aikaisemmin kuin Locarnon jälkeen voinut taloudellisesti lähestyä Saksaa. "Ainoastaan lojaali yhteistyö näiden kahden valtakunnan välillä sallii Europan vapaasti hengittää", sanoo Seydoux, "ja kun Englanti tasapainopolitiikassaan ei oikeastaan toivonut tätä lähestymistä, ei ranskalais-englantilainen konsortiomi ole johtanut eikä jälleenrakentanut Europpaa, niinkuin sen olisi pitänyt." Konsortiomi on herra Seydoux'n mukaan "jättänyt joukon kysymyksiä epämääräisiksi, riitoja näköpiiriin, vaikeuksia selvitettäväksi."

"Kuitenkin", sanoo herra Seydoux, "oli Englanti tietoinen siitä, että Saksan taloudellinen jälleenrakentaminen saattoi tapahtua Englannin etujen kustannuksella. Viimemainitun teollisuus ei ole korkeimmalla tasolla. Ne ponnistukset, joita se on tehnyt kohottaakseen puntansa paariarvoon, ne myönnytykset, joita se on ollut pakoitettu

työväestölleen antamaan ovat saattaneet sen tuotantokustannukset sellaiseen tilaan, ettei se ole kilpailukykyinen. Sillä välin on Saksa - osaksi käyhdyttämällä määrättyjä väestöluokkia - saanut kuntoon raha-asiansa. Saksan ja Ranskan teollisuudet on sodan aikana ja senjälkeen järjestetty uudenaikaisiksi ja voivat myöskin ilman Englannin apua ryhtyä kilpailuun U.S.A:n kanssa. Näinollen tulee sekä teollisuus- että talouskannalta katsoen herra Seydoux'n mukaan Englanti edelleen jäämään Saksan kilpailijaksi, kun sitävastoin Ranska tulee sopimaan entisen vihollisensa kanssa."

Seydoux jatkaa: "Saksalla on edessään samat probleemit, jotka sillä jo oli ennen sotaa. Sen on lisätyn viennin avulla elätettävä suurempaa väestöä kuin se, joka vastaa sen maatalouden tuottokykyä. Saksaa on autettava löytämään rauhallinen ratkaisu tälle probleemille. Saksan on löydettävä vientimarkkinoita tuotteilleen..... Siirtolaisliikettä on myöskin valmistettava."

Ranskan tehtävästä sanoo herra Seydoux; Ranska voi keskustella Saksan kanssa, tutustua sen toimeisiin, tyydyttää ne niistä, jotka ovat kohtuullisia, hakea käytännöllisiä ratkaisuja ja pysähdyttää vaarallisten ambitionien toteuttamisen. Täten Ranska voi estää sen voimakkaan ryhmän, johon se Saksan kanssa kuuluu, asettumasta antagonistiseen rintamaan ensi kädessä Englantia ja sitten Yhdysvaltoja vastaan.

Italiasta lausuu herra Seydoux, että sen vaikeudet erittäin suuressa määrin muistuttavat Saksan vaikeuksia: Liikakansoitus ja laajenemistarve. Ranska on tässäkin suh-

teessa velvollinen auttamaan. Seydoux'n mukaan ei ole luultavaa, että Itävalta-Unkari muodostuisi uudelleen tai että Balkanin maat jälleen joutuisivat Turkin alaisiksi, "vaan on näiden heimojen ja näiden eri kansojen elettävä rauhassa Europan suurten valtioiden suojeluksenalaisina, eikä tämä rauha ole kestävä ja hyödyllinen kuin siinä tapauksessa, että suuret valtiot pidättäytyvät pyrkimästä näyttelemään itsekästä osaa tai vallitsemaan toisessa tai toisessa pääkaupungissa toisten vahingoksi. Myöskin täällä on Locarnon hengen pysyväisesti puhallettava." (Tämä viittaa ilmeisesti Italian Balkanin-politiikkaan sekä Ranskan pyrkimyksiin saada Rumaniasta, Jugoslaviasta y.m. liittolaisia itselleen.) Venäjästä lausuu Seydoux, että se on "sodan suuri hävinnyt valtio. (le grand vaincu de la guerre). Siitä huolimatta ei ole vähemmän totta, että Venäjä on jälleenrakennettava. Täsmälleen kahden vuosisadan aikana se oli kuulunut Euroopaan. Sodan ja vallankumouksen kautta on se palannut aikakauteen, jolloin Pietari Suuri esiintyi. Se on jälleen melkein kokonaan eroitettu merestä. Konstantinopoli, joka yhteen aikaan oli lähellä, ei enää ole kuin kaukainen unelma."

Huolimatta kommunismista tulee Venäjän nykyinen hallitus herra Seydoux'n mukaan "päivä päivältä yhä nationalistisemmaksi, yhä ahtaammin venäläiseksi ja noudattaa tsaarien vanhaa politiikkaa..... Hitaasti, vaistomaisesti Neuvosto-hallitus lähenee Euroopaa ja ryhtyy kosketuksiin sen kanssa..... Sen ääni kuuluu aina yhä voimakkaampana europpalaisten valtioiden kuorossa....." Herra Seydoux jatkaa: "Ei voida enää nähdä, että Europpa on olemassa il-

man Venäjää. Tästä lähtien on otettava lukuun sen tarpeet, sen pyrkimykset, sen välttämättömyys elää, eikä enää ole rajoituttava pitämään sitä jonkunlaisena siirtomaana, joka maksaa velkansa ja josta saattaa löytää tuottavia konsessioneja. Tapahtuuko sen paluu ilman kolauksia, vai heittävätkö huonot paimenet sen sitä lännessä ympäröiviä valtioita vastaan, joista useimmat ovat muodostuneet ennen tsaarien keisarikuntaan kuuluvista alueista, mutta joita kansoittavat heimot, jotka ovat jyrkästi päättäneet ~~tulla~~ hallitaxxxxx itseään sekä vapaasti kehittyä."~~itsexxxx~~"

Puolan puolesta sanoo herra Seydoux: "On välttämätöntä, että kaksi suurta naapuria hyväksyvät uudestisyntyneen Puolan välttämättömyytenä, eivätkä sitä kärsi ainoastaan pakoituksena."

Seydoux osoittautuu lämpimäksi europpalaisen yhteistyön kannattajaksi, ja tulen tähän kysymykseen vielä uudelleen palaamaan. Hän sanoo: "Ei ole enää niinkuin Wien' in sopimuksen aikana ainoastaan poliittinen Europpa, vaan on myöskin taloudellinen ja finanssi-Europpa. On olemassa vielä enemmän, on olemassa intellektualinen ja sosialinen Europpa, on olemassa moraalinen Europpa. Tämä Europpa on vielä lapsuuden tilassa. Se on juuri tullut tietoiseksi itsestään, mutta ensimäisen kerran sen liikehtiminen on kuulunut. Ranskalaisten ja saksalaisten välillä ei ole vihaa. Siellä on yhteinen pohja, joka perustuu yhtenäiseen sivistykseen, jonka toisiaan seuraavat ~~tuulet~~ aallot ovat peittäneet koko Europan imeyttäen siihen enemmän tai vähemmän suolansa; se on tämä side, joka on säilytettävä ja jota on kehitettävä."

Huomattava on ranskalaisen diplomaatin - joka kirjoitti artikkelit vielä silloin kuin hän oli Quai d'Orsay'n palveluksessa salanimellä "Y" ja joka on merkinnyt täyden nimensä vain viimeiseen artikkeliinsa, joka julkaistiin viime kuluneen tammikuun 9 päivänä - lausunto Ranskan tehtävistä. Hänen käsityksensä on, ettei mikään maa siinä määrin kuin Ranska ole omiaan toimimaan kansoja yhdistävässä jälleenrakennus- ja sivistystyössä. Ei kenenkään pitäisi paremmin voida käsittää Europan sielua. Hän sanoo: "Mitä laajin ja hedelmällisin toiminta-ala avautuu lähimpinä vuosina sen diplomaattiselle toiminnalle ja sen hallitusten varovaisuudelle, mutta tässäkin tarjoutuva tilaisuus ei ole pitkäaikainen, ja jos Ranska, sen sijaan että se toimisi, sulkeutuu kielteiseen vaiteliaisuuteen, jos siltä puuttuu aloitekykyä ja notkeutta, jos se tavoittelee kuvitelmia, eikä pysyttäydy todellisuuden piirissä, tulee historia kulkemaan sen sivu, ja sen sijaan, että se olisi tapahtumien hiivana, se joutuu niiden uhriksi."

Yllaolevasta lyhyestä selostuksesta ilmenee selvästi, että herra Seydoux, jota täkäläisissä diplomaattipiireissä on pidetty erinomaisen oikeudenmukaisena, selvänä ja laajanäköisenä poliittisten ja taloudellisten olojen tuntijana, osittain moittii ranskalaista ulkopolitiikkaa Balkanin maissa (sopimukset Rumanian ja Jugoslavian kanssa) samoinkuin sen politiikkaa Venäjään nähden. Hän suosittelee aktiivista kannanottoa Saksan, Italian ja Venäjän tarpeisiin nähden, joissa hän näkee vaaroja rauhan häiriintymiseksi tulevaisuudessa. Hän näyttää tunnustavan sen räjähdyksen vaaran, josta Mussolini äskettäin puhui Italian suhteen,

ja varoittaa, että se saattaisi tulla aktuelliksi siinä tapauksessa, että se suuri määrä italialaisia työmiehiä, joilla on toimintansa Ranskassa, täkäläisen uhkaavan taloudellisen kriisin tähden joutuisivat työttöminä karkoitettaviksi. Herra Seydoux lopettaa artikkelisarjansa lausunnolla siitä osasta, jota Kansainliitto hänen käsityksensä mukaan voi näytellä rauhan vakauttamiseksi Europassa. Herra Seydoux sanoo: "Kansainliitto tuo tähän työhön välttämättömän avun, ei ainoastaan tuomarina, valtioiden neuvostona, joka sovittaa Liittosopimuksen edellyttämiä erilaisia menettelytapoja enemmän tai vähemmän karakterisoidun riidan sattuessa, mutta vielä paljon enemmän sen ominaisuudessa tutkimuslaitoksena, laboratoriona. Niissä voimakkaissa järjestöissä, joita se on vielä edelleen kehittävä, tiedonhaluinen yleinen mielipide voi ammentaa ne tiedot suurista probleemeista, jotka vallitsevat Europan elämää. Sieltä löydetään käytännöllisät, tieteelliset keinot, joilla ne voidaan ratkaista. Kansainliiton tutkijat esittävät ne puhtaasti objektiiviset muodot, jotka ovat riippumattomat kaikista poliittisista tai määrätynlaisista ennakkopyrkimyksistä ja joiden käytäntöönsovittaminen tulee itsestään pakolliseksi. Siinä on Kansainliiton suurin tulevaisuus, siinä se voi olla toimelias ja hyväntekeväinen. Haavoittuneet, sairaat, tyytymättömät sekä Europassa että koko maailmassa tulevat sen luokse, ei siksi, että se tuomitsee, vaan siksi, että se parantaa."

Herra Seydoux lausuu tässä Kansainliiton tehtävistä käsityksen, joka epäilemättä vastaa suurvaltojen käsitystä Kansainliiton roolista. Kansainliitolta tulee vielä kauan

aikaa puuttumaan auktoriteettia tuomitsemiseen, rankaisemiseen..... mutta se voi saada aikaan erinomaisia tuloksia tutkimalla ja levittämällä ymmärtämystä epäkohdista, vääryyksistä j.n.e., jotka aikaisemmin tai myöhemmin, jollei niistä päästä, johtavat räjähdyksiin. Tästä puhui Italialainen Scialoja ja belgialainen Hymans silloin kuin V assamblea hyväksyi Geneven pöytäkirjan 1 ja 2 päivänä lokakuuta 1923 (vrt. raporttiani 138 sivu 3), ja siitä mainitsi myöskin Sir A. Chamberlain puheessaan Liittoneuvostossa 12 päivänä maaliskuuta 1925, jolloin hän sanoi, että Geneven pöytäkirjan lisäykset Kansainliiton paktiin "ilmeisesti johtavat mieleen ajatuksen, että Liiton varsinainen tarkoitus ei ole niin paljon kehittää ystävällistä yhteistyötä ja tietoista harmoniaa kansainvälisten asioiden hoidossa kuin ylläpitää rauhaa organisoimalla sotaa ja ehkä sotaa vielä laajemmassa mittakaavassa."..... "Mutta tämänlaatuiset katastroofit kuuluvat kansainvälisen elämän patologian piiriin." Sir Chamberlain esitti edelleen puheessaan, että Kansainliiton päätehtävä on vähentää sodan syitä. Fascistisen Italian asema Kansainliittoon on tunnettu Korfu-konfliktin ajoilta saakka. Kun nyt Mussolini on pakoittamut oman kansliapäällikkönsä nimitettäväksi apulais-pääsihteeriksi Geneveen, on tämä ilmeisesti tapahtunut siinä tarkoituksessa, että hän Kansainliiton välityksellä voisi toteuttaa Italian ulkopolitiikan tarkoituksia.

III. Kansainliiton kehitys.

Olen jo ylempänä kosketellut johtavaa suurvaltakä-

sitystä, Kansainliitosta, jonka mukaan Liiton on toimittava sellaisten epäkohtien poistamiseksi, jotka muuten johtaisivat konflikteihin, sillä ilmeisesti johtuvat, kuten maailmanhistoriakin opettaa, suuret sodanonnettomuudet syvälle juurtuneista syistä, jotka aiheuttavat jännitystä ja räjähdyksiä. Ei riitä se, että Kansainliiton Neuvosto tarttuu välittäjänä asioihin, kun jännitys on saavuttanut katkemmispisteen, ja kompromissin kautta mahdollisesti onnistuu estämään kriitillisen paineen puhkeamasta, vaan on Liiton ehkäistävä paineennousun syvät syyt jotka, ellei niitä aikanaan saada autetuksi, ennemmin tai myöhemmin johtavat rauhan rikkoutumiseen.

Tässä yhteydessä on syytä Kansainliiton kehitykselle tunnusmerkillisenä vedota Liittoneuvostossa joulukuun 8 päivänä 1926 tapahtuneeseen keskusteluun, joka koski Liittosopimuksen 11, 15 ja 16 artiklaa. Neuvosto hyväksyi Hollannin ulkoministerin van Karnebek'in tekemän ehdotuksen raporttiin, joka painosti 11 artiklan merkitystä (artikla käsittelee, kuten tunnettua, Liiton velvollisuutta ehkäistä sodan syttyminen) sekä Liiton velvollisuutta enemmän kiinnittää huomiota tähän kuin niihin tukehduttamistoimenpiteisiin, joista puhutaan 16 artiklassa.

Eittämättömästi on todettava, että Liittosopimuksen 16 artiklan määräykset eivät monella taholla ole saaneet sympaattista vastaanottoa niiden useiden keskustelujen aikana, joita artiklan suhteen on ollut. Artiklan jyrkkää tulkintaa ovat oikeastaan ainoastaan puolustaneet /ne valtiot, jotka myöhemmin ratifioivat Geneven pöytäkirjan. Niinkuin tunnettu chileläinen juristi Alejandro Alvarez usein on

esittänyt viimeksi aikakauskirjassa "Le Monde Nouveau" joulukuun 15 päivänä 1926, on Kansainliitolle ominaista kolme eri ominaisuutta:

1) Se on luonteeltaan maailmallinen, kaikkien maailman valtioiden on siihen kuuluttava;

2) se on perustettu universalismin pohjalle, st.s. että kaikilla jäsenvaltioilla on samat oikeudet ja samat velvollisuudet ja

3) se järjestää kaikkien jäsentensä pakkokeinojen käytön valtioita vastaan, joka tahtoo häiritä rauhaa, hyökkääjää vastaan.

Kuitenkaan, sanoo herra Alvarez, ei kansainvälinen elämä mitenkään ole kehittynyt Kansainliiton rajoissa, vaan ottanut päinvastaisen suunnan. "Se on kehittynyt kontinentalismin ja regionalismin suuntaan, ja psykoloogiset tekijät pyrkivät korvaamaan pakkotekijät, joita tähän saakka on pidetty tehokkaimpina keinoina rauhan ylläpitämiseksi." Herra Alvarez huomauttaa edelleen, että Locarno-henkeä on ilmeisesti pidettävä alkuperäistä Kansainliitto-henkeä parempana. Locarno tendenssit ovat "Pan-amerikalaisuuden istuttamista Euroopaan, Pan-amerikkalaisuuden, joka yli puolivuosisadan aikana on luonut uuden maailmansuuruuden ja arvovallan." Saman ajatuksen löytää herra Alvarez'in alkupuheesta kuuluisan saksalaisen oikeusoppineen Karl Strupp'in uuteen teokseen "Eléments du droit international public universel, européen et américain". Tämä viimemainittu kirja on sikäli huomattava, että, niinkuin tekijä itse sanoo, "ainoastaan pieni osa

kansainvälistä julkista oikeutta on luonteeltaan yleismaailmallinen. Suurin osa tämän oikeuden säännöistä ovat erikoisia tai alueellisia". Herra Alvarez erittelee yllämainitussa artikkelissaan Pan-amerikkalaisuutta ja huomaa, että se on onnistunut luomaan mannermaan moraalisen yhteyden lähentämällä uuden maailman valtioita poliittisesti (l'union Pan américaine), taloudellisesti (konferenssit Washingtonissa 1915 ja 1920 sekä Buenos Ayres'issa 1916), juriidisesti (kansanoikeuden kodifioiminen Rio de Janeiron konferenssissa 1912 sekä ensi huhtikuussa) ja intellektualisessa suhteessa (tieteelliset kongressit Santiago de Chilissä 1908, Washingtonissa 1915 ja 1916, Limassa 1924, Institut américain du droit international).

Alvarez'in mukaan tulee yllämainittu juristikonferenssi Rio de Janeirossa ensi huhtikuussa käsittelemään suunnitelmia

1) amerikkalaisen kansainvälisen oikeuden kodifioimisesta;

2) amerikalaisen kansainliiton luomisesta ja

3) amerikkalaisen kansainvälisen oikeusistuimen perustamisesta.

Kansainliitossa saavutti universalismi huippunsa V assamblean aikana, joka valmisti Geneven pöytäkirjan. Dominioiden painostuksesta johtuneen Englannin kielteisen suhtautumisen jälkeen pöytäkirjan ratifioinnin suhteen suuntauduttiin kuitenkin alueelliseen politiikkaan, joka alkoi Locarnossa.

Alvarez huomauttaa, että Pan-europpalainen liike voittaa alaa Europassa, koska

Hän sanoo edelleen: "Parempi on luoda epätäydellinen kansainvälinen järjestö, joka toimii ja on kehityskykyinen, kuin täydellinen järjestö, joka jää paperille." Herra Alvarez'in mielestä "kokemus on osoittanut, että on vaikea luoda kansainvälisiä institutioneja sekä että kysymykset, joiden luultiin olevan luonteeltaan yleis-/maailmallisia, niinkuin arbitrage ja turvallisuus, eivät todellisuudessa ole tämän luontoisia". Tästä syystä on Kansainliiton hänen mielestään rakennuttava mannermaa- ja alueellisille perustoille, niin että kukin kontinentti voisi kehittyä vapaasti traditioniensa, etujensa ja meronsa mukaan. "Me amerikkalaiset", sanoo Alvarez, "emme halua systeemiä, joka perustuu pakkokeinoihin ja voimaan, mutta me emme myöskään moiti Euroopaa, jos sen mielestä tilanne eräillä aloilla /on sellainen, että tuo systeemi on/ /säilytettävä ainakin tällä hetkellä."

Herra Alvarez'in kanssa pääasioissa yhtä mieltä on ent. Kreikan ulkoministeri, ent. Sorbonne'in professori N. Politis, joka aikakauskirjassa "Le Monde Nouveau" 1926 sivulla 1166 kirjoittaa: "Samalla kertaa Kansainliitto on joutunut toteamaan, että rauhanprobleemin solidaaristen eri näkökantojen ratkaisemiseksi sen on täytynyt laskeutua yleismaailmallisten muotojen korkeuksista alueellisten muotojen todellisuuteen." Tämä lausunto on sitäkin huomattavampi, kun herra Politis yhdessä herra Benes'in kanssa oli Geneven pöytäkirjan luojia, herra Politis oikeudellisen komissionin puheenjohtajana ja raportäärinä. Herra Politis toteaa, että "yleismaailmallisen muodon mah-

1) eurooppalaiset johtavat valtiomiehet Locarno-sopimusten jälkeen puhuivat Euroopan ~~Euroopan~~ yhdysvalloista. Hän mainitsee herrat Briand, Stresemann, Painlevé.

2) Kesäkuun 25 päivänä 1926 hyväksyi Parisissa l'Union juridique internationale päätöksen, jonka, liittyen erääseen herra Alvarez'in ehdotukseen, m.m. olisi tutkittava sellaisia tarkoitustaan vastaavia keinoja, joiden kautta yhdenmukaisuus voitaisiin saavuttaa Kansainliiton ja niiden mannermaan tai alueellisten järjestöjen välillä, jotka sen piirissä ovat muodostuneet. Samoin tulee Union internationale des Associations pour la Société des Nations ensi kokouksessaan Berlinissä ranskalaisen professori Aulard'in puheenjohdolla käsittelemään seuraavaa: "Onko Kansainliitto luotava mannermaa- tai alueellisèlle perustalle? Voisivatko Euroopan yhdysvallat olla yhtenä tällaisena perustana?"

3) Liittoon Fédération pour l'Entente européenne ottavat osaa eri eurooppalaisten maiden huomattavat valtiomiehet (myöskin Suomesta).

4) Itävaltalaisen Coudenhowe-Kalergi'n perustama Union Pan-européenne kokoontui kongressiin Wien'issä viime syksynä.

Herra Alvarez'in mukaan ovat "ne tekijät, joille tähän saakka koko kansainvälinen elämä on tahdottu perustaa, sopimusten voima- ja oikeussäännöt tehottomia, vieläpä vaarallisia, jollei niiden tukena ole mainittuja moraalisia tekijöitä (luottamus ja ystävyys).

Hän sanoo edelleen: "Parempi on luoda epätäydellinen kansainvälinen järjestö, joka toimii ja on kehityskykyinen, kuin täydellinen järjestö, joka jää paperille." Herra Alvarez'in mielestä "kokemus on osoittanut, että on vaikea luoda kansainvälisiä institutioneja sekä että kysymykset, joiden luultiin olevan luonteeltaan yleis-/maailmallisia, niinkuin Arbitrage ja turvallisuus, eivät todellisuudessa ole tämän luontoisia". Tästä syystä on Kansainliiton hänen mielestään rakenmuttava mannermaa- ja alueellisille perustoille, niin että kukin kontinentti voisi kehittyä vapaasti traditioniensa, etujensa ja meronsa mukaan. "Me amerikkalaiset", sanoo Alvarez, "emme halua systeemiä, joka perustuu pakkokeinoihin ja voimaan, mutta me emme myöskään moiti Europpaa, jos sen mielestä tilanne /että tuo systeemi on/ eräillä aloilla on sellainen, /säilytettävä ainakin tällä hetkellä."

Herra Alvarez'in kanssa pääasioissa yhtä mieltä on ent. Kreikan ulkoministeri, ent. Sorbonne'in professori N. Politis, joka aikakauskirjassa "Le Monde Nouveau" 1926 sivulla 1166 kirjoittaa: "Samalla kertaa Kansainliitto on joutunut toteamaan, että rauhanprobleemin solidaaristen eri näkökantojen ratkaisemiseksi sen on täytynyt laskeutua yleismaailmallisten muotojen korkeuksista alueellisten muotojen todellisuuteen." Tämä lausunto on sitäkin huomattavampi, kun herra Politis yhdessä herra Benes'in kanssa oli Geneven pöytäkirjan luojia, herra Politis oikeudellisen komissionin puheenjohtajana ja raportöörinä. Herra Politis toteaa, että "yleismaailmallisen muodon mah-

dottomuus nykyään on tullut osoitetuksi sekä turvallisuus-, oikeus- että taloudellisten sopimusten järjestelykysymyksissä."

Turvallisuuskysymyksestä sanoo herra Politis: "Kun Locarno-sopimusten mallin mukaan alueelliset turvallisuussopimukset ovat tulleet lukuisiksi, ei ole mahdotonta luoda niistä synteesi muodostamalla mannermaasopimus, joka muodostuisi europpalaisen turvallisuusliiton perustekirjaksi."

Ilmeisesti tarkoittaen U.S.A:n kieltäytymistä liittymästä Kansainliittoon, koska viimemainittu on liiaksi "europpalainen" järjestö, huomauttaa herra Politis, että suuret maat, joilla nyt on epäluottamusta Kansainliittoa kohtaan, tulisivat siihen liittymään, jos europpalaisten valtioiden väliset riidat ensi asteessa voitaisiin alistaa puhtaasti europpalaisen menetelmän alaiseksi.

Niinkuin ylempänä selostetuista, herra Seydoux'n artikkeleista ilmenee, on myöskin hän europpalaisten valtioiden välisten, lähemmän yhteistyön kannattaja. Monet muutkin ajattelijat, niinkuin esim. lahjakas Figaro'n päätoimittaja Lucien Romier (Explication de notre temps), huomauttavat, kuinka välttämätön tällainen yhtyminen on, kun ottaa huomioon taloudellisen kilpailun Aasian ja Amerikan kanssa.

Kansainliiton työ poliittisella alalla ei voi, kuten kokemus on osoittanut, tulla yleismaailmalliseksi. Sama on seikka taloudellisella alalla. Europan ulkopuolella oleville mailla näyttävät Liiton taloudelliset pyrkimykset vieläpä vaarallisilta, seikka, joka kylläkin sel-

västi on ilmennyt keskusteluista, joita VII assamblean aikana käytiin tulevan taloudellisen konferenssin suhteen. Brittiläiset dominionit ovat asettuneet vastustamaan Kansainliiton toiminnan laajentamista, vieläpä sellaisellakin alalla kuin lastensuojelu ja kansainvälinen henkinem yhteistyö. Lord Cecil esiintyi viime assambleassa brittiläisen delegationin nimessä tehden ehdotuksen Liiton kompetenssin rajoittamisesta. Saman assamblean aikana valitti Lord Cecil myöskin sitä, että niin monet Kansainliiton suojeluksen alaisina laaditut sopimukset ovat jääneet ratifioimatta (vrt. raporttiani N° 165 sivu 5).

Niinkuin Journal de Genève'in päätoimittaja, herra William Martin huomauttaa eräässä, Kansainliiton kehitystä koskevassa kirjoituksessa aikakauskirjassa "La Révue des Nations", oli Kansainliiton toiminta sen ensimäisenä aikana pääasiassa ekonoomista laatua. (Finanssikonferenssi Brysselissä, B.I.T:n konferenssi Washingtonissa, liikenne- ja transitokonferenssi Barcelonassa, keskustelu Genèvessä raakaaineen jaosta.) Harrastus näihin seikkoihin oli kuitenkin etupäässä europpalainen. Samoin on nyt koollekutsutun taloudellisen konferenssin aiheuttanut etupäässä protektionismin kehitys Europassa, jossa kansat valmistautuvat vastaisia konflikteja varten turvaamalla keinotekoisia teollisuuksiaan.

Kansainliiton toista toimintaperiodia karakterisoi herra William Martin'in mukaan Geneven pöytäkirja, jonka epäonnistuminen vähensi Liiton poliittista vaikutusta Europassa. Locarno-sopimukset johtivat edelleen herra Martin'in mukaan m.m. Brasilian eroamisen Liitosta, jossa

yhteydessä herra Mello Franco huomautti, että europpalaisen politiikan olisi sulauduttava Kansainliittoon, eikä päinvastoin.

Kolmas Kansainliiton periodi on alkanut herra Martin'in mukaan Saksan liittymisellä Kansainliittoon ja Neuvoston uudistamisella. Huomattavana tekijänä mainitsee herra Martin, että assamblean ja Liittoneuvoston asiainkäsittelyssä on tapahtunut huomattava muutos sitten kuin niissä jäseninä esiintyy paljon suuremmassa määrin kuin aikaisemmin asianomaisten maiden ulko- ja pääministerit, jotka esittävät lausuntonsa varovasti ja pelkäävät tekevänsä maitansa sitovia päätöksiä.

Kansainliiton mahdollisuudet täyttää Liittosopimuksen 8 artiklasta johtuvia, yleistä aseistuksen rajoittamista koskevia vaatimuksia, ovat, kuten jo raportissani 165 sivut 20-23 laajasti olen selittänyt, huomattavasti muuttuneet Geneven pöytäkirjan epäonnistumisen jälkeen. 8 artikla määrää nimenomaan: "Neuvosto, ottaen huomioon jokaisen valtion maantieteellisen aseman ja muut valtiolle ominaiset olot, laatii sellaisen rajoituksen toimeenpanemiseen suunnitelmat, jotka alistetaan eri hallitusten tutkittaviksi ja ratkaistaviksi." On oltu yhtä mieltä siitä, että tätä määräystä voidaan noudattaa ainoastaan siinä tapauksessa, että Kansainliiton Liittosopimuksen määräykset artikloissa 10 ja 16 tulisivat tarpeeksi tehokkaiksi. Kaikki yritykset/muuttaa yleiset, 10 ja 16 artikloihin sisältyvät, periaatteelliset määräykset käytännöllisiksi, todellisuuteen sopiviksi säännöiksi ovat epäonnistuneet, ja on täten täysin selvitetty, että Kansain-

liiton Neuvostolta nyt puuttuvat mahdollisuudet esittää hyväksyttäviä aseistuksenrajoitusehdotuksia. Ranskan edustaja VII assambleassa, sosialisti Paul Boncour huomautti viime syyskuun 23 päivänä pitämässään puheessa tulevasta aseistuksenrajoituskonferenssista m.m.: "Konferenssi, jossa auktoritatiivisesti Kansainliitto määräisi aseistusten jaon, jotka kuuluvat kullekin kansalle? Se ei ole mahdollista." Tämä olisi herra Paul Boncour'in mukaan ollut mahdollista, jos Kansainliitto Léon Bourgeois'in ehdotuksen mukaan olisi saanut oman kansainvälisen armeijansa. Paul Boncour jatkaa (sivulla 5, Compterendu): "Tämä oli mahdollista niiden käsitteiden pohjalla, jotka sisältyvät molemminpuoliseen avustussopimukseen ja Geneven pöytäkirjaan, jotka eivät olleet muuta kuin progressiivisesti notkeita käsitteitä, joihin juuri viittasin ja joiden mukaan epäilemättä valtiot säilyttäisivät asianomaiset voimansa, mutta joissa yleisen turvallisuussysteemin järjestelyn kautta, joka saattaisi toimia tarpeeksi nopeasti estääkseen riitojen syntymistä, Kansainliitto, joutuakseen välittämään kaikkiin riitaisuuksiin, ottaisi vastuulleen yleisen turvallisuuden, ollen silloin se käytettävissä aseistetut ja käsittelynalaisissa sopimuksissa (vastavuoroinen avustussopimus tai Geneven pöytäkirja) edeltäpäin määrätyt ilma- ja merivoimat. Kansainliitto oli perustettu /niin sanoakseni kysymyksen käänteäkseen toisin päin ja määritelläkseen niiden aseistettujen voimien jaoituksen, joita kullekin valtiolle jätettäisiin, koska näiden voimien kokonaisuudesta, joita Kansainliitto pyrkii luomaan, oli tehtävä turvallisuuden välikappale."

Herra Paul Boncour'in mukaan jää kuitenkin Liittosopimus vakavaksi takeeksi turvallisuudelle, "joka sovinto- ja arbitragemenettelyjen kautta luo maailmaan ilmapiirin, jota tämä tähän saakka ei ollut tuntenut." Aseistariisumiskonferenssia ei herra Paul Boncour'in mukaan ole pidettävä sellaisena, "jossa kansainvälinen järjestö pakoittaa toimeenpanemaan rajoitukset ja vähennykset, vaan johon jokainen valtio tuo ne vähennykset, jotka se luulee voivansa tehdä." Kunkin jäsenen on konferenssissa Paktin 8 artiklan mukaan ilmoitettava, mikä on se pienin määrä, joka vastaa sen kansallista puolustuskykyä.

Yleiskokouksessa ei kukaan asettunut tätä Paul Boncour'in käsitystä vastaan tulevasta aseistuksenrajoituskonferenssista, ja 8 päivänä joulukuuta 1926 totesi Neuvosto yksimielisesti, että konferenssia ei pitäisi kutsua kokoon, ennenkuin sitä perusteellisesti oli valmisteltu, koska epäonnistumista joka tapauksessa on vältettävä. Jokainen ulkoapäin tuleva sekaantuminen valtioiden sotilaallisiin varustuksiin nähden on Paul Boncour'in mukaan siis tehty mahdottomaksi Geneven päytäkirjan kaatumisen tähden, mutta samalla on konferenssi ajan lykkäytymisen johdosta molemminpuoliset sopimukset siitä, ettei varustuksia lisätä, lykätty epämääräiseen aikaan. Neuvosto päätti samalla joulukuun 8 päivänä 1926, että kaikille Liiton jäsenille lähetettäisiin seuraava päätös:

"Ottaen huomioon arbitrage'ia, turvallisuutta ja kansainvälisten riitaisuuksien järjestelyä koskevan Neuvostoraportin Yleiskokouksen tekemään päätökseen, Neuvosto yh-

tyy siihen ja antaa pääsihteerin tehtäväksi Neuvoston nimessä kääntyä kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden puoleen suosittaakseen heille Yleiskokouksen päätöksessä lausuttujen periaatteiden toteuttamista käytännössä ja ilmoittaakseen niille, että Neuvosto on valmis yhteistyöhön niiden kanssa tarkoitusta vastaavien sopimusten luomiseksi, jotka synnyttävät luottamusta ja turvallisuutta aina, kun asianomaisten valtioiden mielestä suotuisat olosuhteet sallivat tällaisten sopimusten aikaansaamisen."

Neuvosto kehoittaa niin ollen Liiton jäseniä tarkasti seuraamaan Yleiskokouksen tarkoituksenmukaisiksi tunnustamia periaatteita keskinäisten turvallisuussopimusten luomiseksi, missä sellaisia voidaan aikaansaada (vrt. Kansainliiton asiakirjaa A.79.1926.XI.). Näiden periaatteiden huomioonottaminen niin hyvin sopimuksissa Liiton jäsenien kesken kuin sopimuksissa Liiton jäsenen ja sen ulkopuolella olevan valtion välillä on luonnollisesti suuressa määrin omiaan vahvistamaan Liiton moraalista arvoa ja alueellisten sopimusten kautta helpoittamaan yleisen turvallisuusjärjestön valmistamista rauhan vakauttamiseksi.

IV. Suomen asema.

Jos ylläolevan johdosta yrittää vetää johtopäätöksiä Suomen turvallisuuskysymyksen suhteen, on rehellisesti todettava:

1) Jäsenyytensä kautta Kansainliitossa nauttii maamme sen yleisen "ilmapiirin" eduista, josta herra Paul Boncour puhui, mutta

2) ~~mutta~~ Suomelta puuttuu sen valtion kanssa, jonka taholta sen turvallisuus voidaan katsoa uhatuksi, sellainen arbitrage- ja sovintotuomiosopimus, joka vastaisi niitä sopimuksia, /jotka herra Paul Boncour'in mukaan luo-vat/ mainitun ilmapiirin.

3) Ainoastaan saamalla aikaan Venäjän kanssa sellaisen sopimuksen, joka on yhdenmukainen Kansainliitto-sopimuksen Locarno-hengen modifioimien periaatteiden kanssa - kuten ylempänä mainitussa Liittoneuvoston kiertokirjeessä Liiton jäsenille sanotaan - , voi Suomi myötävaikuttaa sellaisen "mannermaasopimuksen aikaansaamiseksi, joka tulee europpalaisen turvallisuusunionin perus-kirjaksi", josta herra Politis ylläselostetussa artikkelissaan puhuu.

Olen laajassa, Ulkoministeriön aikanaan pyytämässä lausunnossa (raporttini 156) esittänyt sellaisen pohjoisen Locarno-sopimuksen mahdottomuuden kuin mikä sisältyy ministeri Erich'in ehdotukseen, koska sellainen, muodostuen muutamien suurvaltojen takaamaksi puolustussopimukseksi Venäjää vastaan, ei vastaa Locarno-henkeä, ja olisi se sen lisäksi realipoliittiselta kannalta mahdoton. Neuvosto-Venäjän ehdottama n.k. hyökkäämättömyystakuusopimus, josta vuonna

1926 neuvotteluja käytiin, ei ole mikään takuusopimus, eikä myöskään vastaa Kansainliiton periaatteita kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi.

Karl Strupp määrittelee edellämainitussa, juuri ilmestyneessä kirjassaan sivulla 196 takuusopimuksen seuraavasti:

"Takuusopimus on velvoitus, johon toinen sopimuspuoli sitoutuu toiseen nähden antaakseen tälle apua toimien joko yksin tai yhdessä, joko määritellyin keinoin tai kaikin keinoin, niihin luettuna tarpeen tullen myöskin asevoimat, pakoittaakseen kolmannen valtion täyttämään sitä velvoittavat kansainväliset velvollisuudet tai ylläpitääkseen määrättyä juriidista tilannetta."

Näiden toteamisten yhteydessä herää kysymys, mitä Suomen on tehtävä työskennelläkseen kaikkien 1917 jälkeen olemassaolleiden hallitustemme julkaistujen ohjelmien mukaisesti itsenäisyytemme vakauttamiseksi. Reaalipoliittisesti meidän on, kuten sanottu, otettava huomioon aina vaaramme, joka voi uhata meitä idästä ja josta kansamme historia kertoo katkeria kokemuksia. Kaikki ovat yksimieliset siitä, ettei vaara tällä hetkellä ole aktuaalinen, mutta että se on otettava mahdollisuutena huomioon tulevaisuudessa. Voimme ilman epäilystä yhtyä herra Benes'in toivomuksiin (Foreign Affairs, januari 1926 sivu 209): "Ei ole kaukana se aika, jolloin toinen Locarno on syntyvä, jolloin koko Europpa saa aikaan sopimuksen Venäjän kanssa." Mutta meidän on oikein ymmärrettävä, kun me yhtenä, enimmän asiasta intressoituna Europan valtiona politiikkamme kautta puolestamme valmistamme tätä "toista Locarnoa", että

Locarno-henki on Liittosopimuksen alkuperäisten tendenssien huomattava kehitys sekä että psykologiset tekijät Kansainliiton vastaisessa toiminnassa tulevat esiintymään vielä tärkeämpinä tekijöinä kuin ennen Locarnoa. Kuten jo raportissani N° L56 lausuin, on yleiseen mielipiteeseen Venäjällä samoinkuin koko muussa maailmassa istutettava tietoisuus siitä, ettei meidän maamme vapaus ole Venäjän maailmansodan ja vallankumouksen jälkeen tapahtuneen luhistumisen seuraus, vaan että sillä on takanaan orgaaninen kehitys sekä että Suomi itsenäisenä on kaikissa suhteissa ~~ei~~ verrattavissa esim. Tanskaan. Tietoisuus siitä, että meillä on sekä oikeus että poliittiset ja taloudelliset mahdollisuudet elää täysin riippumattomana Venäjän naapurina, on vahvistettava maailman tietoisuudessa, joka, kuten tunnettua, ei aina ole yksimielinen siitä, että kaikki Venäjästä eronneet valtiot ajan kanssa voivat säilyttää itsenäisyytensä. Jos aktivistinen imperialismi jälleen herää Venäjällä, on se määrätietoisen, edeltäpäin harjoitetun valistustyön kautta saatettava sellaisen voimakkaan, Suomen jälleenvaltaamista vastaan luodun mielipiteen eteen yhtä hyvin kotimaassa kuin ulkomailla, että se varoo luomasta hyökkääviä suunnitelmia meitä vastaan. Pyrkimyksissämme saada apua ulkopäin siinä tapauksessa, että hyökkäys Venäjän taholta kaikesta huolimatta tapahtuisi, on tämä apu - taloudellinen taikka poliittinen - taholtamme valmistettava suoranaisilla neuvotteluilla asianomaisten kanssa, eikä yleismaailmallisten muotojen perusteella Genevessä. On itsestään selvää, että naapuri A tai suurvalta B, jotka voisivat effektiivisesti auttaa meitä, jos joutuisimme

provosoimattoman hyökkäyksen alaiseksi, helpommin saadaan avustamaan, jos avustuksen pohjana on olemassa A:lle ja B:lle yhteisesti kanssamme kehitetty oma etu kuin jos yritetään pakoittaa niitä siihen toiminnan kautta Genevessä. Olen raportissani 156 esittänyt, että me emme voi vaatia suurvaltojen takeita, niinkuin ministeri Erich aikanaan on ehdottanut. Erikoisesti on tämä otettava huomioon siihen suurvaltaan nähden, joka Länsi-Europassa on meitä lähimpänä ja jolla maailmansodan aikana oli oma intressi auttaa meitä. Saksassa, joka viime aikoina on lähentynyt Venäjää ja jossa nyt, kuten ennen sotaa, on kaksi hallitusta, siviili- ja salainen sotilashallitus, kuten tunnettu journalisti Wickham Steed äskettäin Observer'issä on huomauttanut, ei minkäänlaisia ääniä ole kuulunut, jotka epäilisivät Suomen mahdollisuuksia ainaisesti säilyttää vapautensa. Saksan poliittista vaikutusta Venäjällä ei ole aliarvioitava. Vaikka Saksa onkin Kansainliittoon liittymisekseen pakoittamut n.s. Locarno-valtiot tulkitsemaan Liittosopimuksen 16 artiklan tavalla, joka sille jättää toimintavapauden sodan sattuessa Venäjän ja sen naapurien välillä, eikä sitä Geneven kautta voida pakoittaa auttamaan Suomea, en ollenkaan epäile, että me tarkoituksenmukaista politiikkaa noudattaen voimme saada Saksan yhtä hyvin käyttämään vaikutusvaltaansa kuin tarpeen tullen voimakeinojaankin estämään vapautemme saattamista vaaran alaiseksi. Tämän politiikan olisi toisin sanoen pyrittävä siihen, että siihen Itämeren Locarnoon, johon meidän pitäisi pyrkiä, myöskin Saksa ja Venäjä toi-

mekkaasti ottaisivat osaa. Tällainen turvallisuussopimus voisi lisäksi mahdollisesti yhdistää Itämeren muut rantavaltiot, ainakin useimmat, samoinkuin ne ulkopuolella olevat, joilla on etuja valvottavinaan Itämeren politiikassa.

Kuten viimeisessä raportissani N° 166 toisessa yhteydessä olen esittänyt, ei kuitenkaan itäinen naapurimme joka ainoastaan kahden vuosisadan aikana on kuulunut Europpaan, vielä tunnusta kaikkia Länsi-eurooppalaisen kulttuurin periaatteita ja tämän johdosta ei se myöskään hyväksy nykyaikaista kansainvälistä oikeutta kaikissa suhteissa. Tästä syystä tulee, kuten kokemus jo on osoittanut, turvallisuussopimuksen luominen Venäjän kanssa Kansainliiton jäsenilleen osoittamien suuntaviivojen piirissä tuottamaan suuria vaikeuksia, mutta useat merkit viittaavat siihen, että Venäjä, kuten herra Seydoux sanoo, pyrkii lähenemään Länsi-Europpaa, ja siksi saattaa siinä suhteessa olla optimistinen, että myöskin Venäjän kansainvälinen oikeus tulee tekemään toivottavia edistysaskeleita. Sinä aikana, jolloin yllämainittu Venäjän lähenemineen länteen ei vielä ole saanut konkreettisia muotoja, on, kuten tunnettua, olemassa/ /pyrkimyksiä, jotka koettavat taivuttaa Venäjän itäisiä naapureita turvallisuussopimuksiin, jotka monessa suhteessa asiallisesti poikkeavat Kansainliiton hyväksymistä normeista. Tätä on kuvaannollisesti esitetty Moskovan ja Geneven välisenä kilpailuna. Venäläisiä yrityksiä tehdään eroittaakseen sen läntiset naapurit Genevestä ja saadakseen ne liittymään Moskovaan. Me olemme omasta puolestamme asettuneet näitä pyrkimyksiä vastaan

vuonna 1922, jolloin n.k. aseistuksenrajoituskonferenssi jäi tuloksettomaksi, koska siihen osaaottaneet Venäjän naapurit eivät suostuneet luopumaan yhteydestään Geneven kanssa. Neuvostoliiton 1926 tekemät useat yritykset, vaikkakin puetut jonkun verran toiseen muotoon, sisältävät saman pohja-ajatuksen kuin yrityksessään 1922 ja ovat Suomen taholta saaneet sen kategoorisen selityksen, ettemme halua tulla uskottomiksi Kansainliiton periaatteille. Maamme, joka kulttuurisuhteissa aina on kuulunut Länsi-Euroopaan ja joka kaikessa hyväksyy Länsi-Europan valtioille yhteiset oikeusperiaatteet, pyrkii rehellisesti kaikessa vahvistamaan yhteyttä lännen kanssa. Kansainliiton kansainvälis-taloudellisten normien horjumaton kiinnipitäminen on myöskin katsottava elinehdoksi vapaudellemme. Länsi-eurooppalaisen kulttuurin äärimäisenä vartijana Pohjois-Europassa voimme, kuten tähänkin saakka, toivoa kulttuurimaiden jakamatonta sympatiaa, jota seikkaa psykoloogisena tekijänä vapautemme turvaamisessa ei ole aliarvioitava. Yhtyäkseen lähes kymmenvuotisen eristäytymisen jälkeen Euroopaan on Venäjän astuttava suhteellisesti korkean kynnyksen yli, ja ennenkuin tämä on tapahtunut, voimme me uskollisesti yksimielisinä Kansainliiton muiden jäsenten kanssa toivoa ja omien voimiemme mukaan myötävaikuttaa, että näin käy. Käyttämällä hyväksemme tätä Venäjän pyrkimystä lähestyä Länsi-Euroopaa sekä ottamalla huomioon psykoloogiset tekijät niin hyvin lännessä kuin idässä voimme mekin, varsinkin kun aktuellia vaaraa vapaudellemme ei ole olemassa, itsetietoisesti ja kärsivällisesti työskennellä turvallisuutemme vakiinnuttamiseksi.

Psykoloogisesta tekijästä idässä on ministeri Hackzell erittäin sattuvasti puhunut raportissaan tammikuun 5 päivältä 1927, ja on hänen käsityksensä yhdenmukainen niiden yleisten näkökohtien kanssa, jotka vuosi sitten esitin raportissani N° 156.

V. Suomen politiikka Kansainliitossa.

Viitaten edelläselostettuihin olosuhteisiin ja näkökohtiin on minun avoimesti tunnustettava, kuten sen myöskin tein eräässä, silloisen ulkoministeri Setälän VII assamblean aikana viime syksynä kokoonkutsumassa kokouksessa, etten voi pitää tarkoituksenmukaisina eräitä, kansainvälisen turvallisuutemme edistämiseksi Genevessä tekemiämme aloitteita, sillä, niinkuin käsitellessäni kysymystä mahdollisesta jäsenyydestämme Kansainliiton Neuvostossa, lausuin: Voimme korottaa arvovaltaamme Venäjällä toimintamme kautta, Genevessä ainoastaan, jos aloitteemme johtavat positiivisiin tuloksiin, ja täten saamme Venäjän mielipiteessä herätetyksi käsityksen, että Kansainliiton jäsenet ovat yksimielisiä positiivisen itsenäisyytemme effektiivisessä tukemisessa. Epäonnistuminen vaikuttaa vahingollisesti niin hyvin oman maamme kuin Kansainliiton arvonantoon Venäjällä, se vaikuttaa epäedullisesti mielipiteeseen meistä muualla ulkomailla, sekä sillä voi olla vähän toivottavia vaikutuksia myöskin oman maamme mielipiteessä, niinkuin raportissani 156 olen viitannut.

En voi ajatella, että ehdotus, jonka tarkoituksena on järjestää finanssiapua pienille valtioille, jotka

ovat joutuneet provosoimattpman hyökkäyksen alaisiksi, voisi nykyisten poliittisten konjunktuurien vallitessa johtaa käytännöllisiin tuloksiin, enkä myöskään ymmärrä sitä "menestystä", joka tietojen perusteella meikäläisessä lehdistössä tällä ehdotuksella Genevessä on ollut. Jokainen, joka edes jossain määrin tuntee olosuhteita Kansainliiton eri järjestöissä, tietää, ettei tämänlaatuista ehdotusta voida torjua, sillä Kansainliitto ei voi kieltää toimeenpanemasta pyydetynlaatuista tutkimusta epäsuotuisan arvostelun pelossa. Jää siis selvitettäväksi, missä määrin Kansainliiton elinten toimeenpanema tutkimus voi tuottaa maallemme ja muille samanlaisissa asemissa oleville maille todellisia etuja.

Niinkuin Commission préparatoire de la Conférence de désarmément'ille viime toukokuun 26 päivänä jätetty ehdotus kuuluu, pyytävät Suomen valtuutetut, että Liittoneuvosto tutkisi, missä määrin vaaranalaisessa asemassa olevia valtioita voidaan korvata siitä, että ne ovat suostuneet supistamaan sotavoimiaan. Käsittelyn jälkeen Commission préparatoire'issa ja Comité du Conseil'ssa on Neuvosto 8 päivänä joulukuuta 1926 ilman keskustelua lähettänyt kysymyksen osittain finanssikomiteaan, osittain palauttanut sen Commission préparatoire'iin yksityiskohtaista tutkimusta varten.

Ehdotuksen teksti puhuu yleensä vaaranalaisessa asemassa olevista valtioista sekä kompensätioneista, joita ei ple lähemmin määritelty. Perustelujen loppupäätelmässä puhutaan kuitenkin pikkuvaltioista ja finanssiavusta ei provosoidun hyökkäyksen tapahtuessa.

Finanssiapu mille pikkuvaltiolle tahansa ehdotetaan järjestettäväksi esim. siten, että Neuvosto kokoaa Liiton jäsenten keskuudessa lainan takuusitoumuksia, jota lainaa se hankintansa mukaan voi käyttää hyökkäyksen alaiseksi joutuneen pikkuvaltion tukemiseksi. Ajattelen hetkellisesti, että Liittoneuvosto hyväksyisi ehdotuksen ja lähettäisi jäsenilleen kiertokirjeen takuuallekirjoituksia varten. Ensimäinen seikka, jota Suomen hallituksen pitäisi asiaa käsitellessä harkita, olisi, mitkä ovat ne valtiot, joiden voidaan katsoa olevan vaaranalaisessa asemassa? Onko sellaisiaa pidettävä Reinin valtioita, Venäjän läntisiä naapureita, Balkanin valtioita, mahdollisesti Keski-Amerikan valtioita, kuten esim. Nigaragua? Mitä näistä valtioista pitää takuusitoumuksen koskea? Onko Neuvoston vedettävä raja pienten ja suurempien valtioiden kesken? Onko Belgia suuri vai pieni? Uskaltaako Suomi lisätä valtiovelkaansa, jos esim. joku naapuri valloittaisi Albanian? Jokainen Liiton jäsen joutuu asettamaan itselleen tämänlaatuisia kysymyksiä, kun sitä pyydetään antamaan valtiotakeita finanssiavun saamiseksi mille valtiolle tahansa. Minusta näyttää, että kysymys finanssiavusta hyökkäyksen alaisiksi joutuneille valtioille ei ole järjestettävissä yleismaailmallisen aktionin kautta, vaan ainoastaan kunkin yksityisen valtion erikoistoimenpiteitten kautta niiden valtioiden kanssa, joilla saattaa olla etuja kysymyksenalaisen valtion auttamisesta. Yleismaailmallinen aktioni Geneven pöytäkirjan hengessä ei sen hylkäämisen jälkeen ole ajateltavissa, ja jos finanssiapu järjestetään alueelliselle pohjalle, niin on tämä tehtävä Lo-

carno-sopimusten tavoin Kansainliiton ulkopuolella, joka periaatteellisesti ei voi kieltäytyä antamasta suuremmalle valtiolle samaa apua, jonka se lupaa pienemmälle. Tueksi sille käsitykselle, että Kansainliitto tunnustaa erikoisten toimenpiteiden tarpeellisuuden eräiden sen jäsenten turvallisuuden vakiinnuttamiseksi, on usein esitetty III assamblean 1922 n.s. resolutionin XIV. Kuitenkin tehtiin tämä päätös - ja tekstistä käy varsin hyvin selville - sillä nimenomaisella edellytyksellä, että 1) Liittosopimuksen 8 artiklan mukaan valmistetaan yleinen aseidenrajoitussuunnitelma, 2) että jäsenet saavat takeet maidensa turvallisuudesta sekä 3) että saataisiin aikaan defensiivisopimus, "johon kaikki maat voivat liittyä ja joka velvoittaisi osalliset antamaan effektiivistä ja välitöntä apua". Kaikilla näillä edellytyksillä määrättiin 1922 lisäksi niihin maihin nähden, jotka ovat uhatussa asemassa: "Kuitenkin niissä tapauksissa, joissa historiallisten, maantieteellisten ja muiden syiden perusteella joku maa on erikoisesti vaarassa joutua hyökkäyksen alaiseksi, erikoistoimenpiteisiin olisi ryhdyttävä sen puolustukseksi edelläolevaa suunnitelmaa toteutettaessa (en exécution du plan précédent).

Nyt ei enää ole kysymyksessä yleinen aseistariisuminen, sillä Venäjä ei ota osaa valmisteluihin, eikä myöskään keskinäinen takuusopimus, sillä kaksi sitä tarkoittavaa ehdotusta on jo hylätty, eikä niinollen mitään päätöstä yleensä ole olemassa voimassa siitä, että erikoistoimenpiteisiin olisi ryhdyttävä jonkun vaaranalaisessa asemassa olevan valtion suhteen, päätöstä, joka

voisi oikeuttaa yhden valtion vaatimasta toisilta erikoista turvaa. Kukaan ei voi, sanoo herra Paul Bonnour, pakoittaa nykyisissä olosuhteissa minkäänlaista aseistuksen supistusta, eikä siitä syystä myöskään nyt voi tulla kysymykseen kompensationit suostumuksesta aseistuksensupistukseen.

Huolimatta brittiläisen hallituksen vastustuksesta Geneven pöytäkirjan periaatteisiin nähden, huolimatta sen terveestä kannasta teorian ja käytännön väliseen suhteeseen, katsovat valtuutettumme saaneensa tukea ehdotukselleen ennenkaikea Englannin edustajan taholta. Ministeri Erichin joulukuun 22 päivälle 1926 päivätyn kirjeen liitteen sisältämää, Lord Cecilin joulukuun 3 päivänä 1926 antaman lausunnon yhteenvetoa, en kuitenkaan omasta puolestani voi pitää voimakkaana ehdotuksen tukemisena. Lord Cecil sanoo tosin yleisessä muodossa, että hänen käsityksensä mukaan kaikki jäsenet toivovat näkevänsä tutkittavan, mitä apua voitaisiin antaa hyökkäyksen alaiseksi joutuneelle valtiolle. Tällä ei hän kuitenkaan ole kosketellut suomalaisen ehdotuksen erikoisluonnetta, mutta Lord Cecilin lausunto sisältää viittauksena ehdotuksen toteuttamiselle enemmän pessimistisen ajatuksen. Hän sanoo nimittäin, että hyökkäyksen alaiseksi joutunutta pikkuvaltiota voidaan auttaa 1) sotajoukolla, 2) rahalla ja 3) kommunikationeilla, joiden vapauden puutteessa hyökkäyksenalainen valtio olisi kykenemätön käyttämään hyväkseen sille annettuja varoja. On tunnettua, kuinka jyrkästi englantilainen yleinen mielipide sanomalehtiväittelyssä Geneven pöytäkirjan suhteen asettui vastustamaan Englannin

laivaston mahdollista aktionia liikennevapauden turvaamiseksi, eikä tämä mielipide senjälkeen ole muuttunut. Lord Cecil viittasi siihen, että kysymys kommunikationien turvaamisesta mahdollisesti myöhemmin tulisi tutkittavaksi, ja että kysymys nyt oli rajoitettava ainoastaan selvitykseen siitä, "onko mahdollista etukäteen laatia suunnitelmaa, jonka perusteella varoja voitaisiin hankkia hyökkäyksen alaiseksi joutuneelle valtiolle". Myöskin tämä lausunto tuntuu epäilykseltä.

Kaikenlaisten valmistavien tutkimusten toimeenpanemista ennen aseistuksenrajoituskonferenssin kokoonkutsumista, varsinkin jos sillä tyydytetään yksityisiä Kansainliiton jäseniä, ei myöskään Englannilla ole mitään syytä vastustaa, koska Englanti, joka aikaisemmin kaikin voimin kiirehti aseistuksenrajoittamisen toteuttamista, nyt Sir Austen Chamberlain'in kautta pyytää valmistavaa konferenssia varaamaan itselleen riittävää aikaa kaikkien kysymysten valmistamiseen (Neuvoston kokous 8 päivänä joulukuuta 1926).

Vaikutus erikoisesti Englannin nykyisestä suhtautumisesta aseistuksenrajoittamiskonferenssiin on se, että Englannin hallitukselta puuttuu oma ohjelma yleistä aseistuksenrajoittamista varten sekä että se pelkää konferenssin epäonnistumista, mikä olisi vastoinkäyminen sen politiikalle. Lord Cecil antoi samalla uuden muovailun suomalaiselle ehdotukselle, niin että se sopisi Liittosopimuksen 11 artiklan alaiseksi, vaikka se alkuperäisessä muodossaan tarkoittaen apua sodan puhkeamisen jälkeen kuuluukin 16 artiklaan.

Lähtien siitä henkilökohtaisesta vakaumuksesta, että herrojen Erichin ja Holstin ehdotuksella finanssiavuksi on yhtä pienet mahdollisuudet käytännössä toteutua kuin aikaisemmilla ehdotuksilla erikoisesta Kansainliitto-takeesta ryhmälle pienempiä valtioita, jotka katsotaan olevan vaaranalaisessa asemassa (vrt. ministeri Erichin raporttia kesäkuun 30 päivältä 1926), samoinkuin vakuutuksesta vihollishyökkäystä vastaan n.s. Ciraolo-suunnitelman yhteydessä (vrt. ministeri Erichin raporttia lokakuun 28 päivältä 1925), katson tämän ehdotuksen tekemistä aikaisemmin esittämieni seikkojen perusteella epäedulliseksi. Se kategoorinen muoto, jossa Ciraolo-suunnitelman tutkimiseksi asetettu komissioni - tyydyttääkseen brittiläistä hallitusta - on asettunut kielteiselle kannalle ajatuksesta, joka aikanaan oli ministeri Erichin ehdotuksen pohjana vakuutuksesta provosoimatonta hyökkäystä vastaan (kts. asiakirjaa Conf. U.I.S. 1 - 4), on yhdenmukainen niiden enäätus-musten kanssa, jotka aikanani tästä asiasta lausuin. Pelkään, ettei mitään takuumerkintää Englannin taholta viimeksi suunnitellun finanssiavun suhteen voida odottaa. Jollei Englannin aikomuksena ole itse sitoutua suunniteltuihin takeisiin, niin supistuu Lord Cecil'in joulukuun 3 päivänä 1926 suomalaisesta ehdotuksesta annetun lausunnon arvo vielä enemmän.

Koska Liittosopimuksen 10 artiklaa Kansainliitto-piireissä tulkitaan, kuten professori Strupp sanoo (sivu 305), niin että sen mukaan "Kansainliitto voi, mutta ei ole ehdottomasti velvollinen toimimaan", rajoittuu, niinkuin myöskin Paul Boncour huomautti, Liittosopimuksen jäsenille

antamat takeet vielä huomattavasti.

Hyljättävät ovat toivomukset, siitä, että Kansainliitto muodostuisi yleismaailmalliseksi maailmanliitoksi, joka sovittaa käytäntöön pakkokeinoja rauhan turvaamiseksi. On päinvastoin mukauduttava siihen, että Kansainliittoa elähdyttävät, niinkuin herra Alvarez sanoo, Pan-amerikkalaisuutta vastaavat Locarno-tendenssit sekä että moraaliset tekijät siinä merkitsevät enemmän kuin pakkokeinot.

On tunnustettava, että Liiton ensimäinen tehtävä poliittisella ja taloudellisella alalla sisältyvät artiklaan 11: "Ryhtyä niihin toimenpiteisiin, jotka havaitaan sopiviksi ja ovat omiansa tehokkaasti turvaamaan rauhaa valtioiden välillä", samoinkuin että, kuten herra Seydoux sanoo, maailman yleinen mielipide ammentaa sen laitoksista ne tiedot suurista probleemeista, jotka vallitsevat elämää Europassa. Mielellään yhtyy herra Seydoux'n toivomukseen, että Liiton orgaaneista voidaan löytää objektiivisia, puolueettomia, tieteellisesti perusteltuja, käytännöllisiä muotoja, joiden sovittaminen käytäntöön lankeaa itsestään. Täytyy ymmärtää se syrjäajatus, joka käy ilmi Sir Austem Chamberlain'in lausunnosta Liittoneuvoston kokouksessa joulukuun 8 päivänä 1926:

"11 artikla on ennen 16 artiklaa. 11 artikla koskee estämistoimenpiteitä, 16 artikla jo ilmaantuneen taudin hoitoa. Mutta estämistoimenpiteet käyvät ajassa ennen hoitotoimenpiteitä ja ovat paljon tärkeämmät. Tästä syystä Iso-Britannian edustaja on täysin sympaattinen kaikkiin lausuntoihin nähden, jotka alleviivaavat 11 artiklan merkitystä ja estävät Neuvoston huomion keskittymästä yksinomaan 16 artiklaan 11 artiklan vahingoksi. Hän on kuullut erin-

omaisella tyyydytyksellä Italiaa Neuvostossa edustavan mainehikkaan oikeusoppineen huomautukset. Hän tahtoo erikoisesti painostaa yhtä lausetta, jota hän pyytää saada vastaisissakin tilaisuuksissa siteerata: 'Teoria johtuu paljon enemmän käytännöstä kuin käytäntö teoriasta.' Siinä on syvä totuus, jota, niin on ainakin toivottava, sekä Neuvosto että Yleiskokous eivät tule koskaan kadottamaan näköpiiristään tutkiessaan näitä suuria kysymyksiä."

Englannin edustaja lausuu tässä herra Seydoux'n kanssa yhdenmukaisen käsityksen Liiton toiminnasta ja kehoittaa Kansainliittoa luomaan teorioja todellisuudesta eikä päinvastoin, samalla tavoin kuin Seydoux varoitti omaa maatansa "tavoittelemasta kuvitelmia ja pysymään todellisuuksien piirissä."

Herra Politiksen mukaan on "laskeuduttava yleismaailmallisten muotojen korkeudesta alueellisten muotojen todellisuuteen sekä tunnustettava, että nykyinen yleismaailmallisen muodon mahdottomuus on toinen toisensa jälkeen tullut osoitetuksi turvallisuuden, oikeuden ja taloudellisten olojen järjestelyn suhteen. Jos tunnustamme, että kansainvälinen yhteistyö on kehittynyt yllämainittuun suuntaan, ja olemme siitä tietoisia, että meidän on toimeliaasti siihen otettava osaa, voi Suomi, kuten viimein huomautin, kunnialla puolustaa paikkaansa aktiivisena jäsenenä Kansainliitossa sekä sellaisena myöskin tehdä kehityksen luomissa uusissa oloissa hyödyllistä työtä kansainvälisen asemansa vakaannuttamiseksi.

Tästä päämäärästä ovat kaikki yksimieliset, ja tarkoitus edelläolevalla selostuksella on ollut kykyni mukaan vaikuttaa siihen, että yksimielisyys saavutettaisiin myöskin keinojen suhteen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Enckellin raportti no 168.

Pariisi.

15/3 1927

5000—6—26. 1955

Légation de Finlande
3, rue Clément Marot, VIIIe

N° 532.

Paris, maaliskuun 16 p:nä 1927.

3/215 Sal. 27

21/3-27	2	LIIT.
	OSASTO	AJIA
5.	C6	

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Ministeri Enckell'in raportti N° 168.

Lähetystö kunnioittaen ohellisena lähettää 6 kappaletta Ministeri C. Enckell'in raporttia N° 168 maaliskuun 15 p:ltä 1927:

Neuvostovenäjän - Latvian välinen sopimus.

Ministeri Enckell pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Lähetystösihteeri: Rauch Nurmaa

3/215 Sal. 27
21/3-27
fo
Lit.
OSASTO
ASIA
5. C6

MINISTERI E N C K E L L'in

RAPORTTI

N° 168

maaliskuun 15 p:ltä 1927.

S i s ä l t ä ä:

Neuvostovenäjän - Latvian välinen sopimus.

ULKOA
3/215 Sal. 27
21/3-27 1
5. C6

NEUVOSTOVENÄJÄN - LATVIAN VÄLINEN SOPIMUS.

Tieto siitä, että Latvia ja Neuvostovenäjä ovat allekirjoittaneet sopimuksen, jossa kiertosähkösanoman C-20 mukaan

"1) molemmat sitoutuvat säilyttämään neutralisuuden, jos kolmas valta hyökkää,

2) molemmat sitoutuvat olemaan osallistumatta koalitioon, joka tähdätty toisen poliittista riippumattomuutta ja alueellista koskemattomuutta vastaan tai joka boikottoi taloudellisesti, finansiellisesti toista",

on ranskalaisessa sanomalehdistössä aiheuttanut epäsuotuisia lausuntoja, joista Lähetystö lähipäivinä sanomalehtiraportissaan tulee tekemään selkoa. Lehdistö ei ole kiinnittänyt huomiotaan siihen, että, kuten kiertosähkösanomassa C-21 lausuttiin, "avoinna Kansainliitto-noottisopimuksia koskeva lisäpöytäkirja, sovintomenettelysopimus", koska nämä viimemainitut seikat eivät millään tavalla voi muuttaa sopimustekstin selvää sisältöä, ja kohdistuu arvostelu yksinomaan Latviaan, koska lehdistöllä ei ole tietoa siitä, että, kuten samassa sähkösanomassa C-21 ilmoitetaan, "Viron, Latvian kesken hyväksytty pykälät sellaisina kuin Riiassa nyt parafoitu". Ranskalainen lehdistö ilmoittaa samalla, että tieto parafoiduista artikloista on synnyttänyt epäsuotuisan vaikutuksen Kansainliiton liittoneuvoston kokouksessa Genevessä. Latvia, parafoimalla kysymyksenalaiset kaksi artiklaa, on toteuttamut sen aikeen, joka Virolla oli viime syksynä ja josta Viron valtuuskunnan puheenjohtaja, ministeri Hellat minulle

ilmoitti 6 päivänä marraskuuta. Siinä pitkässä keskustelussa, joka minulla hänen kanssaan sanottuna päivänä oli, huomautin minä, että tuollainen menettely otettaisiin varsin epäsuotuisasti vastaan Länsi-Europan Locarno-periaatteita harrastavissa piireissä ja aikaansaisi vahvaa tyytymättömyyttä Kansainliitossa. Nämä minun olettamukseni ovat kaikissa suhteissa toteutuneet, eikä Latvian hallitus voinut valita sopimattomampaa hetkeä suostuakseen Neuvostohallituksen vaatimuksiin kuin sen, jolloin Italia ratifioi heljän suurvallan 28 päivänä lokakuuta 1920 tunnustaman Bessarabian liittämisen Rumaniaan.

Huolimatta Roomasta annettuihin, toiseen suuntaan käyviin selityksiin, on Italia kysymyksenalaisen ratifioinnin kautta alleviivannut liittymistään Englannin Neuvostovenäjän vastaiseen politiikkaan, ja jos englantilais-venäläinen konflikti johtaisi täydelliseen rikkoutumiseen, tulisi Italia epäilemättä Englannin puolella valvomaan etujaan Mustanmeren rannoilla, etujaan, jotka kolme vuotta sitten johtivat italialais-venäläisen kauppasopimuksen syntymiseen.

Latvian hallitus on katsonut voivansa jättää huomioonottamatta ne neuvot, jotka sen ministeri sai Mussolinilta, joitakin kuukausia sitten ja joissa viimemainittu lausui, että Venäjän naapurivaltiot Itämeren rannoilla hänen käsityksensä mukaan saattoivat turvata itsenäisyytensä noudattamalla kolmea sääntöä: 1) luottamuksellisesti tehdä yhteistyötä keskenään, 2) ei suostua aseistuksen rajoittamiseen, 3) suhtautua ystävällisesti Englantiin.

Nämä Italian diktaattorin antamat neuvot edustavat hänen käsitystään parhaimmasta tavasta vastustaa jälleen-

valloittamishalun heräämistä Venäjällä siitä eronneisiin alueisiin nähden, ja on tämä käsitys pääasiassa varmastikin yhdenmukainen kaikkien niiden valtiomiesten kesken, jotka ~~xxxxxxx~~ suhtautuvat ystävällisesti mainittujen Itämeren valtioiden itsenäisyyteen. Latvia on valinnut toisen tien. Se on ilman yhteisymmärrystä muiden asiaa harrastavien valtioiden kanssa hyväksynyt Neuvostovenäjän vaatimukset, joihin suostuminen sekä Englannissa että Englannin kanssa tässä kysymyksessä nykyään yhtäläisesti ajattelevien kanssa välttämättömästi herättää tyytymättömyyttä. Ranskalainen mielipide, joka ei läheskään ole englantilaisystävällinen, on riippumatta puolueväristä, kommunisteja lukuunottamatta, moittinut Latvian menettelyä myöntyväisyytenä Neuvostovenäjän Kansainliitolle vihamieliseen politiikkaan ja poikkeamisena Itämeren valtioille yhteisistä suuntaviivoista. Kuten kuluvan kuun 11 päivänä sähkösanomassa N° 25 sähkötin, kirjoitti vasemmistolehti Le Quotidien Neuvostoliiton "alliance'ista" Latvian kanssa. Le Temps kirjoitti 15 päivänä kuluvaa kuuta, että Latvia on joutunut "aivan väärään asemaan (situation absoluement fausse) Geneven kansainväliseen järjestöön nähden", koska sen sopimus Neuvostovenäjän kanssa "estää tätä valtiota, joka on Kansainliiton jäsen, mahdollisesti täyttämästä niitä velvollisuuksia, joihin se vapaasti ja ilman minkäänlaista reservationia Geneven liittosopimukseen nähden on sitoutunut." Le Temps jatkaa: "Katsoopa asioita millä tavalla tahansa, on todettava, että tässä on tapahtunut aivan selvä Latvian ~~siir-~~ liuka-tyminen (glissement très net) Neuvostovenäjää kohti." Toiset lehdet esittävät samansuuntaisia lausuntoja. Le Journal

kirjoittaa: "Kolmannen taholta tapahtuvan arbitrage'in avulla tai ilman sitä Venäjän ja Latvian unioni ei voi olla muuta kuin holhousta." Le Petit Parisien kirjoittaa, että latvialais-venäläinen sopimus samoikuin sopimukset U.S.A:n ja Nicaraguan sekä Panaman kanssa ovat "ehdottomasti vastakkaisia (contradiction absolue) niihin velvollisuuksiin nähden, jotka johtuvat Kansainliiton liittosopimuksesta - - - vaara, josta ehkä jo olisi aika tulla levottomaksi. Missään tapauksessa ei tämän sopimuksen tekeminen, jonka kärki on suunnattu Kansainliittoa vastaan, ennusta hyvää niille pyrkimyksille, joita Ranskan, Englannin ja Puolan hallitukset ovat tehneet ~~xxxxxxxxxxx~~ saadakseen Venäjän ottamaan osaa tulevaan aseistuksenrajoituskonferenssiin."

Lausunnot osoittavat selvästi, kuinka Neuvosto-propaganda ~~yhtyneenä~~ naapurien kanssa tapahtuneisiin (vien/ja yhtäpitävä) non agressioni-neuvotteluihin sekä riemu Moskovassa Sovjetin diplomaattisesta voitosta Riigassa Englantiin nähden, ovat yleisessä mielipiteessä johtaneet yliarviointiin tapahtuman merkityksestä.

Neuvosto-propaganda on, kuten aikaisemmin usein olen esittänyt, käyttänyt hyväkseen harhaanjohtavaa terminologiaa, jota Moskovan hallitus on käyttänyt n.k. non agressionisopimusten muovailussa, samoinkuin näiden hämärää ja kaksimielistä kokoonpanoa. Neuvostohallitus on merkinnyt "takuusopimukseksi" sellaisia sopimuksia, joita Ranskan lehdistö nyt kahden julkaistun pykälän perusteella kutsuu alliance'iksi, unioniksi y.m. Ranskalainen yleinen mielipide ei syyllä kommentaareissaan ota huomioon latvialais-venäläisen sopi-

muksen nimitystä non agressioni-sopimuksena, sillä puhe Latvian hyökkäyksestä Venäjää vastaan on poliittista mielettömyyttä. Samoin ymmärtää jokainen puolueeton lukija puheenalaisesta kahdesta pykälästä, ettei Latvian turvallisuus lisäänny siitä, että Venäjä lupaa pysyä puolueettomana kolmannen valtion hyökätessä Latviaa vastaan ~~sen~~ sen enemmän kuin siitäkään Venäjän lupauksesta, ettei se ota osaa yhtymään, joka uhkaa Latvian alueellista koskemattomuutta tai Latvian finanssi- tai taloudellista boikottausta. Nämä pykälät ovat, kuten aikoinaan ministeri Lorenz'ille huomautin, aivan merkityksettömiä Venäjän suhteen verrattomasti heikommille naapureille, jotka toisin sanoen laskevat yksinomaan Venäjän taholta uhkaavaan vaaraan. Noilla kahdella pykälällä sitävastoin on suuri merkitys Venäjän turvallisuudelle, koska Venäjä konfliktin sattuessa esim. Englannin kanssa ei voi olla välinpitämätön siitä, millä tavalla Viro, Latvia ja Suomi näitään suhtautuvat.

Korvauksena naapurien suostumuksesta nyt Latvian kanssa parafoitujen kohtien kanssa tarjoaa Venäjä non agressioni-lupauksen, joka, kuten yleisesti on tunnettua, ei ole mikään uusi sitoumus, vaan vahvistus rauhansopimusten kautta luotuun status quo'hon nähden. Omasta puolestaan Venäjää ei tietysti kiinnosta Viron y.m. lupaukset olla hyökkäämättä sen kimppuun, vaan lupaus toisen valtion hyökätessä pysyä puolueettomana. Sopimusta ei siitä syystä olisi oikeastaan kutsuttava non agressioni-sopimukseksi, vaan, kuten samansisältöistä turkkilais-neuvostovenäläistä sopimusta, kutsuttiin, nimittäin neutraliteettisopimukseksi. Neuvostohallitus on, laatiessaan näitä neutraliteettisitoumuksia, tarkoituksellisesti muovaillut ne Kansainliitto-sopimusmäärä-

ysten vastaisiksi, jotka, kuten tunnettua, tekevät neutraliteettiselitykset Liiton jäsenille mahdottomiksi. Latvian Kansainliitto-sopimuksen kanssa ristiriidassa tehtyä neutraliteettiselitystä eivät Liiton jäsenet tule kunnioittamaan siinä tapauksessa, että syntyisi sota Venäjän ja jonkun sen naapurin välillä, joka taistelisi oikeuksiensa puolesta. Teoreettisestihan voi kyllä ajatella, että vastustaja aikaansaa sodan voittaakseen senkaltta tarkoituksia, joita kansainvälinen moraali ei tunnusta. Tällaisessa tapauksessa, jossa syyllinen muodollisesti esiintyy hyökkäyksenalaisena, ei Liittosopimuksen mukaan ketään Liiton jäsentä neutraliteettisopimuksen perusteella voida estää auttamasta provosoitua, oikeuden puolesta taistelevaa valtiota. Eihän tähän saakka ole onnistuttu löytämään määritelmää hyökkäyskäsitteestä, jonka kaikki voisivat hyväksyä!

Kuitenkin syytetään Latviaa nyt siitä, että se on luvannut pysyä puolueettomana riippumatta siitä, tekijästä, joka "hyökkäyksen" on aiheuttanut Venäjää vastaan, ja yleinen epäluottamus Neuvostovenäjän politiikkaa kohtaan selittää sopimuksen olevan merkkinä Neuvostovenäjän holhouksesta Latviaan nähden.

Minulle on tuntematonta, mitkä sisäpoliittiset näkökohdat mahdollisesti ovat johtaneet Latvian ulkoministerin menettelytapoja, jota kuitenkin Latvian ystävienkin puolelta moititaan siitä, että hän on asettanut vaaran alaiseksi maansa arvonannon Kansainliitossa. Ne selitykset, joita luvataan Latvian uskollisuudesta Liittoa kohtaan, eivät yksipuolisina voi vähentää sopimustekstin merkitystä. Tämän tekstin olisi pitänyt olla niin selvän, että Latvian jär-

kähtämätön tahto pysyä Kansainliitolle uskollisena olisi voitu siitä johtaa. Jos herra Cielens toivoo aseman parantumista Venäjään nähden, niin laskee hän tässäkin väärin, sillä kun Moskova riemuitsee menestyksestä, tapahtuu tämä pääasiallisesti siksi, että Latvian menettelytapa on herättänyt tyytymättömyyttä. Pohjalla näkevät Moskovan johtomiehet tietysti Latvian myöntyväisyydessä merkin siitä, että Latvia "luisuu" Venäjää kohti, mikä tietysti viimemainittua miellyttää, mutta joka ei suinkaan Venäjällä lisää kunnioitusta Latvian poliittiseen vapauteen ja sen arvokkaaseen itsetietoisuuteen suvereenisena valtiona.

Mitään lisättyä turvallisuutta ei sopimus, mikäli sen sisältö on tunnettu, ole Latvialle antanut, Latvialle, joka Deutsche Allgemeine Zeitung'in ja Latviassa olevan saksalaisen vähemmistökansallisuuden mukaan on silta Saksan ja Neuvostovenäjän välillä. Venäläisellä vähemmistöllä Latviassa on toinen käsitys - - sen mielestä Latvia muodostaa sillan ~~Venäjälle,~~ Venäjälle Itämerelle ja Latvian sosialistit ovat viime aikoina tässä suhteessa yhtyneet Venäläiseen minoriteettiin, joka muodostaa n. 1/8 maan väestöstä. Eräs venäläinen emigranttilehti julkaisee kirjeen Latviasta 13 päivänä maaliskuuta (Posliednije Novosti), jossa lausutaan, että hallitus Neuvostovenäjän kanssa tekemänsä sopimuksen kautta pyrkii vahvistamaan maan ulkonaista asemaa voidakseen senjälkeen ryhtyä sisäisiin uudistuksiin. Kirje päättyy siihen viittaukseen, että Saksa ei tunnusta Latviassa toimitettua maareformia, mutta että ei nykyinen eikä tuleva Venäjäkään koskaan tule tekemään vaatimuksia saksalaisten maanomistajien maatiloihin.

Latvia on menettelynsä kautta osoittanut puutetta ymmärtää sekä Neuvostovenäjän sisäistä tilannetta että suurvaltojen suhdetta siihen. Olen tammikuun 30 päivälle 1926 päivätyssä raportissani 157 kuvannut Neuvostoliiton piirissä olevien ei-venäläisten kansallisuuksien eristäytymispyrkimyksiä, jotka ilmenevät, huolimatta Moskovan painostuksesta, yhä suuremmalla voimalla. Ukrainan nationalistit yhtyivät kommunisteihin pyrkiessään Ukrainan itsenäisyyteen, kysymys, joka erikoisesti on kiinnostanut Länsi-Eurooppaa viime aikoina. Länsi-Eurooppa on, kuten viimeisessä raportissani lausuin, erikoisen intressoitu tullakseen taloudelliseen kosketukseen vapaan Venäjän kanssa, mutta sen kokemukset liiketoiminnasta Kreml'in kanssa ovat olleet huonoja. Saksan suunnitelmat vuodelta 1918 Ukrainan, Kaukasian tasavaltojen y.m. itsenäisyyden edistämisestä ovat ilmeisesti nyt kaikessa hiljaisuudessa joutuneet Englannin ja Ranskan vaikutusten piiriin, jotka sovittamalla Puolaa Saksan ja Liettuan kanssa koettavat voittaa Saksan ja Puolan yhteiseen politiikkaan itää vastaan. Saksan harrastuspiiriin kuuluu, että entiset baltilaiset provinssit ovat eroitetut Venäjästä, joka tsaarin aikana oli Saksan kilpailija vaikutusvallasta Itämerellä. Näiden valtioiden on kuitenkin, ottamalla huomioon yllä lyhyesti esitetyt näkökohdat, käsitettävä oman etunsa olevan Neuvostoliiton desentralisoimisessa, eikä myötävaikutettava vastakkaiseen suuntaan vahvistamalla Moskovan vaikutusta. Viittaan tässä lausuntoihini sen johdosta, että Suomi peruutti Georgialle antamansa tunnustuksen, ja Ranskan johdonmukaisuuteen ylläpitää valkoisen Georgian lähetystöä Parisissa. Harrastus Georgian itsenäisyyteen on edelleen

hereillä Amerikassa. Kaikki ne, jotka pyrkivät uudelleen solmiamaan kestäviä taloudellisia suhteita Venäjän kanssa, toivovat luonnollisesti, että taloudellisesti mielenkiintoiset osat entistä suurta tsaarivaltakuntaa järjestyvät, ja koska senkautta saavutetaan myöskin poliittisia etuja, ajavat Englanti, Ranska, Italia ja U.S.A. yhteistä politiikkaa, jonka tarkoituksena on Moskovan heikontaminen kieltämällä sen nykyiseltä hallitukselta taloudellisen tuen. Italian Bukarest-sopimuksen ratifioiminen on rengas tässä järjestelmässä, josta mahdollisesti Latvia ja Viro eivät ole tietoisia. Huolimatta näiden viimemainittujen välillä olemassaolevasta liitosta ja yhteisymmärryksestä, mikäli ovat kysymyksessä Latvian parafoimat sopimuskohdat, myötävaikuttaa kuitenkin ilmeisesti Viro niihin Ranskan lehdistön tietoihin, joissa mainitaan Viron hallituksen tyytymättömyydestä herra Cielens'in diplomaattisiin metoodeihin nähden, seikka, joka ei myöskään ole suosiollinen Baltianmaiden arvovallalle Ulkomailla.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

Ministeri Enckellin raportti no 169

Pariisi.

31/5 1927

465—23

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIII)

N° 1352

Paris, ~~toukokuun~~ kesäkuun 2 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N° 7/216 Sae D. 19 27
7/6-27 | N° | Liit.
5 | OSASTO C6 | ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Ministeri Enckell'in raportti N° 169.

Lähetystö kunnioittaen ohellisena lähettää 6 kappaletta Ministeri C. Enckell'in raporttia N° 169 toukokuun 31 päivältä 1927:

Ranskan suhde Venäjään.

Ministeri Enckell pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Lähetystösihteeri: Aarne Nuorma

7/216 Sal. D. 10 27
7/6-27
5 C6

MINISTERI E N C K E L L' in

RAPORTTI

N° 169

toukokuun 31 p:ltä 1927.

S i s ä l t ä ä:

Ranskan suhde Venäjään.

RANSKAN SUHDE VENÄJÄÄN. Hetkellä, jolloin voimakas poliittinen vastatuuli puhaltaa kaikkialta, on Neuvostovenäjän ulkoministeri tehnyt varomattomuuden käymällä Parisissa. Sanomalehdistössä ei käynnistä ole mitään puhuttu. Tshitsherin on jyrkästi kieltänyt ranskalaisille ystävilleenkään paljastamasta mitään keskusteluista herrojen Poincarén ja Briandin kanssa, mutta on ranskalaiselta taholta kuitenkin tullut ilmi, että pääministeri Poincaré oli ollut erittäin kategoorinen lausunnoissaan, että on mahdotonta jatkaa ranskalais-venäläisten neuvottelujen komediaa, joka nyt on kestänyt puolitoista vuotta. Hän lienee vaatinut, että Tshitsherinin kuukauden kuluessa on ilmoitettava, mikäli Venäjä suostuu Ranskan vaatimukseen tsaarinaikaisten valtiovelkojen tunnustamiseen, vallankumousvahinkojen korvaamiseen j.n.e. Ulkoministeri Briand lienee ystävällisemmällä tavalla esittänyt samat asiat. Venäläiset ovat tämän vuoden alusta alkaen noudattaneet toista taktiikkaa neuvotteluissa ranskalaisten kanssa kuin ennen. Niinkuin Italian uusi ambassadööri, kreivi Manzoni ilmoitti minulle henkilökohtaisesti kuulleensa neuvostolähettiläs Rakovskyltä, tarjoavat venäläiset nyt ranskalaisille pyydetyn luoton korvaukseksi konsessioneja. Rakovskyn-Manzonin mukaan ovat nämä konsessionit kolmea lajia:

1) hydroelektrisiä laitoksia,
2) metallurgisia yrityksiä,
3) petroolilähteiden käyttöä.

Herra Tshitsherin lienee herra Poincarén kanssa nimenomaan puhunut viimemainitunlaisista konsessioneista, jotka ensi kädessä Ranskan kansantaloutta kiinnostavat. Rakovsky sanoi tulleensa vakuutetuksi siitä, että viime vuoden politiikalta, jolloin venäläiset puhuivat luotosta ilman konsessioneja, puuttuivat onnistumismahdollisuudet, mutta toivoi hän sitävastoin, että tuottavat konsessionit houkuttelisivat ranskalaisia sijoittamaan pääomia Venäjälle.

Ranskan delegationin jäsenet ovat yksityiskeskusteluissa toinen toisensa jälkeen viime talven kuluessa selittäneet olevansa optimisteja neuvottelujen menestyksellisistä tuloksista, koska venäläiset olivat osoittaneet todellista harrastusta tyydyttääkseen ranskalaisia. Kuitenkin on neuvottelujen käyminen tapahtunut suurimmassa salaisuudessa, ja Ranskan velkakysymyksessä ottamista periaatteista luopumista vastaan on Stephane Lauzanne sarjassa kirjoituksiaan Le Matin-lehdessä ankarasti hyökännyt neuvottelujen jatkamista vastaan vaatien niiden katkaisemista, koska ne ainoastaan antavat mahdollisuuden venäläisten arvopaperien spekulationiin ja koska Ranskan hallitukselle on arvotonta antautua sellaisen välikappaleeksi. Ranskalaisen delegationin puheenjohtaja, senaattori de Monzie, joka on tunnettu läheisistä suhteistaan eräisiin pankkeihin ja joka viime vuonna suurella innolla painosti neuvottelujen jatkamista, on nyttemmin tullut paljon varovaisemmaksi. Kuluvan vuoden alussa levitti täkäläisten demokraattisten venäläisten emigranttien lehti huhun siitä, että de Mon-

zie on kieltäytynyt edelleen olemasta puheenjohtajana Ranskalaisessa valtuuskunnassa, tieto, jonka senaattori de Monzie sittemmin peruutti. Minulla oli kuitenkin samoihin aikoihin ollut keskustelu erään ranskalaisen finanssimiehen kanssa, joka sanoi/ de Monzielta kuulleensa hyvin pessimistisiä mielipiteitä tulosten saavuttamismahdollisuudesta.

Perustana Le Matin'in hyökkäyksille ranskalais-venäläisiä neuvotteluja ja viime aikoina myöskin kommunistista propagandaa vastaan on useita vaikutteita:

1) Association Nationale des Porteurs Français de Valeurs Mobilières'in johtaja ilmoitti minulle, että Associationia lähelläolevat pörssipiirit ovat vaikuttaneet Stephane Lauzanne'in artikkeleihin, joissa vaadittiin neuvottelujen katkaisemista, koska venäläisiä valtio-obligationeja omistavat ranskalaiset, ja ranskalaiset kapitalistit, jotka vallankumouksen kautta ovat kärsineet vanhinkoja, jyrkästi asettuvat kaikkia kompromissejä vastaan, vaan vaativat Venäjää tunnustamaan velkansa vähentämättöminä.

2) Le Matin'in suurin osakas herra Bunau Varilla on nykyisen sisäministerin Albert Sarraut'n sukulainen, joka viimemainittu pääsiäisaikana tekemällään matkalla Pohjois-Afrikassa leimasi kommunismin Ranskan viholliseksi ja joka nyt jatkaa puheissaan samaa väitettä. Sanomalehdet, sellaiset kuin /Le Temps, Le Matin, Journal des Débats, Le Figaro, y.m. vaativat yhtenäistä rintamaa kommunismia vastaan ja ovat senjohdosta myöskin periaatteessa Neuvostovenäjän kanssa tehtävää sopimusta vastaan, joka sisältäisi nykyisen Venäjän hallituksen ja hallitussuunnan taloudellisen vahvistamisen yleensä.

3) Edustajakamarin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, herra Franklin Bouillon, jolla myöskin on vaikutusta Le Matin-lehteen, on, mikäli väitetään, henkilökohtaisessa vaaliagitationitarkoituksessa viime aikoina ajanut erikoisen tarmokasta ja pelkäämätöntä taistelua bolshevismia vastaan.

Kuten 12 päivänä huhtikuuta sähkösanomassani N° 41 sähkötin:

"Ranskan neuvottelut Sovjetin kanssa ainoastaan päliittista peliä, koska asianosaiset vakuutetut asiallisten tulosten saavuttaminen nykyään mahdotonta. Ranska näyttää tahtovan välttää konfliktia Sovjetin kanssa osaksi Sovjet-Saksan suhteiden tähden, osaksi passiviteetin kautta pidättämällä uhkaavaa kommunistipropagandaa kotona ja siirtomaissa samalla toimien suotuisan maaperän riistämiseksi propagandalta. Rakovskin haastattelut tarkoittivat suotuisan mielipiteen luomista femhundra milj. luoton saamiseksi, mikä välttämätöntä sextiotvå anmuiteetin keskimäärältään sextio kultamiljoonaa suorittamiseksi vanhoille lainanantajille. Ulko-, finanssiministeriöt virallisesti ilmoittaneet mitään sopimusta ei tehty. Le Temps kirjoittaa: Sisällissota, vallankumouksellinen valloitus on Moskovan ainoa politiikka. Kaikkien kansojen on muistettava Neuvostovenäjä savijalkainen jättiläinen. 21."

ei Ranskan hallituksella kuitenkaan ole mitään tarkoitusta vakavasti rikkoa välejään Neuvostovenäjän kanssa, osaksi samoista syistä, jotka Sir Austen Chamberlain aikaisemmin esitti diplomaattisten suhteiden ylläpitämiseksi Neuvostovenäjän ja Englannin välillä, osaksi koska Ranska nyt, kun Englanti on rikkonut välit, ei tahdo tehdä vaikutusta, että se seuraa Englannin jäljissä, ja lopuksi elää suuressa osassa Venäjän ranskalaisia velkojia toivo siitä, että heidän saatavansa ainakin osittain tulevat tyydytetyiksi, samoinkuin käsitys siitä, että Ranskan on niinkuin ennenkin tavoiteltava Venäjän poliittista tu-

kea. Sosialistijohtaja Léon Blum esitti äskettäin ulkoministerille välikysymyksen Ranskan suhteista Venäjään, johon herra Briand vastasi vältellen lausuen, ettei Neuvostovenäjä ole identtinen III internationalen kanssa, joka viimemainittu myöskin sijaitsee Moskovassa. Kuitenkin tulee välikysymys uudelleen käsiteltäväksi 3 päivänä kesäkuuta, ja väitetään herra Briandin olevan kiusallisessa asemassa, koska hän täten joutuu julkisesti pakoitetuksi käsittelemään tätä arkaa kysymystä.

Totuus herra de Jouvenel'in lausunnosta minulle n. 3-4 vuotta sitten, että Ranskan Neuvostovenäjä-politiikka on ainoastaan sisäpolitiikkaa, tulee yhä ilmeisemmäksi. Puolueet käyttävät Venäjän-kysymystä, joka kiinnostaa miljoonia pikkukapitalisteja, taistellakseen toisiaan vastaan, ja niin tapahtuu nytkin ensi vuoden Edustajakamarin vaaleja valmisteltaessa. Politiikka Moskovan suhteen, joka, huolimatta Briandin selityksistä, pohjaltaan jää politiikaksi III internationalea vastaan, on läheisesti yhdistettynä politiikkaan sisäistä kommunistiliikettä vastaan. Ranskalaiset kommunistifanatikot, kuten edustaja Doriot, agiteerasivat viime vuonna ankarasti Marokon sotaa vastaan, ja kommunistinen liike Ranskan afrikalaisissa siirtomaissa on tietojen mukaan, jotka m.m. ovat esiintyneet sanomalehdissä Paris-Midi, saavuttaneet sellaisen laajuuden, että tarmokkaat toimenpiteet selitetään ehdottoman välttämättömiksi. Sama Doriot on viime kuukausina oleskellut Kiinassa ja agiteerannut kapinan aikaansaamiseksi ranskalaisessa Indokiinassa, mistä syystä hallitus sekä hänen

että muutamien hänen puoluetoveriensa suhteen on vaatinut parlamentaarisen koskemattomuuden kumoamista. Kysymystä käsitellään parhaillaan eräässä edustajakamarin valiokunnassa, joka harjoittaa viivytyspolitiikkaa, ja epävarmaa on, missä määrin kysymys ennen parlamenttilomia tulee ratkaistuksi.

Kommunistista agitationia harjoitetaan innolla myöskin Ranskan armeijassa. Niinpä nostettiin punainen lippu 1 päivänä toukokuuta erään Nancy'n kasarmin katolle jääden sinne useammaksi tunniksi, ennenkuin päällystön onnistui saada se poisvedetyksi (Muut sanomalehdet eivät ole tapauksesta kirjoittaneet, paitsi kommunistinen l'Humanité, joka sen laajasti on selostanut.) Eräät ranskalaiset reservijoukot ovat äskettäin mielenosoituksellisesti laulaneet internationalea eräässä maaseutugarnisoonissa, jonka johdosta ent. sotaministeri Nollet on pannut toimeen tutkimuksia, ja on tapausta virallisesti pidetty vähäpätöisenä. Kommunistipropagandaa harjoitetaan korkeakouluissa, ja niinpä lienee huomatussa Ecole normale supérieure'issä kommunistinen mieliala saattanut levottomiksi asianomaiset.

Huomattavaa kommunistista sympatiaa on ilmennyt eri täytevaaleissa edustajakamariin, ja on sitä olemassa alemman virkamiehistön ja pikkuporvariston keskuudessa, jotka kalliinajan, alhaisten palkkojen ja korkeiden verojen tähden ovat tyytymättömiä oloihin. Ne suuret äänimäärät, joita kommunistiset ehdokkaat ovat saaneet, eivät tosin kuulu johtuvan asianomaisten äänestäjien kommunististen aatteiden hyväksymisestä, vaan ainoastaan merkkinä tyytymättö-

myydestä. Samat seikat ovat myöskin johtaneet virkamiesten ammattiliiton syntymiseen, joka on liittynyt Jouhaux'n johtamaan Confédération générale du travail'iin, joka ei ole kommunistinen.

Italian ambassadööri, kreivi Manzoni, joka äskettäin tuli tänne suoraan Moskovasta, jossa hän perusteellisesti oli tutkinut oloja, lausui minulle, että nykyistä sovjetti-diplomatiaa hallitsee kaksi tekijää. Ensimäinen on Moskovan hallituksen ulkomaisen luoton tarve ja toinen sen riippuvaisuus Saksasta. Moskovan hallituksen päätöstä ottaa osaa Geneven taloudelliseen konferenssiin piti kreivi Manzoni suoranaisena tuloksena Saksan painotuksesta, ja toivoi sovjetti-diplomatia taloudellisessa konferenssissa voivansa lähestyä vaikutusvaltaisia europpalaisia finanssimiehiä saadakseen ne suotuisammin suhtautumaan lainansaantikysymykseen Sovjetille. Kreivi Manzoni piti henkilökohtaisesti varsin arveluttavana, jos Neuvostovenäjä pääsisi Kansainliiton jäseneksi, koska sen veto Liittoneuvostossa tulisi täydellisesti paralysoimaan Liiton toiminnan. Italialainen diplomaatti sanoi oleskeluaikanaan Moskovassa saaneensa hyvin positiivisen vaikutuksen Neuvostohallituksen lujuudesta, tshekan voimakkaasta järjestelystä ja Venäjän pienentymättömistä suuruudenunelmista. Hänen käsityksensä mukaan oli Neuvostovenäjä kuitenkin kykenemätön saavuttamaan suurempaa vaikutusta Aasiassa. Keskustelun aikana kosketeltiin sivumennen myöskin Neuvostovenäjän politiikkaa Itämeren valtioita vastaan. Ottaen huomioon suuren eroavaisuuden voimasuhteissa, piti kreivi Manzoni, että Itä-

meren valtioiden diplomatian olisi vältettävä sellaisen tilanteen syntymistä, jossa Neuvostohallituksen tekemä ehdotus naapurivaltioiden taholta jyrkästi hylättäisiin, koska senkautta naapureita vastaan syntyvä vihamielinen käsityskanta Venäjällä saisi tukea.

Tshitsherinin käynti Parisissa nykyisten olosuhteiden vallitessa on poliittisissa piireissä synnyttänyt suurta tyytymättömyyttä ja leimataan erehdykseksi. Olettamus, että Ranska käyttäisi hyväkseen tilannetta hankkiakseen itselleen parempia ehtoja Neuvostovenäjältä, on ilmeisesti mahdoton ja Ranskalle vieläpä loukkaava.

Kuvaavana tilanteelle mainittakoon tässä ote täällä erittäin suositun Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain ambassadöörin puheesta eilen. Puheen julkaisivat sanomalehdet, jolloin Le Matin kirjoittaa: "Ei koskaan ole kuultu missään kokouksessa niin lopullista ja niin halveksivaa tuomiota bolshevikisysteemistä kuin se, jonka eilen on antanut herra Myron T. Herrick, Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain ambassadööri, tuomiota, joka on lausuttu kaikella sillä arvovallalla, joka kuuluu hänen henkilöönsä ja virka-asemaansa." Puhe sisältää m.m. seuraavaa: "Että uuden systeemin johtajat väittävät puhuvansa suuren kansan nimessä, se seikka ei petä ketään, eikä sitä jyrkimmätkään lakimiehet voi ottaa huomioon. Kun kaupungissa, jossa on hyvä järjestys, raivotaudissa oleva mies juoksee pitkin katuja, on ensimäinen tehtävä hänen kiinniottamisensa ja sen jälkeen on koetettava hänet parantaa. Se, mitä hän

itse sanoo sairaudestaan, ei ole kenellekään minkäänarvoista niinkauankuin hän on irtonaisena ja vapaa puremaan.

Sairas demokratia saattaa käydä yhtä vaaralliseksi kuin hullujen kuningas. Järjetön kansakunta on pahempi kuin Nero, ja minä pelkään, mitä meihin amerikkalaisiin tulee, että meille, jotka olemme olleet mukana 7-vuotisessa sodassa taataksemme itsellemme oikeuden elämään, vapauteen, onnenetsintään, ei sovi, että antaisimme rauhassa toimia ryhmän miehiä, jotka ovat saaneet valtoihinsa mielyttävän ja hyväntahtoisen kansan ja jotka pyrkivät pirullisella taituruudella kylvämään kuolettavaa myrkkyä meidän kansalaisiimme ja miinoittamaan laitokset, jotka mantereellemme ogat luoneet menestyksen ja onnen. ---- Seikka, että hallitus lähettää salassa meille inhoittavan taudin siemeniä sensijaan, että se avonaisesti lähettäisi meitä vastaan armeijoita, ei tee valtausta petollisemmaksi, eikä vähennä meidän velvollisuuttamme sitä karkoittaa."

Kuten sanottu, ei ole luultavaa, että Ranska tulisi katkaisemaan diplomaattiset suhteensa Neuvostovenäjän kanssa, ja tullee ranskalais-venäläinen velkakonferenssi saamaan tavanmukaisen lykkäyksen. Ranskalainen varapuheenjohtaja, senaattori Dalbiez lausui äskettäin, että hyvät suhteet Ranskan kanssa ovat Venäjälle elinehto, sekä luuli, että Ranska aikanaan myöskin tulee näyttelemään sovittajan osaa Englannin ja Venäjän välillä.

Samoinkuin Venäjälle on ollut tärkeätä olla mukana erinomaisen merkityksellisessä taloudellisessa konferenssissa Genevessä, tulee Venäjä myösakin vast'edes ottamaan osaa

kansainvälisiin konferensseihin päästäkseen isoleerauksestaan sekä siitä alennustilasta, jossa se nyt on. Neuvostovenäjä on täydellisesti epäonnistunut taloudellisessa konferenssissa Genevessä. Ajatellun taloudellisen lähenemisen sijasta ovat Sovjetti-edustajat saaneet aikaan vieraantumisen. Vaikutusvaltainen ent. ranskalainen diplomaatti, herra Seydoux kirjoitti viimeisessä kirjoituksessaan Pax-lehdessä tämän johdosta, että maailma on osoittanut voivansa tulla toimeen ilman Venäjän taloudellista mukanaoloa, mutta kysymys on siitä, voiko Venäjä tulla toimeen ilman Eurooppaa ja sen kapitaalia. "Joka tapauksessa se ei ole venäläinen talonpoika, jonka kohtaloa enimmän on valitettava. Hän sulkeutuu tarpeen vaatiessa itseensä, rajoittaa tuotantonsa, mutta Sovjetin ajama tarkoitusperä elävän ja toimintakykyisen proletariaattijoukon luomisesta talonpoikaisjoukkoa vastaan tulee epäonnistumaan."

Tällaisiin olosuhteisiin nähden tulee Neuvostovenäjä jatkamaan pyrkimyksiään lähentyäkseen Eurooppaa. Sen politiikka Ranskassa, Saksassa ja Venäjän lähtisissä naapurimaissa tulee vastaisuudessa olemaan erinomaisen merkityksellistä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C c

ASIA:

Ministeri Enckellin raportti no 170.

Pariisi

18/6 -42

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIII)

Parisissa, kesäkuun 18 p:nä 1927.

N° 1462

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 9 1216 Sal.D. 1927
23/6-27 | № | Liit.
RYHMÄ | OSASTO | ASIA

Ulkoasiainministeriö

H e l s i n k i.

Ministeri ENCKELL'in raportti N° 170.

Tämän ohella Lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle 5 kappaletta Ministeri Carl ENCKELL'in raporttia N° 170 kesäkuun 18 p:ltä 1927:

EUROOPAN SUHDE NEUVOSTOVENÄJÄÄN.

Ministeri Enckell pyytää, että 1 kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Toimekseen saaneena

E. Thüsen

Lähetystön avustaja.

№ 9 /216 Sal D. 27
23/6-27 | № | Liit.
RYHMÄ | OSASTO | ASIA

MINISTERI E N C K E L L 'in

RAPORTTI

N:o 170

kesäkuun 18 p:ltä 1927.

S I S Ä L T Ö Ä:

Europan suhde Neuvostovenäjään.

EUROOPAN SUHDE NEUVOSTOVENÄJÄÄN.

Jo kauan ennenkuin kiristynyt suhde L o n t o o n ja M o s k o v a n välillä muodostui täydelliseksi välien särkymiseksi, esittivät puolalaiset politikot P a r i s i s s a , eritoten varsovalaisten parlamentaarikkojen Ranskan vierailun aikana, että englantilainen politiikka tähtäsi Sovietin ja läntisten naapurien välien katkeamiseen. Erikoisesti alleviivattiin sitä, että Englanti pyrki aikaansaamaan vihamielisyyttä Sovietia kohtaan Puolassa ja Suomessa. Valkovenäläisen (ruteenilaisen) nuorukaisen K o v e r d a n surmattua Varsovassa sikäläinen neuvostolähettiläs, on puolalaiselta taholta esitetty, että venäläiset monarkistit toimivat englantilaisilla rahoilla ja että siksi ei asiassa voida käyttää säännönmukaista tuomioistuinkäsittelyä, koska Puola ei voi vaarantaa viime aikoina huomattavasti parantuneita suhteitaan Englantiin. Sen ohessa huomautetaan, että Koverda-tapausta ei voida käsitellä varsinaisten puolalaisten lakien mukaan, koska sellaisia ei vielä ole Puolassa, vaan on entisessä Venäjän Puolassa edelleenkin voimassa tsaarinaikaiset Venäjän lait, joitten mukaan Koverda on tuomittava e r i k o i s t u o m i o i s t u i m e s s a. Heikon kansainvälisen asemansa, ulkomaisen luottotarpeensa ja lisäksi myös sisäisen heikkoutensa vuoksi on Puolan pakko noudattaa mitä suurinta varovaisuutta. Sen hallitus koettaa parantaa suhdettaan Venäjään sekä osoittaa Euroopalle ja Amerikan Yhdysvalloille, että hyvää naapuruussuhdetta voidaan ylläpitää. Kuitenkin harjoittaa III internationale häikäilemätöntä kommunistista kiihoitusta Puolassa tuottaen sen hallitukselle erinomaisen suuria vaikeuksia. Englanti, jonka yleinen mielipide vielä vuosi sitten

suhtautui nurjamielisesti Puolaan, on englantilais-venäläisten suhteitten kärjistymisen johdosta osoittautunut sovinnollisemmaksi ja puolalaiset tervehtivät ilolla jokaista ystävällistä lausuntoa englantilaisessa sanomalehdistössä. Niin tapahtui äskettäin, kun tunnettu sanomalehtimies AUGUR 'FORTNIGHTLY REVIEW' nimisessä aikakausilehdessä (toukokuussa 1927) kirjoitti, että "Puola on nykyään sellainen valta Euroopassa , joka on tulemassa läheisessä tulevaisuudessa suurvallaksi. Se on kansallinen organismi, jonka jälleen jaloilleen saattaminen on sukupolvien kuluessa ollut eurooppalaisen kansanvallan tunnustettu päämäärä". Mutta AUGUR, joka on venäläinen, nimeltään POLJAKOFF, ja joka on TIMES'n ja monen ulkomaalaisen lehden (m.m. Uuden Suomen) avustaja ja jonka sanotaan omaavan perin läheiset suhteet FOREIGN OFFICE'iin, kirjoitti samassa artikkelissa, että Euroopan on tyydytettävä S a k s a riistääkseen se irti yhteistyöstä Venäjän kanssa. AUGUR'in mukaan on Saksa saatava yhteistyöhön Euroopan kanssa. Euroopan on järjestettävä asiat siten, että Reinin-maitten sotilaallinen miehitys lakkaa, että Saksan aseistautumisen kaikki rajoitukset poistetaan ja että DAWES'n ohjelma tarkistetaan. Mitä Saksan rajoihin tulee, on Augur sitä mieltä, että yleinen mielipide Saksassa on hyväksynyt Elsass-Lothringin luovuttamisen Ranskalle, mutta sen sijaan ponnekkaasti vaatii Danzigin käytävän ja Schlesian palauttamista. Artikkeli analysoi sitten kysymystä Danzigin käytävästä antaen sen vaikutelman, että kirjoittaja tunnustaa mahdottomuuden ottaa pois Puolalta Danzigin käytävä huolimatta siitä, että hän sanoo "Europan on annettava ja annettava vapaasti" saavuttaakseen Saksan yhteistyö, ja sitten "We are ready to admit that the Polish corridor has caused injury to Germany".

Englantilainen politiikka tähtää tällä haavaa ilmeisesti

Saksan irtiriistämiseen Neuvostovenäjän yhteydestä, mikä mitä lähimmim koskettaa Puolan intressejä.

Kuten edellisessä raportissani esitin, ei Ranska tahdo joutua siihen valoon, kuin kulkisi se Englannin vanavedessä. Kuten eräs ranskalainen poliitikko äskettäin huomautti Ranska kuitenkin käytännössä usein noudattaa Englannin esimerkkiä;niin tapahtui Sovietin tunnustamisessa, niin viimeksi Kiinassa ja niin täytyy nyt tapahtua Venäjään suhtautumiseen nähden. Ranskan hallitus ei halua katkaista suhteitaan Soviettiin perustellen asennettaan osin velvollisuudellaan huolehtia ranskalaisten saatavista Venäjältä sekä myöskin osin samalla aiheella, joka oli sodan edellisen ranskalais-venäläisen liiton perustana. Kuten aikaisemmin olen esittänyt, on venäläinen velka-asia Ranskalle tärkeä sisäpoliittinen tekijä ja lienee sitä tässä yhteydessä hieman laajemmin kosketeltava. Vastaukseksi sähkösanomaan

R 32 Onko perää Ranska Soviet päässeet sopimukseen velka-asiassa

sähkötin minä

83 Raporttini 169 mukaisesti ven.-ransk. velkasopimus nyt mahdoton. Jouvenel ehdottaa europpal. yhteisymmärrystä suhteiden järjestämiseksi vastaisuudessa Länsimaitten Venäjän välillä separaattipolitiikka ajan ollessa ohi. Delegation pää de Monzie kirjoittaa ven.-ransk. neuvottelut vielä pitkällisiä. Tärkeät lehdet viimeksi radikaali Dépêche vaativat keskeytystä. Seydoux'n mukaan Tshitsherin kerjännyt Ranskaa Saksaa säilyttämään olevat suhteet.32.

Ulkoasiainministeriön kysely aiheutui ilmeisesti Berlinistä lähetetyistä vääristä sanomalehtisähkösanomista, joitten mukaan oli tehty sopimus veloista. Eräät saksalaiset sanomalehdet lienevät myöhemmin peruuttaneet tiedon, joka mahdollisesti on peräisin neuvostovenäläiseistä lähteistä. Neuvostovenäjän täkäläinen suurlähettiläs Rakovski ilmoitti nimittäin eräitä viikkoja sitten haastattelussa,että oli päästy sovintoon siitä, että Venäjä maksaisi 60 miljoonaa kultafrangia vuosittain 62 vuoden aikana.

Tämän tiedon peruutti sekä Ranskan ulkoasiainministeriö et valtiovarainministeriö, joka huomautti, että venäläisen velkakysymyksen järjestely riippui sopimuksesta sen täydessä kokonaisuudessa. Tästä voitaneen vetää se johtopäätös, että ranskalaiset ovat luopuneet vaatimuksestaan saada suurempia vuosimaksuja valtiovelalleen, mutta että heidän lopullinen suostumuksensa riippuu kysymyksistä, joita ei vielä ole loppuun käsitelty. Tälläisia kysymyksiä ovat osin venäläisten vaatimus saada luottoa muodossa tai toisessa, osin erinäiset ranskalaiset vaatimukset saada korvausta ranskalaisille teollisuusyritysten kansallistuttamisesta johtuneista vahingoista y.m.s.

Kuten aikaisemmin esitin, ovat ranskalais-venäläiset velkaneuvottelut olleet vilkkaan sanomalehtikeskustelun esineenä jatkuen tämä keskustelu edelleen laimenemattomalla ponnella. Ranskalaisen delegation puheenjohtaja, senaattori de MONZIE julkaisee "La Revue des Vivants" aikakausi- lehdessä (kesäk. 1927) artikkelin, jossa hän puolustaa delegatiota hyökkäyksiä vastaan, jotka ovat aiheutuneet siitä, etteivät neuvottelut kahden ja puolen vuoden kestämisajasta huolimatta ole tuottaneet mitään tulosta. Artikkeli ei vielä pääty ja lupaa de Monzie jatkossa analysoida kysymyksen erinomaisia vaikeuksia. Ei ole kyseessä, sanoo hän, pelkkä yksinkertainen laskujen kuittaus kahden valtion välillä, vaan nyt on likvideerattava kokonaan " sotaa edeltänyt ja sodan aikainen menneisyys" ja että "koskaan ei laajempaa ohjelmaa ole asetettu neuvottelijoitten hyvän tahdon varaan". Samassa aikakausilehdessä kirjoittaa sen päätoimittaja Henri de JOUVENEL artikkelin, jonka mottona on "Yhteistä sivistystämme vastaan tähdätyllä salahankkeellaan Venäjä synnyttää eurooppalaisen solidarisuuden". Puhuessaan diplomaattisten suhteitten mahdollisesta katkaisemisesta de Jouvenel sanoo: "Ei ole vakavaa eikä vaarallista havaita itsensä työnnetyksi kentälle,

jossa nykyisin meitä odottavat Englanti ja Italia. Mutta meillä on 1.600.000 ranskalaiseen venäläisten korkopaperien omistajaan nähden velvollisuus ainakin tehdä yritys puolustaa heitä". Neuvottelujen tarkoituksettomuutta perustelevan artikkelinsa lopussa de Jouvenel asettaa de Monzie'lle seuraavan kysymyksen:"Mutta eikö olisi sopivaa, ennenkuin jatketaan Venäjän kanssa neuvotteluja, jotka eivät enää voi johtaa tulokseen, koska nykyisen mielipidesuunnan vallitessa emme voi sille taata sitä luottoa, jota se vaatii velkojen tunnustamisen vastasuorituksekseksi, neuvotella muitten valtojen kanssa, jotta voitaisiin määritellä ne perustat, joille voidaan rakentaa lopullisesti tulevat suhteet länsimaisten kansojen ja Venäjän kansan välillä."

Tämä kysymys on tunnetusti ollut aikaisemmin käsiteltävänä ranskalaisessa delegatiossa ja hallituksessa. Kesällä 1926 tapahtuneen keskeytyksen jälkeen kirjoitti neuvottelukunnan pääsihteeri, Ranskan Moskovassa olevan suurlähetystön sihteeri LABONNE seikkaperäisen salaisen raportin, jossa hän esitti tarkoituksettomaksi jatkaa neuvotteluja Sovietin kanssa kysymyksessä, johon nähden Ranskalla ei ollut mitään takeita siitä, etteivät muut maat myöhemmin voisi pakoittaa Sovjettia niille myöntämään suotuisampia ehtoja. Labonne suositteli yhteisiä neuvotteluja kaikkien Venäjän velkojien kesken, jota vastoin de Monzie ajoi läpi aikeensa jatkaa neuvotteluja yksinään v. 1927. De Monzie'n mukaan olisi Ranskalla traditionellien ranskalais-venäläisten sympatioitten, hänen omien ystävyyssuhteittensa Rakovskin kanssa y.m. johdosta mahdollisuuksia saada erikoisneuvotteluissa paremmat tulokset.

Vaikutusvaltaiset finanssipiirit ovat nyttemmin järjestäneet lehtitaistelun, josta kirjoitin jo viime raportissani viitaten STEPHANE LAUSANNE'n artikkeliin Matin'issa. Tämän suhteellisen pintapuolista asian käsittelyä on seurannut FIGARO'n

huomattavasti asiallisempi analyysi. Sen päätoimittaja FRANCOIS COTY on t.k. 9-10 p:nä parissa artikkelissa nimeltään "Yhteisrintama kommunismia vastaan" käsitellyt venäläistä velkakysymystä. Coty huomauttaa, että ennenkuin neuvostohallitus tunnustettiin lokakuussa 1924 Ranskan hallitus kesäkuun lopussa 1924 kutsui kokoon Venäjän ranskalaiset velkojat, jotka yksimielisesti vastustivat neuvostohallituksen tunnustamista ilman tämän edelläkäynyttä sitoumusta tunnustaa valtionvelka ja korvata ranskalaisille kansallistuttamisesta aiheutuneet vahingot. Cotyn mukaan on Ranska menettänyt 700 miljoonaa kultafrangin (noin 31/2 miljaardia nykyistä paperifrangia) suuruiset vuotuistulot. Samoinkuin Lausanne Coty viittaa siihen, että pörssikeinotteluja on tapahtunut. Coty, joka saamieni ensikäden tietojen mukaan on ammentanut faktansa velkojien keskusjärjestöstä, jakaa saatavat neljään ryhmään: 1° valtion obligatiot sekä kuntien obligatiot, 2°teollisuus- ja pankkiobligatiot,yhteensä 2 1/2 miljaardia kultafrangia, 3° maksamattomia korkoja noin 4 miljaardia kultafrangia, 4° useampaan miljaardiin kohoavat tappiot, jotka ovat aiheutuneet kansallistuttamisesta, takavarikoimisista, varkauksista, sopimuksen rikkomisista y.m.s. Sitäpaitsi on Ranskan valtiokassalla viiteen miljaardiin kultafrangiin kohoava saatava aiheutuen Venäjän hyväksi tapahtuneista maksuista sodan aikana. Coty osoittaa riittämättömäksi venäläisten ehdotuksen suorittaa vuosittain 60 miljoonaa kultafrangia 62 vuoden aikana sekä esittää mahdottomaksi täyttää Venäjän vaatimusta saada uutta luottoa. Cotyn mukaan olisivat ranskalaisten vellalliset kymmenessä muussa maassa näin erinomaisten myönnytysten johdosta oikeutettuja hekin puolestaan vaatimaan samallaisia. "Ranskalaiset säästäjät eivät voisi missään nostaa 20 frangin kuponkia lainaamatta samalla 1000 frangia," sanoo Coty.

Koska neuvostohallitus on tunnustettu aikaisempien venäläisten hallitusten seuraajaksi, täytyy sen ottaa vastatakseen näiden

sitoumuksista. Keino pakoittaa Sovietti tähän on yhteisrintama. Neljä kansaa, Ranska, Englanti, Belgia ja Hollanti omistavat 80% yksityisistä saamisvaateista Venäjältä. Nämä maat ovat myöskin kaikki venäläisen propagandan uhkaamia alusmaissaan, nämä maat samoin huomattavassa määrin kontrolloivat Euroopan pääomamarkkinoita. Sopimalla yhteisestä esiintymistavasta voisivat ne saavuttaa toivotun tuloksen. Ranskan on tällöin jälleen turvauduttava niihin näkökohtiin , joita sen hallitus lukuisia kertoja esitti vv. 1918-1924, näillä on kaikilla vieläkin pätevyytensä ja ovat ne englantilaisen kokemuksen vahvistamia vuonna 1924 ja ranskalaisen vuonna 1926. Separaattineuvottelut johtavat epäonnistumiseen. Yhteinen menettelytapa taas vie yhteiseen menestymiseen. Näin Coty Figaro'ssa.

Hänen ehdoituksensa on LE GAULOIS omaksunut julkaisten 12/6 siitä RENE LARA'n kirjoittaman pääartikkelin. JOURNAL DES DEBATS julkaisi 13/6 toimituksen laatiman kirjoituksen Venäjän veloista, jossa Coty'n näkökanta omaksuttiin. "Tämä surkuteltava komedia on kestänyt tarpeeksi kauan", sanoo lehti ranskalais-venäläisistä neuvotteluista. Myöskin vasemmistolehdet, kuten DEPECHE, kirjoittavat mahdottomuudesta saavuttaa tuloksia neuvotteluissa Moskovan kanssa.Se kirjoitti kesäkuun 6 p:nä: "Me haluamme itsepäisesti jatkaa neuvotteluja velkakysymyksessä. Olemme itsepäisyydessämme väärässä. Me emme tule saavuttamaan mitään, mutta me olemme jo tehneet kaikki ne uhraukset, joita meidän arvokkuutemme, meidän etumme katsotaan voivan sietää. Emme voi mennä pitemmälle.... Tehkäämme siis kerta kaikkiaan loppu tästä neuvotteluparodiasta". CAILL AUX'n äänenkannattajassa VOLONTE'ssa kirjoittaa varsin vasemmistolaisen "Ihmisoikeuksien Liiton" puheenjohtaja VICTOR BASCH 5/6, että vaikkakin Ranskan ulkopolitiikka jää täysin vapaaksi englantilais-venäläisen välien katkeamisen tapahduttua, ei ole mahdollista

että Ranska, joka presidentti DOUMERGUE'n Lontoon vierailun muodossa koko maailman edessä on vahvistanut englantilais-ranskalaisen solidaarisuuden, nyt solmisi sopimuksen Sovietin kanssa haavoittamatta tätä solidarisuutta. Kuitenkaan ei Ranskan hallitus halua, kuten jo ennemmin olen esittänyt, katkaista diplomaattisia suhteitaan Venäjään. Tämän on ulkoministeri BRIAND itse lausunut Edustajakamarin käytävissä keskustellessaan asiasta sosialistijohtajan LEON BLUM'in kanssa, ja 12/6 kirjoitti puolivirallinen LE TEMPS : "Me emme tee itsellemme mitään harhakuvitelmia enempää ranskalais-venäläisten suhteitten laatuun nähden kuin niitten tulosten suhteen, joita voidaan odottaa neuvotteluista niitten finanssi- ja talouskysymysten järjestämiseksi, jotka on ratkaistava Parisin ja Moskovan välillä, mutta suhteitten katkaisemista ei voida pitää pitää oikeutettuna muuta kuin olosuhteissa, jotka uhkaavat oleellisesti ranskalaisia etuja." Mikäli Neuvostovenäjän toimintatapa ei muodostuu sellaiseksi kuin vv. 1918-20, sanoo Le Temps, asettuu vastattavaksi kysymys, missä määrin on mahdollista "ylläpitää minkäänlaatuisia suhteita sellaisen vallan kanssa, joka ei tunne muuta lakia kuin väkivallan, joka on hävitystyön ja rikoksen palveluksessa." BRIAND on myöskin keskustellut raporteissani aikaisemmin useastikin mainitun ranskalaisen delegation jäsenen, kansanedustaja PHILIPPOTAUX'n kanssa. Hän lausui tällöin, ettei Ranska voisi tehdä Venäjän kanssa sopimusta velka-asiassa siinäkään tapauksessa, että Sovietti ilman mitään ehtoja lupautuisi vuosittain maksamaan venäläisten valtio-obligatioitten omistajille 60 miljoonaa kultafrangia 62 vuoden aikana. Briand esitti nimittäin vakaumuksenaan sen, että neuvostohallitus tulisi täyttämään sitoumuksen vuoden tai mahdollisesti kahden aikana, minkää jälkeen se vaatisi Ranskalta luottoa voidakseen täyttää

velvollisuutensa obligatioiden omistajia kohtaan. Ranskan hallitus joutuisi tällöin erinomaisen vaikeaan asemaan, koska nimittäin sen luottokielto sellaisissa olosuhteissa saisi vastaansa suhteellisen vahvan mielipiteen siitä, että Ranskan hallituksen velvollisuus olisi avustaa Soviettia tai sitten mahdollisesti itse ottaa vastatakseen mainittujen 60 miljoonan kultafrangin maksamisesta.

Lopuksi voisi diplomaattisten suhteitten mahdollinen katkaiseminen Ranskan ja Sovietin välillä saada neuvostojärjestelmälle vaarallisia seurauksia, eikä Ranska kuitenkaan Puolan takia voi asettua välimpitämättömäksi kysymykseen natsionalistisen diktatuurin mahdollisesta jälleenpystyttämisestä Venäjällä. Eräs hallituspiirejä lähellä oleva korkea sotilashenkilö lausui vuorostaan minulle näinä päivinä, että "jos Ranska katkaisisi suhteensa sovietti-hallitukseen, kukistuisi se". Viime raportissani mainitsin, että Sovietti tarjoaa Ranskalle petroolikonsessiooneja ja että TSHITSHERIN puhui siitä äskettäisellä käynnillään pääministeri POINCARE'n luona. Petroolikysymys kiinnostaa suuresti Ranskaa, joka nykyään sen suhteen on täysin riippuvainen Amerikasta. Ennen Genuan konferenssia pohdittiin QUAI d'ORSAY'llä petroolikonsessioonikysymystä varsin perusteellisesti ja järjestettiin useita neuvottelukokouksia tutkimaan, miten Ranska voisi saada velanvähennysmaksuja Venäjältä luonnossa Kaukaasian petroolin muodossa. Nykyään ei tietääkseni kysymystä ole käsitelty konferensseissa, mutta ei hallituksella näy olevan syytä katkaista välejään Venäjän kanssa niin kauan, kuin on olemassa mahdollisuus saada mainittuja konsessiooneja.

Kuten 16/6 sähköitin

> 87 Venäjän velkojien järjestöjen inspiroima lehtikeskustelu tähtää Ranskan separaattivelkaneuvottelun loppua sijalle internats. yhteistoimintaa ainakin Engl. Hollannin, Belgian ehkä Sveitsin kanssa. Lehtikampanja näissä maissa valmisteltu ransk. aloitteesta. Rapportti lähipäivinä.

on lehtitaistelu ranskalais-venäläisten velkaneuvottelujen jatkamista vastaan ranskalaisten obligatio-omistajien järjestöjen inspiroima.

Näitten etunenässä on nyt kuten ennenkin entinen suurlähettiläs **NOULENS**, joka on puheenjohtajana "Commission Générale pour la protection des intérêts français en Russie" nimisessä järjestössä. Tämä järjestö yhdistää erinäisiä erikoisjärjestöjä, nimittäin 1° Association Nationale des Porteurs Français de valeurs mobilières, jonka johtaja on minun useasti mainitsemani entinen diplomaatti y.m. BARDE. 2° erinäiset Comité de Défense des Porteurs de titres russes. 3° Groupement des Entreprises industrielles françaises établies en Russie. 4° Groupement des Banques et Etablissements de crédit ayant des intérêts en Russie. 5° Groupement des Intérêts commerciaux engagés en Russie. 6° Ligue Nationale des Intérêts français en Russie (joka yhdistää Venäjältä karkoitetut ranskalaiset). Näissä järjestöissä on 323.059 registeröityä jäsentä, joista 279585 on valtio-obligatioiden omistajia sekä 43.474 teollisuus-, kauppa- tai pankkiarvopaperien omistajia.

Sen johdosta että Sovietin suurlähettiläs Rakovski julkaisi Paris-Soir nimisessä vasemmistolehdessä haastattelun 4/5, on sama lehti 7/6 ottanut palstoilleen haastattelun ent. suurlähettilään NOULENS'in kanssa, joka selittää ei saattavansa uskoa, että ranskalainen delegatio olisi suostunut vastaanottamaan vain 60 miljoonaa kultafrangia vuosittain, se kun tekee seitsämännen osan siitä, mikä Venäjän tulee maksaa yhdelle ainoalle ryhmälle ranskalaisia velkojia, nimittäin valtio-obligatioitten omistajille. Noulens moittii Soviettia siitä, että tämä kieltäytyy tunnustamasta velkojien suoranaista <u>oikeutta</u> ja että Sovietilla on tarkoituksenaan Ranskan valtion välityksellä toimeenpanna maksusuorituksia, jotka eivät ole missään varsinaisessa <u>juriidisessa</u> suhteessa yksityisten ranskalaisten saamisvaateihin nähden. Noulens'in mukaan ei se vuotuismaksu, jonka Sovietti tarjoaa muodosta edes kymmenettä osaa siitä, minkä Venäjä on <u>velkapää</u> maksamaan ja paheksuu hän Sovietin kieltoa olla hyväksymättä kyo-

letuserien kohotusta siinä tapauksessa, että Venäjä jälleen saavuttaisi taloudellisen hyvinvoinnin tai siinä tapauksessa, että Venäjä sitoutuisi myöntämään suotuisammat ehdot muille velkojille.

Omasta puolestaaan lehti ilmaisee uskovansa, ettei Ranskan hallitus suostu ehtoihin, jotka eivät tyydytä ranskalaisia velkojia. Mutta koska näitten joukossa on monia, jotka ovat sijoittaneet melkein koko omaisuutensa venäläisiin arvopapereihin ja jotka ovat heränneet toivomaan, että he saisivat vaatimuksensa täytetyiksi, lehti katsoo, että jatkamalla neuvotteluja on pyrittävä käyttämään kaikki mahdollisuudet päästä sopimukseen.

Mainituilla järjestöillä itsellään ei kuitenkaan ole tätä kantaa. Ne ovat sitä mieltä, että Herriot'n hallitus aloitti taitavalla tamattomalla neuvottelut ja että Ranska katkaisemalla erikoisneuvottelut ja aikaansaamalla yhteiset neuvottelut Englannin, Belgian, Hollannin sekä mahdollisesti Sveitsin kanssa voi saavuttaa paremmat ehdot.

Ranskassa tässä tarkoituksessa aloitettu propaganda, jota, kuten minulle johtavalta taholta on ilmoitettu, tulee seuraamaan lausunnot asianomaisten maitten lehdistössä, tarkoittaa muokata maaperää kollektiivisille neuvotteluille. Epämääräisten sanomalehtiviittausten mukaan on Briand Kansainliiton Neuvoston äskeisen kokouksen aikana Genèvessä epävirallisten keskustelujen kuluessa herättänyt kysymyksen yhteisymmärryksestä kannanotossa Venäjään nähden. Mikäli tämä suunnitelma toteutuisi, tasoittaisi se myöskin tien suhteitten jälleensolmimiselle Englannin ja Venäjän välillä, joitten suhteitten katkeamista täällä monella taholla pidetään virheenä.

Ranskalais-venäläisellä velkakonferenssilla ei yli kahden kuukauden aikana ole ollut mitään kokouksia, ja ovat venäläiset jäsenet suurimmaksi osaksi matkustaneet pois, niin ettei edes käytännössä ole olemassa mahdollisuutta Berlinistä sähkötettyyn sopi-

muksen tekoon. Ranskan hallitus tulleekin katkaisematta diplomaattisia suhteita enempää kuin konferenssin työtäkään kuitenkin antamaan pitkähkön ajan kulua ennenkuin konferenssi jälleen kokoontuu.

Kysymystä venäläisen velka-asian kansainvälisestä käsittelystä on perusteellisesti pohdittu eri maitten asianomaisten järjestöjen taholla vv. 1920-1921-1922. Viittaan tässä suhteessa raportteihini, jotka koskevat Genèvessä ja Parisissa pidettyjä kongresseja sekä Genuan konferenssin esitöitä. Kuten Coty kirjoittaa, ovat yhä edelleen voimassa kaikki ne argumentit, joita ranskalaisten taholta silloin esitettiin asian kansainvälisen käsittelyn puolesta, ja vaikkakin de Monzie vastustaa tätä, on varsin mahdollista, että sellainen voitaisiin saada aikaan.

Ranskan kanssa tapahtuneissa neuvotteluissa on Sovietti koettanut saada sopimuksen ehdot laadultaan sellaisiksi, ettei niitten nojalla voisi tulla kysymykseen mikään sovellutus esim. Tarton rauhansopimuksen 28 artiklaan nähden, ja tähän nähden olisi sen vuoksi myöskin Suomen etuihin kuuluvaa, että voitaisiin toteuttaa venäläisen velkakysymyksen kansainvälinen käsittely. Tällaisen kansainvälisen käsittelyn kuluessa tulisi luultavasti myös käsiteltäväksi kysymys Venäjän valtakunnan entisten osien osallisuudesta Venäjän velkojen vastuuseen, mikä tällä haavaa mahdollisesti olisi epäedullista esim. Puolalle, joka on sitoutunut tälläiseen vastuuseen Versailles'in rauhansopimuksessa, mutta joka toisaalta on Riian rauhassa Sovietin puolelta vapautettu kaikesta vastuusta Venäjän valtiovelkoihin nähden.

Vaikkakin Ranskan nykyinen pääministeri v. 1922 ohimennen ilmoitti minulle olevansa sitä mieltä, että Suomen on vastattava osasta Venäjän valtiovelkaa, arvelen minä kuitenkin, että asianomaiset aikanaan vaikeuksitta voidaan saada vakuutetuiksi tämän väitteen erheellisyydestä. Tässäkin suhteessa viittaan tämän

asian perusteelliseen käsittelyyn raporteissani. Asiain kehityksen johdosta on Saksa joutunut siihen asemaan, että se, kuten SEYDOUX kirjoittaa, tulee välittäjäksi Neuvostovenäjän ja Euroopan välillä. Tämän tosiasian erinomaista merkitystä Venäjän läntisille naapureille ei pidä aliarvioida erittäinkin hetkenä, jolloin useammatkin merkit viittaavat siihen, että Englannin taholla on havaittavissa yrityksiä häiritä suhteita näitten naapurivaltojen ja Venäjän välillä. Selvempää vahvistusta sille seikalle, että meidän ja meidän naapuriemme turvallisuusprobleemin ratkaisemista ilman Saksaa ja Venäjää solmitulla Locarno-mallisella paktilla ei voida ajatella, voidaan tuskin kuvitella(vertaa myös raporttiani N° 156 samoinkuin saman asian myöhempää käsittelyä). Edellämainituista englantilaistahoisista vaikuttamisyrityksistä mainittakoon tässä yhteydessä esimerkkinä eräät ELVENGREN-juttuun liittyneet episoodit, kun nimittäin tämä yhdessä monen muun kanssa oli ammut-

1) Vrt myös sähkösanomaani

86 Maanant. Lontoosta lehtitieto Suomi protestoinut vaatinut selityksiä Elvengren'in teloituksesta. Journal'in toimitus pyytäen selitystä ilmoittaa saaneensa Lontoosta Ven. vastanootin, jossa väitetään Suomen kansalaistensa suojeluoikeus ei ulotu Venäjälle. Patin edustaja tiedontajalleni Englanti raha-avustaa ven. monarkisteja. 57

sisältöä ja sanamuotoa ankarasti tuomittiin. Tämä väitetty nootti oli sisällöltään seuraava: " Me emme voi hyväksyä emmekä tule hyväksymään mitään interventiota minkään hallituksen taholta niitten rankaisujen johdosta, jotka on toimeenpantu repsessaalioina Sovietin Varsovan edustajan murhan vuoksi.

Henkilöt, jotka saapuvat Venäjän alueelle, tietäköön, etteivät heitä enää suojele heidän oman maansa lait ja että So-

asian perusteelliseen käsittelyyn raporteissani. Asiain kehityksen johdosta on Saksa joutunut siihen asemaan, että se, kuten SEYDOUX kirjoittaa, tulee välittäjäksi Neuvostovenäjän ja Euroopan välillä. Tämän tosiasian erinomaista merkitystä Venäjän läntisille naapureille ei pidä aliarvioida erittäinkin hetkenä, jolloin useammatkin merkit viittaavat siihen, että Englannin taholla on havaittavissa yrityksiä häiritä suhteita näitten naapurivaltojen ja Venäjän välillä. Selvempää vahvistusta sille seikalle, että meidän ja meidän naapuriemme turvallisuusprobleemin ratkaisemista ilman Saksaa ja Venäjää solmitulla Locarno-mallisella paktilla ei voida ajatella, voidaan tuskin kuvitella (vertaa myös raporttiani N° 156 samoinkuin saman asian myöhempää käsittelyä). Edellämainituista englantilaistahoisista vaikuttamisyrityksistä mainittakoon tässä yhteydessä esimerkkinä eräät ELVENGREN-juttuun liittyneet episoodit, kun nimittäin tämä yhdessä monen muun kanssa oli ammuttu Voikoff'in murhan johdosta Sovietin taholla toimeenpantujen repsessaalioitten kuluessa, niin sähkötettiin Lontoosta 12/6 monelle täkäläiselle lehdelle, että Suomen hallitus oli Moskovassa esittänyt asiassa vastalauseensa vaatien selityksiä, minkä uutisen sitten monet lehdet julkaisivatkin 13/6. 15/6 sähkötettiin sitten edelleen Pariisin lehdille ainakin DAILY MAIL'issa ollut tieto Venäjän vastausnoodista mainittuun suomalaiseen protestiin. 16/6 julkaisivatkin monet lehdet k.o. vastausnoodin sanamuodon liittäen osin siihen reunamuistutuksia, joissa noodin räikeätä sisältöä ja sanamuotoa ankarasti tuomittiin. Tämä väitetty noodi oli sisällöltään seuraava: " Me emme voi hyväksyä emmekä tule hyväksymään mitään interventiota minkään hallituksen taholta niitten rankaisujen johdosta, jotka on toimeenpantu repsessaalioina Sovietin Varsovan edustajan murhan vuoksi.

Henkilöt, jotka saapuvat Venäjän alueelle, tietäkööm, etteivät heitä enää suojele heidän oman maansa lait ja että So-

vietin laki sallii kuolemanrangaistuksen ilman tuomiota poliisiraportin perusteella.

Everstiluutnantti Elvengren, joka oli taistellut sovietti-joukkoja vastaan, tiesi hyvin, että vaikka virallinen rauhantila vallitsi kyseessä olevien kahden maan välillä, mikään ei estänyt pitämästä häntä arvokkaana panttivankina.

Samoin on asianlaita kaikkiin niihin nähden, jotka Sovietti harkitsee hyväksi vangita tai tuomita kuolemaan."

Nootin ennenkuulumaton sanamuoto saikin pari lehteä julkaisemaan sen vain reservatiolla, kunnes asia virallisesti vahvistettaisiin. Lisäksi mainittakoon, että 15/6 kuluessa JOURNAL'in toimituksen, AMERICAN TELEGRAPH AGENCY'n sekä erään toisen tietotoimiston taholta käännyttiin Lähetystön puoleen tiedustellen, saattaako tällainen nootti olla mahdollinen, johon Lähetystö ainoastaan saattoi vastata, ettei se vielä ollut saanut mitään virallista tietoa asiassa. Kuvaavana erikoisuutena mainittakoon vielä, että AGENCE TELEGRAPHIQUE BALTEUXIN julkaisee 13/6 päivätyn ja postitetun, Moskovasta 12/6 lähetetyksi merkityn tiedon sanotusta Venäjän nootista, joten siis sillä olisi ollut tieto vastauksesta samalla kuin muut lehdet vasta tiesivät kertoa Suomen juuri protestoineen.

Mainittu Venäjän vastausnootti peruutettiin sittemmin 16/6 Venäjän täkäläisen suurlähetystön taholta, kun taas yllämainittu American Telegraph Agency jo 15/6 Lähetystöön soittaessaan ilmoitti saaneensa Moskovasta peruutustiedon väitettyyn nootiin nähden.

Miten tahansa, niin oli tämä Lontoossa laadittu teksti sellainen, että se ranskalaisissa parlamenttipiireissä synnytti voimakkaan paheksumisen Soviettia kohtaan. Erään läsnäolleen kertoman mukaan esitettiin eräässä suurehkossa sosialististen edustajien ryhmässä, että nootin laatu tekee mahdottomaksi ylläpitää diplomaattisia suhteita ei ainoastaan Sovietin ja sen naa-

purien, vaan myöskin Sovietin ja Ranskan välillä. Siis sosialistitkin, jotka ovat periaatteessa suhteitten Venäjään katkaisemista vastaan, olivat luullun Sovietin Suomelle lähettämän nootin johdosta valmiit katkaisemaan välit Venäjään. Myöskin eräät huomatut ranskalaiset lakimiehet ovat esittäneet varsin ankaran arvostelun nootista, jonka oikeellisuutta ei epäilty.

Huhu Sovietin kolmannesta nootista Puolalle ,mikä Sovietin taholta on nyttemmin peruutettu, on kuitenkin aiheuttanut voimakkaan kurssilaskun Puolan zlotylle, ja pidetään huhua pörssimanööverinä.

Tämän kirjoitettuani saapui Ulkoasiainministeriön sähkösanoma

C 58 Soviet vastasi syytetty vastavallankumouksell. toiminnasta. Eivät tienneet E:n kansalaisuutta kun itse ei siihen vedonnut, vaan ilmottausi pakovenalksi. Muuten muka olisi ilmoittaneet. Tiedusteluumme tuomiomenettelystä ei vielä vastaust.

Ev.luutnantti Elvengren oleskeli kolme-neljä vuotta sitten Parisissa ja kävi tällöin kerran Lähetystössä. Sen mukaan kuin minulle myöhemmin täysin luotettavalta taholta ilmoitettiin, oli hän silloin yhtetydessä Savinkovin kanssa. Ei siksi ole mahdotonta, että Sovietin ilmoitus siitä, että hän olisi ilmoittanut itsensä venäläiseksi pakolaiseksi ja että hän olisi suunnitellut terroristisia tekoja, on aivan yhtäpitävä todellisuuden kanssa. Tämä tietenkään ei vielä silti tee hyväksyttäväksi neuvostolaisen oikeudenkäytön inhoittavaa menettelytapaa.

Venäjän olosuhteet lienevät terrorista y.m.s. kuolemalle kehittymässä oikealle päin taloudellisten tekijöitten suhteen. Ukrainan ja Valkovenäjän irtautuminen ei tosin vielä ole kypsynyt, mutta pidetään sitä asiantuntevalla taholla vain ajankysymyksenä. Mikäli todellisuus vahvistaa nämä seikat, ansaitsevat ne tietenkin mitä vakavinta huomiota, koska ne mitä lähimmin koskevat Venäjän läntisten naapureitten, ja koko länsi-Europankin suhdetta Venäjään.

17/6 olin kutsunut luokseni päivällisille Ranskan Moskovan lähettilään **HERBETTE**'n ja oli minulla silloin 3-tuntinen keskustelu hänen kanssaan. Hän vahvisti, ettei ollenkaan ollut kysymys diplomaattisten suhteitten katkaisemisesta (mikäli minulle muulta taholta on ilmoitettu, on Herbette pyytänyt saada palata Moskovaan heinäkuun 1 p:ksi). Suhteet Ranskan ja Sovietin välillä ovat kuitenkin viileät, ja on kiinnitetty huomiota siihen, että Tshitsherin'iä hänen Parisista poistuessaan ei asemalla ollut saattamassa ainoakaan Quai d'Orsay'n edustaja.

Ministeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

V. a. Asiainhoitaja Wuorimaan rap. no 9.
Pariisi.

30/8 1927

5000—6—26. 1955

ULKOASIAINMINISTERIÖ
11/217 Sal. D. 1927.

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

Paris, elokuun 30 p:nä 1927.

N°/833

ULKOASIAINMINISTERIÖ
11/217 Sal. D. 1927
5/9-27 | Fo | Liit.
5 | OSASTO Cb | ASIA

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i.

V.a. asiainhoitaja Wuorimaan raportti N° 9.

Lähetystö kunnioittaen lähettää ohellisena 5 kappaletta v.a. asiainhoitaja Wuorimaan elokuun 30 päivänä 1927 päivättyä raporttia N° 9:

Suomen paikka Kansainliiton Neuvostossa,

Finanssiavun järjestäminen,

Alkoholialoite,

Puolalais-venäläiset non-agressio neuvottelut.

V.a. asiainhoitaja Wuorimaa pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Toimekseen saaneena: E. Thitoney

Lähetystönavustaja.

II 217 Sec. 27.
5/9-27
5 C6

V.a. asiainhoitaja WUORIMAAN

RAPORTTI

N° 9

elokuun 30 p:ltä 1927.

S i s ä l t ä ä:

Suomen paikka Kansainliiton Neuvostossa..... siv. 1 - 4
Finanssiavun järjestäminen..... " 5
Alkoholialoite..... " 6
Puolalais-venäläiset non agressioni-neuvottelut " 7

SUOMEN PAIKKA KANSAINLIITON NEUVOSTOSSA. Sen johdosta että joitakin päiviä sitten tapaamani Ruotsin täkäläinen asiainhoitaja minulle kertoi eräiltä tahoilta, joita hän ei lähemmin määritellyt, kuulleensa, ettei Suomen ehdokkuutta Kansainliiton Neuvostoon pidetty varsin sopivana, koska pelätään syntyvän vaikeuksia siitä syystä, että Suomi on Venäjän naapurivaltio ja kun lisäksi nyt jo Neuvostossa on kaksi Venäjän naapuria Puola ja Rumania, katsoin olevan syytä pistäytyä täkäläisen ulkoasiainministeriön Kansainliitto-osastolla erästä osaston virkamiestä ja henkilökohtaista ystävääni tapaamassa kuullakseni, mitä hänellä mahdollisesti asiasta oli tiedossa.

Tämän keskustelun jälkeen lähetin kuluvan kuun 26 päivänä Ministeriölle seuraavan shifferisanoman:

"112 Quai Orsaylla, jossa tunnetaan useiden Suomen tiedustamien valtioiden kanta neuvostopaikasta, minulle kerrottu Moskova harjoittaa ankaraa painostusta Berlinissä Suomea vastaan, josta syystä Saksalla vaikeuksia kantansa määräämisessä. Heidän käsityksensä mukaan Rooma suhtautuu sympaattisesti. Uudelleen vakuutettu Ranskan erikoista sympatiaa. Ruotsin asiainhoitaja kertoi eräillä tahoilla kuulleensa vastustettavan, koska Suomi Venäjän naapuri."

Haastateltavani, jonka kanssa aloitin keskustelun ai-

van muista asioista, johti itse puheen Suomen Neuvostoehdokkuuteen lausuen, että Ranska siihen suhtautuu erikoisella sympatialla. Eräiden muidenkin maiden kannasta näkyi hän olleen selvillä ja sanoi nimenomaan, että Englanti myöskin suhtautuu kysymykseen sympaattisesti, vaikkei se mitään suoranaista lupausta ole antanutkaan kannatukseensa nähden, vaan pidättänyt lopullisen päätöksenteon Genevessä Yleiskokouksen aikana tapahtuvaksi. Italiaan nähden sanoi hän käsityksen olevan sen, että sekin myötätunnolla tulee ehdokkuuteen suhtautumaan, mutta, lisäsi hän, "eräs äskettäin Kansainliittoon liittynyt valtio" on ehdokkuuden suhteen asettunut epävarmalle kannalle. Moskova, joka karsain silmin katselee sitä, että Venäjästä eronneet valtiot pääsisivät niin huomattavaan asemaan, harjoittaa vakavaa painostusta Berlinissä estääkseen Saksan myötävaikutusta Suomen ehdokkuuden kannattamisessa. Ottaen huomioon ne suhteet, jotka ovat olemassa Berlinin ja Moskovan välillä, on Saksan hallitus tämän kautta joutunut varsin vaikeaan asemaan, ja tuntui haastateltavani pitävän mahdollisena sitä, ettei Saksan kannatusta ehdokkuudelle saataisi, seikka, joka tavallaan ilmenee jo ministeri Holmankin sähkösanomasta heinäkuun 15 päivältä, jonka Ulkoasiainministeriö Tiedonannossaan N° 8 elokuun 18 päivältä 1927 on lähetystöille ilmoittanut.

Kysymykseeni, onko Ranskan kannatusta muille ehdokkaille tiedusteltu, vastasi haastateltavani kielteisesti ja lisäsi, että Belgia luultavastikin tulee jälleen asettumaan ehdokkaaksi, jotavastoin Tshekkoslovakia jäänee pois.

Huomautettuani niistä lehdissä näkyneistä uutisista, että Tanska mahdollisesti esiintyisi ehdokkaana, kausui hän, ettei Ulkoasiainministeriössä siitä mitään tiedetty, mutta viittasi, tosin varsin hämärästi, siihen mahdollisuuteen, että tällaisen tiedon esilletuleminen mahdollisesti on lähtöisin Berlinistä, jossa ylempänämainittujen seikkojen perusteella ollaan verrattain vaikeassa asemassa. Lopuksi viittasi hän niihin sydämellisiin (cordial) suhteisiin, joita Suomella useimpiin suurvaltoihin nykyään on, ikäänkuin tahtoen tällä painostaa Suomen hyviä mahdollisuuksia.

Tavattuani ulkoministeri Briandin Kansainvälisen parlamenttiliiton konferenssin jäsenille järjestämissä kutsuissa Puolan lähetystöneuvoksen, joka nykyään ambassadöörin poissaollessa johtaa ambassaadia ja joka viime kevättalvesta tähän saakka on ollut Puolan ulkoministeriön väliaikaisena poliittisena päällikkönä, sovimme tapaamisesta t.k. 29 päivä vaihtaaksemme ajatuksia. Tullessani silloin ambassaadiin kertoi hän minulle ensimäiseksi juuri saaneensa tiedon Puolan ministeriltä Lontoosta, että Saksa jossakin muodossa Lontoossa oli tehnyt demarchin, jossa huomautettiin Suomen ehdokkuudesta Kansainliiton Neuvostoon sekä pidettiin tätä vaalia nykyhetkellä epäsuotuisana (inopportun), koska Neuvostossa jo istuu kaksi Venäjän naapuria, ja että Suomen valinta vain enemmän ärsyttäisi Venäjää, joka siinä näkisi venäläis-vastaisen Englannin johtaman renkaan lujittumista Venäjää vastaan. Tämän johdosta lähetin näin kuuluvan shifferisanoman:

29/8 -27. "113 Puolan ambassadi kertoo luottamuksellisesti tänään saaneensa Lontoon ministeriltään tietää Berlin tehnyt virallisen tai epävirallisen demarchen Lontoossa esittäen Suomen valinta Neuvostoon nykyoloissa epäsuotava."

Kertojani, joka lisäsi tiedon olevan ehdottoman varmasta lähteestä, pyysi käsittelemään tiedonantoa erikoisen luottamuksellisena. Ainoa seikka, josta ei ollut varmuutta, oli se muoto, jossa demarchi oli tehty, virallisesti, epävirallisesti vai yksityisluontoisesti.

Puolan kannan suhteen sanoi hän jo poliittisena päällikkönä ollessaan laatineensa ohjeet Puolan ministerille Helsingissä, jonka mukaan Puola kannattaa Suomen ehdokkuutta, ja olettikin jo minun tuntevan asian, kuten Ministeriön sähkösanomassa C-68 kesäkuun 3 päivältä jo oli Lähetystölle tiedoitettu. Muuten lisäsi keskustelutoverini, että hänen käsityksensä mukaan Suomen valinta on jokseenkin varma jonkun etelä-amerikkalaisen valtion ja Belgian rinnalla Tshekkoslovakian jäädessä pois.

Eri tahoilta saamani tiedot vahvistavat näin ollen toisiaan ja osoittavat Neuvostovenäjän onnistuneen toimenpiteissään Berlinissä. En pitäisi mahdottomana sitäkään, että Berlin olisi kääntynyt Skandinavianmaitten puoleen, sillä Ruotsin asiainhoitaja tuskin olisi asiasta maininnut, vaikkakin epämääräisesti, ellei hänellä joitain varmempia tietoja siitä ollut.

FINANSSIAVUN JÄRJESTÄMINEN. Yllämainitun ulkoasiainministeriön virkailijan kanssa keskustelumme siirtyi luonnollisesti muihinkin Suomea koskeviin kysymyksiin, ja tuli tällöin puheeksi Suomen ehdotus finanssiavun järjestämisestä hyökkäyksenalaisiksi joutuneille valtioille, ehdotus, joka on saanut kansainvälisesti nimen "proposition finlandaise". Kuten tunnettua, kuuluu Ranskan aseistariisumisohjelmaan turvallisuuden luominen, ennenkuin aseistuksia voidaan rajoittaa. Kun aikaisemmat suunnitelmat turvallisuuskysymyksen järjestämiseksi eivät ole tuottaneet sellaisia tuloksia, joita on toivottu, ja suomalainen ehdotus sisältää uuden muodon, jolla sellaista ainakin osittain voidaan toteuttaa, on Ranska, edelleenkin haastateltavani mukaan, suurella tyydytyksellä vastaanottanut suomalaisen aloitteen. Tämän aloitteen kehittämistä tulee Ranska tukemaan perusteellisesti (à fond), ja sanoi haastateltavani tuloksen suhteen täkäläisessä ulkoasiainministeriössä oltavan optimistisia.

Muuten kertoi minulle Ruotsin täkäläinen asiainhoitaja samasta kysymyksestä keskustelleensa erään Kansainliitto-osaston virkamiehen, herra Paul Boncour'in (Ranskan Neuvosto-edustaja Paul Boncour'in veljenpoika ja yksityissihteeri) kanssa, joka erikoisesti hoitaa ja valmistelee näitä kysymyksiä täkäläisessä ulkoasiainministeriössä ja joka oli lausunut, että Ranskan kannalta ehdotus tulee saamaan suurimman mahdollisen kannatuksen sekä että se laadultaan on erittäin mielenkiintoinen.

ALKOHOLIALOITE. Suomen, Puolan ja Ruotsin tekemän alkoholialoitteen suhteen huomautti edelleen sama ulkoasiainministeriön virkailija, että kysymys Ranskaan nähden oli varsin arkaluontoinen. Ranskan suuren viiniviljelyksen edustajat Edustajakamarissa ja Senaatissa, joilla on suuri vaikutusvalta, epäilevät aloitteen tähtäävän Kansainliiton kautta saavutettavaan yleiseen kieltolakiin, sillä, sanoi hän, jollei aloitteen tarkoituksena ole muuta kuin tutkia alkoholismia sen nykyisessä esiintymismuodossa ilman, että se myöhemmin johtaisi joihinkin toimenpiteisiin, niin mistä syystä koko aloite silloin ollenkaan on tehty. Huomautin tällöin, että aloitteen tarkoituksena on taistelu alkoholismia ja alkoholin väärinkäyttöä vastaan sekä että aloite sisältää myöskin esityksen salakuljetuksen ehkäisemisestä.

Lopuksi tiedustin, voisiko hän sanoa, millä tavalla Ranska kysymykseen tulee suhtautumaan. Tällöin lausui haastateltavani, ettei ollut syytä olettaa Ranskan asettuvan sitä vastaan, mutta että se kyllä tulee suostuakseen tehtyihin ehdotuksiin asettamaan erinäisiä reservationeja, joihin nimenomaan sisältynee, ettei aloitteen tarkoituksena ole Kansainliiton kautta pyrkiä kansainväliseen kieltolakiin. Salakuljetussopimuksen suhteen ei hän arvellut Ranskan taholta huomattavia vaikeuksia syntyvän. Jos aloitteessa ehdotettu konferenssiaate toteutuu, tullee Ranska siihen lähettämään edustajansa.

PUOLALAIS-VENÄLÄISET NON AGRESSIONI-NEUVOTTELUT. Kun täkäläisissä lehdissä viime aikoina oli useita tietoja näkynyt siitä, että puolalais-venäläiset non agressioni-neuvottelut olivat päättymäisillään sopimuksentekoon, tiedustin asiainhoitajalta, paljonko perää näissä uutisissa oli. Tällöin kertoi hän, ettei Woikoffin murhan jälkeen neuvotteluissa oltu päästy yhtään eteenpäin ja että niiden tällä hetkellä voitiin katsoa olevan kuolleessa pisteessä. Uutiset neuvottelujen menestyksellisestä kulusta oli laskettu liikkeelle Puolasta muita tarkoituksia varten. Hän sanoi Puolan edelleen pitävän kiinni siitä ehdotuksestaan, että Venäjän oli tehtävä muiden Itämerenmaiden kanssa samanlainen sopimus sekä että Kansainliittoa koskeva klausuli oli saatava sopimukseen sisältymään. Tosin oli ollut puhetta siitä, että Kansainliitto-klausuli jätettäisiin sopimuksesta pois ja mainittaisiin vain jonkunlaisessa pöytäkirjassa, mutta eivät puolalaiset siihen ole varsin halukkaita. Näissä olosuhteissa oletti hän neuvottelujen vielä venyvän pitkiksi, mutta sanoi kuitenkin nopeankin ratkaisun olevan mahdollisen siinä tapauksessa, että Venäjä myöntyisi Puolan vaatimuksiin, mitä seikkaa hän myöskään ei pitänyt aivan mahdottomana ottaen huomioon Venäjän nykyisen ulkopoliittisen aseman, joka välienrikkoutumisen kautta Englannissa huomattavasti oli hupnontunut, ja Venäjä niin ollen muilla tahoilla ehkä taipuvaisempi suurempiin myönnytyksiin.

Paris, elokuun 30 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

V. a. Asiainhoitaja Uuteenmaan rap. no 20.

Pariisi

28/10 1927

5000—6—26. 1955

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

N:o 2062

Paris, lokakuun 29 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 16/218 20 D. 10 27
3/11-27 | № | Liit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Ulkoasiainministeriö,
Helsinki

V.a. asiainhoitaja Wuorimaan raportti N:o 10.

Lähetystö kunnioittaen lähettää ohellisena 5 kappaletta v.a. asiainhoitaja Wuorimaan lokakuun 28 päivänä 1927 päivättyä raporttia N:o 10:

1. Tilanteesta Venäjällä,
2. Venäläis-ranskalaiset lainaneuvottelut,
3. Venäjän non-agressioni-neuvottelut,
4. Suomi ja Egypti.

V.a. asiainhoitaja Wuorimaa pyytää, että yksi kappale raporttia toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Toimekseen saaneena:

E. Stråman

Lähetystönavustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 16/218 Sal. D. 1927
31/11-27 | № | Liit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

V. a. asiainhoitaja Aarne VUORIMAAN

Raportti No. 10.

Parisissa lokakuun 28 p:nä 1927.

Sisältö:

1. Tilanteesta Venäjällä.
2. Venäläis-ranskalaiset velkaneuvottelut.
3. Venäjän non-agressioniehdotus.
4. Suomi ja Egypti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 16/218 Sal. D. 1927
3/11-27 № LIII.
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Paris, lokakuun 28 p:nä 1927.

Tilanteesta Venäjällä.

T.k. 25 p:nä kävi luonani täkäläinen Georgian ministeri Tsenkeli pyytämässä eräitä Opperputin asian yhteydessä olevia tietoja. Tämän johdosta ja hänen nimenomaisesta pyynnöstään lähetin t.k. 26 p:nä näin kuuluvan shifferisanoman:

138 Luottamuksellinen Georgian Ministeri Tsenkeli ilmoittaa Opperput Suomessa kuulustelussa selostanut Venäjän oloja m.m. Petljura murhattu Lappon Sosnovskin toimesta että musta lista olemassa murhattavista henkilöistä. Tiedustan onko Oppn selityksessä jotain Petljuran murhaa selvittävää. Ketä mustalla listalla. Sähkövastaus.

Lisäselvitykseksi sähkösanoman suhteen saan esittää seuraavaa:

Herra Tsenkeli kertoi provokaattori Burtsevin joku aika sitten antaneen tietoja, joiden mukaan Opperputia on kuulusteltu Suomessa, jolloin viimemainittu olisi laajasti selostanut G.P.U:n erikoisen alaosaston, n.s. "Trust'in" toimintaa, jonka erikoistehtävänä m.m. pitäisi olla houkutella Neuvosto-Venäjän vastustajia suurin lupauksin Venäjälle, jossa

heidät sitten ammutaan. Opperputin selostuksissa pitäisi m.m. esiintyä seuraava lausunto:" Lappon ja Sosnovskin laatiman ja ohjaaman suunnitelman mukaan murhattiin Petljura". Samainen "trusti" on myös laatimut luettelon, "mustan listan", henkilöistä, jotka niinikään olisi raivattava pois tieltä, ja josta Opperputin olisi pitänyt antaa tietoja. Hra Tsenkeli, joka arveli itsensäkin olevan tuolla listalla, halusi saada tietoja nimistä, joista Opperput mahdollisesti oli antanut tietoja.

Yleisestä tilanteesta Venäjällä kertoi hra Tsenkeli seuraavaan tapaan:

Stalinin ja Trotskin välinen vastakohta on nyt kehittynyt sellaiseksi, ettei enää yleensä platoonisia päätöslauselmia Neuvostoliiton organismien taholta voi jatkua, vaan on Stalinin ryhdyttävä käytännöllisiin toimenpiteisiin joko vangituttamalla Trotski tai karkoittamalla hänet jonnekin syrjäiseen seutuun, jossa hänellä ei ole toimintamahdollisuuksia. Tällöin saattaa syntyä tilanne, joka joko johtaa sisäiseen sotaan Trotskin puoluelaisten ja Stalinin kannattajien välillä, tai jos Stalin on riittävän hyvin lujittanut asemaansa, Trotskin ja hänen mukanaan oppositionin häviäminen näyttämöltä. Trotskin kuvasi hra Tsenkeli mieheksi, jolta puuttuu käytännöllistä rohkeutta ja joka sotakomissarina ollessaan olisi voinut armeijassa nauttimansa kannatuksen kautta ottaa koko valta käsiinsä, mutta ei uskaltanut mennä niin pitkälle, jotavastoin Stalin, joka ei muuten ole erikoisen intelligentti, vaan omaa sensijaan suuren organisatoorisen kyvyn ja on häikäilemätön fanatikko, noilla ominaisuuksillaan on onnistunut keskit-

tämään vallan itselleen. Jos yllämainittu riita johtaa sisäiseen sotaan Iso-Venäjällä, olisi kaikkien vieraskansallisten ainesten käytettävä tilaisuutta hyväkseen erotakseen Venäjästä.

Vieraitten kansallisuuksien toiminnasta kertoi hra Tsenkeli, että se nyt on järjestetty uudelle pohjalle, niin etteivät paikalliset epäonnistumaan tuomitut kapinat enää tule kysymykseen. Kaukasian maissa, Ukrainassa ja - ellen väärin muista - myös Valko - Venäjällä on järjestetty salaisia (ei-komministisia) kansallisia järjestöjä, jotka nykyään ovat kiinteässä yhteistyössä keskenään ja valmistavat yhtenäistä toimintaa kaikilla suunnilla sopivan tilaisuuden varalle. Nämä kansalliset järjestöt eivät ole minkään ulkomailla olevan johdon alaisia, vaan ovat muodostuneet Venäjällä toimiviksi itsenäisiksi järjestöiksi, jotka keskenään ylläpitävät välitöntä kosketusta. Kommunistiset ainekset noilla alueilla tulevat samoin päivä päivältä yhä kansallisemmiksi, eivätkä halua enää noudattaa Moskovan komennuksia.

Ukrainan itsemäisyysliikkeen suhteen lisäsi hra Tsenkeli, että jonkunlainen juutalais-venäläinen "koalitio", kuten hän sanoi, johon kuuluvat ei ainoastaan kommunistiset ainekset, vaan myös venäläiset porvarilliset, nykyään lehdistössään ainakin Ranskassa koettavat diskreditoida koko tuon liikkeen, seikka joka on varsin luonnollinen, sillä tuskin kukaan venäläinen antanee kannatuksensa pyrkimyksille, joiden tarkoituksena on entisen suuren Venäjän hajoaminen pieniin osiin.

Paris, lokakuun 28 p:nä 1927.

Venäläis-ranskalaiset velkaneuvottelut.

Ranskan hallituksen vaatimuksesta tapahtunut lähettiläs Rakovskin poiskutsuminen on aiheuttanut uuden keskeytyksen ranskalais-venäläisissä neuvotteluissa. Ennenkuin käsittelen varsinaisesti neuvotteluja ja niiden tulevaisuusmahdollisuuksia, katson tarpeelliseksi muutamalla sanalla kosketella Rakovskin eron yhteydessä olevia seikkoja, jotka luovat valaistusta yleiseen tilanteeseen tällä hetkellä.

Rakovskin poiskutsumisen vaikuttimet ovat kahta laatua; ulko- ja sisäpoliittista. Ulkopoliittisena tekijänä ja poiskutsumisen muodollisena syynä oli hänen ennenkuulumaton esiintymisensä tunnetun julistuksen allekirjoittajana sekä uusien venäläisten tarjousten julkisuuteen laskeminen samanaikaisesti kuin ne tiedotettiin ranskalaisen valtuuskunnan puheenjohtajalle. Sisäpoliittisesti merkitsee se sitä, että hallitus kuluvan vuoden aikana on kiinnittänyt huomiotaan kommunismin huomattavaan vahvistumiseen Ranskassa, jonka liikkeen tukemisessa Rakovski lienee varsin läheisesti ollut mukana sekä varoin että neuvoin, ja oli niin ollen tuollaisen toimeliaan miehen poissaaminen käynyt välttämättömäksi. Kun lisäksi neuvottelu-

ehdoista alkoi kuulua huhuja, joiden mukaan venäläiset luovuttaisivat petrolilähteitään takeiksi Ranskasta saamistaan lainoista, syntyi englantilaisella petrolintuottajain taholla (Shell ja Royal Dutch) levottomuutta, joka johti ankaraan ja ilmeisesti mainitun öljytrustin maksamaan sanomalehtikampanjaan Rakovskia vastaan koko Ranskan oikeistolehdistössä, taistelu, joka Rakovskin diplomaattina tekemistä sopimattomista kompastuksista sai hyvän lähtökohdan. Tarkoituksena oli ranskalais-venäläisten neuvottelujen katkaiseminen sekä pyrkimys välien täydelliseen rikkomiseen Venäjän kanssa. Mitä jyrkimmässä muodossa käyty taistelu, jota täkäläinen Matin - lehti johti, saikin sitten aikaan sen, että ylempänä esitetyistä syistä Ranskan hallitus virallisesti vaati Rakovskin poislähtöä. Mutta tuo taistelu, sen loppupyrkimyksiä silmälläpitäen, muodostui sittenkin lopuksi tappioksi sen toimeenpanijoille. He eivät onnistuneet saamaan katkaistuksi ranskalais-venäläisiä suhteita. Päinvastoin ilmoitti Ranskan hallitus, että se vain haluaa saada pois epämiellyttävän ja sopimattomasti esiintyvän diplomaatin, ilman että tämä toimenpide muuttaisi voimassa olevia ranskalais-venäläisiä suhteita. Ja kun Moskova pyysi agrementtiä Parisiin Tokion lähettiläälleen, annettiin se ilman muuta. Kuulemani mukaan olisi Moskova kernaasti halunnut lähettää tänne Karakhanin tai Litvinovin, mutta heidän aikaisempi toimintansa oli ollut senlaatuista, että lienee pidettv epäilyksenalaisena saisiko kumpikaan heistä Ranskan hallituksen agrementtia, minkä tähden

lopuksi valittiin henkilö, josta kukaan ei oikeastaan tiedä mitään. Ranskan vasemmisto -- ja osittain radikaalilehdistö, joka asettui puoltamaan Rakovskia siinä pelossa, että hänen poiskutsumisensa johtaisi välien rikkoutumiseen, on nyt verrattain tyynesti suhtautunut ratkaisuun kun näin ei käynyt. Keskusta- ja vasemmistotaholla valmisteltiin jo hallitukselle välikysymyksiä asian johdosta parlamentin kokoontumisajaksi, jonka piti tapahtua t.k. 18 p:nä, mutta minkä hallitus Rakovskin asian takia lykkäsi marraskuun 3 p:ään. Saamieni tietojen mukaan ovat nämä välikysymykset nyttemmin peruutetut.

Pääkohdat venäläisten 21 p:nä syyskuuta 1927 tekemistä uusista tarjouksista, jotka Rakovski julkaisi sanomalehdistössä samanaikaisesti kuin hän ne jätti ranskalaisen neuvotteluvaltuuskunnan puheenjohtajalle, senaattori de Monzie'lle (eikä Ranskan hallitukselle), ovat seuraavat:

Neuvostohallitus suostuu maksamaan osuutensaan Venäjän entisten hallitusten ennen sotaa tekemistä tai takaamista veloista Ranskassa seuraavat määrät:

41 vuoden aikana 60 miljoonaa kultafrangia vuosittain vastaten kuoletustaulukkojen määräämien ja velkasopimusten edellyttämien vuosimaksujen keskiarvoa.

10 vuoden aikana 60 miljoonaa kultafrangia vuosittain jälkiselvityksenä ja muodostaen korvauksen suorittamattomista maksuista korko- ja kuoletusmaksujen keskeyttämisestä alkaen.

10 vuoden aikana 60 miljoonaa kultafrangia vuosittain ylimääräisenä hyvityksenä.

Venäjä sitoutuu näinollen kaikkiaan suorittamaan 3 miljardia 660 miljoonaa kultafrangia.

Ranska tulee myöntämään luottoa teollisuuden ja kaupan alalla, jonka tarkoituksena on kehittää taloudellisia suhteita Ranskan ja Neuvostoliiton välillä, ja jotä luottoa myönnetään seuraavien periaatteiden mukaan:

1. Luoton kokonaissumma tulee olemaan 120 miljoonaa dollaria.
2. Luottoa on annettava kuuden vuoden aikana, kunakin vuotena 20 milj. dollaria.
3. Tämä luotto on yksinomaisesti käytettävä Ranskan teollisuudelle tehtyjen tilausten maksamiseen sekä ostoihin ranskalaisilta liikkeiltä, jotka ostot käsittävät m.m. siirtomaatuotteet. Luoton tulee jakautua näiden kesken siten, että tilauksia varten käytetäänn 2/3 ja varsinaisia ostoja varten 1/3.
4. Tämä luotto on tarkoitettu yksinomaan tuotantoa edistäviin tarkoituksiin, s.t.s. koneistoa varten teollisuuden, maanviljelyksen ja kulkulaitosten tarpeisiin sekä kunnallisiin tarkoituksiin Neuvosto-Venäjällä.
5. Kunkin vuosi-osan kuoletus tulee tapahtumaan kuuden vuoden kuluttua asianomaisen vuosi-osan antamisesta. Korkojen maksaminen sitävastoin alkaa ensimmäisestä vuodesta luoton myöntämisen jälkeen.

Velkoja koskeva sopimus ei tule astumaan voimaan ennenkuin k.o. sopimus luoton antamisesta on tehty.

Neuvostoliiton hallitus sitoutuu 6 kuukauden kuluessa tästä päivästä suorittamaan varahaston muodossa johonkin Ranskassa olevaan pankkiin 30 miljoonaa kultafrangia vastaten puolta ensimmäisestä vuosimaksusta, ja joka on tarkoitettu ennensotaisten obligationien omistajille suoritettavia maksuja varten.

Virallisissa ehdotuksissa ei siis, kuten yllaolevasta ilmenee, puhuta mitään petrolilähde-takuista. Kuitenkin kertoi minulle Georgian täkäläinen edustaja hra Tsenkeli, että suullisissa keskusteluissa olisi puhuttu siitä, että Venäjä lähettäisi Ranskaan petrolivaraston, joka aina pidettäisiin 500.000 tonnin suuruisena. Tämä petrolimäärä vastaisi nykyisen bentsiinin myyntihinnan mukaan noin 1 miljardia paperifrangia ja olisi takuuna noista 20 miljoonasta dollarista jotka Venäjä Ranskalta vuosittaisena luottona pyytää. Kuinka paikkansapitäviä nämä hra Tsenkelin tiedot ovat, en ole vielä voinut tarkistaa.

Ranskalais-venäläisistä neuvotteluista yleensä olen sensijaan ranskalaisten neuvottelijain piireistä saanut seuraavia tietoja:

Neuvotteluja ryhdytään jatkamaan niin pian kuin Neuvostovenäjän uusi lähettiläs Dowgalevski saapuu Parisiin, sillä pohjalla, jonka Rakovskin yllämainittu kirje syyskuun 21 p:ltä edellyttää. Jos hallitus kieltäisi neuvottelujen jatkamisen on senaattori de Monzie lausunut eroavansa puheenjohtajan toimesta, koska hänen käsityksensä mukaan sellainen menettely olisi Ranskalle ~~////~~ vahingollinen, eikä hän sitä voisi hyväksyä. Kun huhuja on ollut liik-

keellä Ranskan-Venäjän välien katkeamisesta, ovat ranskalaiset neuvottelijat ranskalais-venäläisten obligatioiden haltijoilta saaneet tukuttain kirjeitä, joissa heitä pyydetään saattamaan neuvottelut onnelliseen ratkaisuun, niin että obligatioiden omistajat saisivat edes jonkunlaisen korvauksen noihin arvopapereihin kiinnittämistään pääomista. Lisäksi on huomattava, että neuvotteluilla on tärkeä sisäpoliittinen merkitys silmälläpitäen ensi keväänä toimitettavia parlamenttivaaleja ja että niiden jatkuminen vasemmiston kannalta on ensiluokkaisen tärkeä, koska se tuottaisi sille, niin uskotaan, huomattavaa tukea, oikeiston koko ajan pysyessä sopimuksentekoa vastustavalla kannalla, ellei täyttä korvausta saada. Toiselta puolen taas on ilmeistä, että englantilaiset öljy-yhtiöt edelleen tulevat jatkamaan tarmokasta taistelua sopimuksen syntymistä vastaan, ainakin mikäli heidän petroli-intressinsä ovat kysymyksessä, sillä Ranska on heidän parhaita kuluttajiaan ja tuottaa vuosittain maahan 7-8 miljardin arvosta öljyjä. Kun vielä ottaa huomioon sen seikan, että Ranskan meri- ja ilmavoimia vuosittain lisätään ja öljyjen kulutuksessa niinollen on odotettavissa yhä suurempi nousu, ei ole ihmeteltävää, että tuolta taholta kaikki voimat pannaan liikkeelle aseman säilyttämiseksi ja markkinain turvaamiseksi.

Kun kaikki tässä mainitut näkökohdat ottaa huomioon, näyttää siltä, että taistelu tulee hyvin kireä ja että neuvottelut vielä pitkittyvät. Elleivät venäläiset tee uusia suotuisia myönnytyksiä joi-

den johdosta voisi odottaa nopeaa ratkaisua, on varmasti oletettava, että neuvotteluja käytetään hyvänä ja menestyksellisenä vaalivalttina äänien kalastamiseksi sekä, että niitä venytetään ja Ranskan ottaa selvän kannan vasta uuden parlamentin kokoonnuttua. Koko poliittinen toiminta Ranskassa keskittyy jo nyt vaalivalmisteluihin ja edustajien päähuomio on kiintynyt heidän toimintaansa edustajapaikkansa säilyttämiseksi. Sisä- ja nimenomaan vaalipoliittiset näkökohdat näyttelevät niinollen huomattavaa osaa siinä menettelytavassa, jota ranskalais-venäläisissä neuvotteluissa lähikuukausina tullaan noudattamaan. Vaikeasti arvioitavissa on niinikään sen painostuksen vaikutus, jota englantilaiset öljyyhtiöt harjoittavat, mutta vähäinen sen merkitys ei suinkaan ole, ja Englannin toiveita koetetaan yleensä mahdollisuuden mukaan ottaa huomioon.

Mikäli olen käsittänyt, ei näitä velka- ja lainaneuvotteluja pidetä Quai d'Orsay'lla tällä hetkellä erittäin aktuaalisina, vaan kiinnitetään siellä enemmän huomiota venäläisten tekemään non-agressioniehdotukseen, josta seuraavassa muutama sana.

Sen johdosta, että Rakovski viimeisissä tarjouksissaan lausuu Venäjän hallituksen "osuutenaan Venäjän entisten hallitusten ennen sotaa tekemistä veloista" suostuvan kirjelmässään ehdottamiinsa maksuihin, on eräissä täkäläisissä lehdissä (l'Oeuvre ja Paris-Midi) jälleen herätetty kysymys siitä, että entisten Venäjästä eronneiden valtioiden olisi myös otettava osaa korvaukseen. Kirjoitukset on Lähetystö toimittanut Ulkoasiainministeriölle kirjeellään no. 205I

lokakuun 26 p:ltä 1927. Vaatimukset ovat tällä kertaa kohdistetut Puolaan, mutta jos keskustelu asiasta jälleen virittää, tulevat ne tietysti laajenemaan ja on silloin kysymykseen kiinnitettävä tarpeellista huomiota meidänkin taholtamme.

Rauch Kuosma

Paris, lokakuun 28 p:nä 1927.

Venäjän nonagressioni-ehdotus.

Kun venäläis-ranskalaiset velka- ja laina-neuvottelut tällä hetkellä ovat toisella sijalla, kiinnittää nykyään ulkoministeri Briandin huomiota erikoisesti Moskovan ehdotus non-agressionisopimukseksi. Kuten muistetaan, ehdotti Venäjä joku aika sitten Ranskalle, että ryhdyttäisiin neuvotteluihin hyökkäämättömyyssopimukseksi näiden maiden välillä, tekemättä kuitenkaan minkäänlaisia konkreettisia ehdotuksia sopimuksen sisällöstä ja määrittelemättä lähemmin peruskohtiakaan. Ajatus kuitenkin on herättänyt hra Briandin mielenkiintoa ja tullee hän ottamaan tämän kysymyksen ensi sijassa käsittelyn alaiseksi, niin pian kuin Neuvostovenäjän uusi lähettiläs Dovgalevski saapuu.

Saamieni tietojen mukaan suunnittelee hra Briand tuota sopimusta joko useiden intressoitujen valtojen yhteisesti solmittavaksi tai sitten erillisiksi sopimuksiksi, jotka tehdään samanaikaisesti ja jotka jossain muodossa olisivat riippuvaisuussuhteessa toisiinsa. Lähinnä tietenkin tulevat tällöin kysymykseen Venäjän välittömät naapurit, joiden kanssa sopimuksen teko olisi ehtona Ranskan non-agressionisopimukseksi. Tällä hetkellä ei hra Briand ainakaan pidä suotavana tuollaisen sopimuksen laadintaa yksin Venäjän kanssa, sillä sotamahdollisuudet Ranskan ja Venäjän välillä tuskin ovat mahdollisuuksien piirissä, ja

koko sopimus olisi niin ollen vailla käytännöllistä merkitystä. Jos Ranska sen sijaan tuollaisen sopimuksen tekee, tapahtuu se lähinnä suuremman moraalisen lujuuden luomiseksi muita samanlaatuisia sopimuksia varten.

Nämä ovat ne yleiset suuntaviivat, joiden pohjalla Quai d'Orsay tällä hetkellä suunnittelee neuvotteluihin lähtevänsä, mutta yksityiskohtia ei vielä ole pohdittu, eikä hra Briand'illa itsellään kään siinä suhteessa detaljiohjelma liene selvillä, vaan odotetaan hra Dovgalevskilta hänen saavuttuaan konkreettisia ehdotuksia, jotka sitten voidaan asettaa keskustelujen perustaksi.

Aarne Wuorimaa

Paris, lokakuun 28 p:nä 1927.

Suomi ja Egypti.

Täällä juuri virallisesti vierailleen Egyptin kuninkaan toivomuksesta tapahtui lokakuun 20 p:nä kaikkien lähetystöpäällikköjen esittely kuninkaalle hänen asunnossaan Ulkoasiainministeriön salongeissa. Tilaisuudessa keskusteli kuningas hetken kunkin lähetystöpäällikän kanssa. Tervehtiessään minua lausui hän, että kosketus Suomen ja Egyptin välillä vielä on varsin vähäistä, mutta että olisi toivottavaa saada järjestetyksi kaupalliset suhteet näiden maiden välillä paremmalle kannalle, koska Suomella on tarjottavana tuotteita, puuta ja paperia y.m., jolla varmaankin Egyptissä olisi menekkimahdollisuuksia, ja toiselta puolen hänen maansa tuottaa monenlaisia tavaroita, jotka Suomessa ovat kysyttyjä. Kuningas lausui hyvin ymmärtävänsä, että kun meillä nuorena valtiona on ollut paljon muita läheisempiä ja kiireellisempiä kysymyksiä ensi sijassa selvitettävinä ja järjestettävinä, ei kysymystä kauppasuhteista Egyptin kanssa ole vielä ennätetty ottaa käsittelyn alaiseksi, sekä lopetti toivomuksella, että mahdollisimman pian tämäkin asia saataisiin selvitetyksi.

Aarne Wuorimaa

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

V.a. Asiainhoitaja Wuorimaan rap. no 11.

Pariisi

7/11 927

5000—6—26. 1955

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIII)

Parisissa marraskuun 7 p:nä 1927.

N:o 2102

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 19/219 Sne. D. 1927
12/11-27 № Lit.
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Ulkoasiainministeriö,

H e l s i n k i .

Lähetystö lähettää tämän ohella kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle v.a. asiainhoitaja A.W. Wuorimaan raportin N:o 11 käsitellen baltialaista politiikkaa.

Herra Wuorimaa toivoo, että yksi kappale mainittua raporttia hyväntahtoisesti toimitettaisiin Tasavallan Herra Presidentille.

Toimekseen saaneena:

[signature]

Lähetystönavustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 19 1219 Sae D. 1927
12/11-27 | LIT.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

V.s. asiainhoitaja Aarne VUORIMAAN

Raportti N:o 11.

Parisissa marraskuun 7 p:nä 1927.

Sisältö:

Baltialaisesta politiikasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Nr 19 1219 Sal D. 1927
12/11-27 | L.M.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Baltialaisesta politiikasta.

Valtiollisen tilanteen kehittyminen Itämeren rantamilla on jälleen kiinnittänyt kansainvälisen huomion puoleensa. Liettulais-puolalainen ristiriita, latvialais-venäläinen sopimus ja muiden Itämeren valtioiden suhtautuminen noihin tapahtumiin ovat kysymyksiä, joiden merkitys ulottuu pitemmälle kuin asianomaisiin valtioihin.

Latvian äskettäin ratifioima kauppasopimus Neuvostovenäjän kanssa on eri tahoilla aiheuttanut kirpeitäkin arvosteluja ja niissä piireeissä, joisa yhteistoimintaa Itämeren valtioiden kesken on toivottu, pettymystä. Latviassakin, jossa sopimuksen ratifiointi tapahtui minimaalisella äänten enemmistöllä ja vastustajain hyökkäykset olleet varsin ankarat, on sopimuksen ajajain piireissä epäilemättä todettu se epäedullien vaikutus, minkä ratifiointi ulkomailla on aiheuttanut ja herännyt pelko siitä, että maa saattaisi joutua yksin ilman myötätuntoa muiden maiden taholta ja Neuvostovenäjän oikuista riippuvaksi, koskapa hallitus on tuekseen katsonut

tarpeelliseksi t.k. 4 p:nä virallisesti kääntyä Ranskan hallituksen puoleen, pyytäen sitä kiirehtimään ranskalais-venäläisiä neuvotteluja. Ulkoasiainministeriö on tähän pyyntöön vastannut, etteivät toistaiseksi mitkään veuvottelut Moskovan Kanssa tule kysymykseen. Nämä tiedot olen saanut luotettavasta lähteestä, joka pyydettiin jättämään mainitsematta, kun kysymyksestä hallitukselleni ilmoitan. Asian johdosta lähetin seuraavan shifferisanoman:

"Luotettavasta lähteestä Latvia eilen demarchin Quai Orsay pyytäen Ranskaa jouduttamaan neuvottelujaan tulokseen Moskovan kanssa Latvian tukemiseksi. Orsay vastannut toistaiseksi ei mitkään neuvottelut tule kysymykseen."

Edellisessä raportissani (N:o 10 lokakuun 28 päivältä) jo selostin ranskalais-venäläisiä neuvotteluja ja totesin, ettei niiden suhteen ole mitään uutta odotettavissa, ennenkuin vastanimitetty neuvostoambassadööri Dovgalevski saapuu, mikä vielä wienee jonkun aikaa, päättäen siitä, että tänne joitain päiviä sitten on saapunut ambassadia johtamaan asiainhoitaja, joka valtakirjansa jättämisestä ulkoasiainministeri Briand'ille on kaikille lähetystöille kiirehtinyt ilmoittamaan. Eikä herra Dovgalevskin saapuminenkaan suinkaan merkitse sitä, että neuvottlut kehittyisivät nopeasti tai johtaisivat tuloksiin.

Latvian ylläselostettu demarche oudostuttaa, kun ottaa huomioon sen mielialan, mikä ranskalaisissa hallituspiireissä nykyään on vallalla. Ne olosuhteet, joissa Rakovski joutui pois ja ne näkökohdat, mitkä siihen vaikuttivat, ovat luonnollisesti kylmentäneet asianomaisten maiden välisiä suhteita. Ranska haluaa my myös näyttää Moskovalle, että kun sieltäpäin osotetaan epälojaalista suhtautumista ja pyritään sekautumaan sisäisiin asioihin, sellainen menettely ei käy rankaisematta. Siksi sai Rakovski mennä ja siksi osotetaan pidättäväisyyttä neuvotteluissa, jotka Moskovalle ovat erinomaisen suuriarvoiset. Näihin tekijöihin perustuen oli odotettavissa , että Latvia pyyntöönsä saisi sellaisen vastauksen kuin sai. Ehkäpä Latvian hallitus oli toivonut Ranskan hallituksen suopeammaksi suhtautumisessaan Venäjään äskettäin päättyneen radikaali-sosialistien kongressin jälkeen, jossa enemmistö asettui periaatteessa kansallistakokoomushallitusta vastaan, vähemmistön, Franklin-Bouillon'in ryhmän kokonaan erotessa puolueesta. Olipa tämän asian miten tahansa, tulos oli joka tapauksessa tappio Latvialle.

Mutta siirtyäksemme takaisin baltilaiseen politiikkaan, on tämä kiinnittänyt julkisen sanan huomiota. Eräät täkäläiset lehdet ovat tässä suhteessa julkituoneet mielipiteitään. " Le TEMPS" 4.11. 1927 ja " JOURNAL des DEBATS" samalta päivältä ovat kirjoitta-

neet asiasta pääkirjoitukset. Kun näissä artikkeleissa laajemmin ~~selostetaa~~ kosketellaan tuota kysymystä ja varsinkin kun " Le TEMPS"'n kirjoitus ilmeisesti on täkäläisen ulkoasiainministeriön taholta enemmän tai vähemmän inspiroitu ja katsottava niin ollen pääpiirteissään edustavan virallisen Ranskan kantaa, katson olevan syytä hiukan tarkemmin selostaa niiden sisältöä.

"Le Temps" huomautta aluksi ,että Itämeren rantamilla tilanne täsmällistyy sellaisissa olosuhteissa, jotka antavat aihetta miettimään neuvostodiplomatian todellisia pyrkimyksiä. Mainiten ensin neuvottelun alaisina olevat ja jo ratifioidut sopimukset, lehti huomauttaa, valittaen ministeri Akel'in eroa, että viimemainitulla oli varsin selvä kuva tilanteesta, kun hänen käsityksensä mukaan Latvian ja Viron välinen puolustussopimus oli ensimmäinen rengas baltilaisten valtioiden unionissa sekä lisää , että tämä ero tataphtuu hetkellä, jolloin Moskova kehittää uusia menettelytapoja hajoittaakseen Baltian valtiot ja sitoakseen ne kunkin erikseen itseensä.

Moskova on aina peljännyt Venäjästä eronneitten valtioiden yhteistoimintaa. Erikseen ei mikään näistä valtioista kykene puolustautumaan, mutta ryhmittyneinä ja Puolaan nojautuen, joka viimemainittu on aivoa realinen voima tässä osassa Europpaa, voivat

ne muodostaa lujan muurin bolshevistista tunkeutumista ja saksalaisia yhkauksia vastaan. Keskinäinen takuusopimus Puolan, Suomen, Latvian , Liettuan ja Viron kesken on loogillinen seuraus asiain nykyisestä tilasta ja voidaan ihmetellä, ettei 9 vuotta näiden valtioiden syntymisen jälkeen tällaista sopimusta vielä ole saatu toteutetuksi. Joka kerta yrityksiä tähän suuntaan tehtäessä on syntynyt vaikeuksia, joita eräillä tahoilla taitavasti on käytetty hyväksi. Sekä Saksa, että varsinkin Neuvosto-Venäjä ovat vihamielisiä ryhmitykselle, jonka tarkoituksena on yhdistää Baltian valtioiden ja Puolan kohtalot, sillä jos ei Moskova luovu toiveistaan laajentaa ranta-aluettaan Itä-merellä, ei Berliinikään sen enemmän tahdo luopua pyrkimyksistään Saksan rajojen tarkistamisesta Puolan kustannuksella. Toiselta puolen venäläinen ja toiselta puolen saksalainen vaikutus eivät ole jättäneet käyttämättään hyväkseen Liettuan katkeruutta Puolaa kohtaan yllämainitunlaisen sopimuksen ehkäisemiseksi , jonka pääasiallisen epäonnistumisen syynä juuri on Varsovan ja Kovnon välinen jännitys.

Kellään niistä, jotka ovat suositelleet keskinäistä takuusopimusta Baltian valtioiden kesken paremmin turvatakseen rauhaa tällä Europan kulmalla, ei ole ollut minkäänlaista taka-ajatusta, että tuollainen sopimus olisi kohdistettu sen enempää Saksaa kuin Venäjääkään vastaan, vaan olisi se puhtaasti defensiivinen ja Kansainliiton liittokirjan piiriin

täysin sopeutuva. Näissä olosuhteissa ovat Moskovan toimenpiteet vähintäin epäilyttäviä, kun se aina on kieltäytynyt tekemästä ystävyys- ja puolueetomuussopimusta Baltian valtioiden kanssa yhtenä ryhmänä, seikka, joka sopimukselle antaisi todellista arvoa sisältävät kollektiivitakeet. Sen sijaan on se pyrkinyt tekemään ehdottomia puolueettomuussopimuksia kunkin valtion kanssa erikseen, asiaintila, joka ei sopeutuisi näiden valtioiden velvollisuuksiin Kansainliiton suhteen. Venäläisen diplomatian pyrkimyksenä on ilmeisesti sitoa nämä vallat ehdottomaan puoluettomuuteen Venäjän suhteen siinäkin tapauksessa, että Neuvostoliitto hyökkäisi yhden näiden valtioiden kimppuun. Saavuttamatta suoraan tätä tulosta, käyttää Moskova nyt kiertoteitä. Se pyrkii saattamaan nuo maat taloudelliseen riippuvaisuuteen itsestään ehdottamalla niille edulliselta näyttäviä kauppasopimuksia. Moskovan uusi taktiikka on seuraava: ystävyys- ja puolueettomussopimus kauppasopimuksen jälkeen. Tämä taktiikka näyttää eräillä tahoilla tuottavan tuloksia. Ansa on kuitenkin liian kömpelö, että nuoret valtiot, joilla on tarkka tunto riippumattomuudestaan ja turvallisuudestaan, siihen tarttuisivat.

Näin "Le Temps". En luule suurestikaan erehtyväni, jos sanon, että näissä "Le Temps"in esittämissä baltialaisen politiikan suuntaviivoissa jo yksityiskohtaisemmin täsmällistyneenä esiintyvät ne ajatukset, joista edellisessä raportissani N:o 10 mainitsin puhuessani ranskalais-venäläisistä non-agressioneuvotteluista.

Siirtyäkseni ylempänä mainittuun "Journal des Débats"n artikkeliin, jonka on laatinut Auguste Gauvain, tunnettu ja tavallisesti erittäin hyvin informoitu ulkopoliittisten asiain spesialisti, mainitsen siitä seuraavaa.

Viitattuaan Venäjän jo tekemiin "takuusopimuksiin" Liettuan, Saksan, Turkin, Afganistanin ja Persian kanssa, jatkaa hra Gauvain: "Nämä sopimukset edellyttävät ehdotonta puolueettomuutta, seikka, joka on ristiriidassa Kansainliiton liittosopimuksen kanssa. Jos Venäjä saisi solmituksi samanlaiset sopimukset Puolan, Viron, Latvian ja Suomen kanssa, olisi se sekaantumisvaaralta lännessä turvattu Dnjesteriin saakka. Olettakaamme, että aina helposti syntyvien riitojen johdosta Neuvostoliitto hyökkäisi Rumanian kimppuun. Kansainliittoon kuuluvat Baltian valtiot olisivat tällöin sidotut vastakohtaisten määräysten kautta: auttaa hyökkäyksen alaista valtiota ja noudattaa puolueettomuutta. Tämän vastakohdan huomasi erittäin selvästi viime vuonna Suomen hallitus. Hra Enckell, joka silloin johti neuvotteluja Helsingissä, ei halunnut hyväksyä puolueettomuussitoumusta, jonka vastapainona ei olisi pakollista välitystuomiota. Ja itse asiassa viimemainittu määräys sulkisi pois koko hyökkäyshypoteesin, sillä jos Venäjä olisi ryhtynyt aseelliseen hyökkäykseen sensijaan, että se olisi käyttänyt välitystuomiota, ei puolueettomuussitoumus olisi ollut voimassa."

Herra Gauvain huomauttaa vielä, ettei Latvian ulkoministeri ole esittänyt samaa selvänäköisyyttä. Hän pelkää

Riigan politiikan johtavan harmillisiin yhdistelmiin (combinaisons) niin hyvin Liettuan kuin Neuvostoliiton kanssa. Todeten viimeisten tapausten johdosta aiheutuneen latvialais-virolaisten suhteiden höltymisen sekä valittaen Min. Akel'in eroa ja viitaten hra Akel'in ulkopoliittiseen puheeseen riigikogussa, jonka hän osittain siteeraa, hra Gauvain lopettaa: "Tästä huolimatta on hra Akel optimistinen. Hän lausui toivomuksen, että näiden kahden maan (Viron ja Latvian) yhteiset edut kävisivät niin ilmeisiksi, että ne kestäisivät kaikki koettelemukset. Olisi kuitenkin toivottavaa, etteivät koettelemukset muodostuisi liian koviksi. Tämän kuun lopulla saamme aseistuksenrajoituskomissionin kokouksessa nähdä, minne päin Baltian valtiot suuntautuvat. Kun komissionin kokoukset sattuvat yhtäaikaisesti Kansanliiton neuvoston kokousten kanssa, jonka jäseneksi Suomi viime syyskuussa valittiin, saattaa Suomi silloin edullisesti vaikuttaa asiain kulkuun (exercer une influence bienfaisante)".

Kun ylläselostetut kirjoitukset varsin yksityiskohtaisesti käsittelevät meitä läheisesti koskevia tärkeitä kysymyksiä, olen katsonut velvollisuudekseni raportin muodossa niitä käsitellä. "Journal des Débats'n" artikkelin on Lähetystö kokonaisuudessaan toimittanut ministeriölle.

Paris, marraskuun 7 p:nä 1927.

Aarne Ruoppila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 1.
Parisi

7/12 1927

5000—6—26. 1955

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIII)

Parisissa joulukuun 7 p:nä 1927.

N° 2278

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N° 20 / 219 Sal. D. 1927
12/12-27 Lit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6. | ASIA

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 1, joka sisältää:

Ranskan ja Italian suhteet.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erikoisen kunnioitukseni vakuutuksen.

H. Holma

Herra Professori Väinö VOIONMAA,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.
H e l s i n k i.

UKOASIAN MINISTERIÖ
28 2lg Sue. 27
12/12-27
RYHMÄ | OSASTO | ASIA

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 1

joulukuun 7 p:ltä 1927.

Ranskan ja Italian suhteet.

On ollut kiintoista huomata, mitenkä Ranskan ulkopoliittinen johto on käyttänyt hyväkseen sitä paussia, joka on syntynyt ranskalais-moskovalaisissa neuvotteluissa uutta neuvostolähettilästä odoteltaessa, tehdäkseen yrityksen ranskalais-italialaisten suhteiden parantamiseksi, joista suhteista on sanottava, että ne viimeisten kahden vuoden kuluessa useista syistä ovat olleet mieluummin huononemaan kuin paranemaan päin. En rupea tässä selostelemaan näiden suhteiden yksityiskohtia, rajoitun ainoastaan huomauttamaan eräistä ilmiöistä, jotka käsitykseni mukaan todistavat, että Ranskan ulkopoliittinen johto näkyy

päättäneen ryhtyä voimakkain käsin tähän arkaluontoiseen kysymykseen. Ensinnäkin on ranskalais-italialaisten suhteiden kannalta varsin huomattavaa, että uudeksi Ranskan suurlähettilääksi Roomaan on lähetetty Quai d'Orsayn directeur politique, lähettiläs de Beaumarchais, joka tiedetään varsinkin Välimeren kysymysten erinomaiseksi tuntijaksi ja jonka sovinnollinen ja konsiliantti olemus ja työtapa lienevät omiaan Roomassa aikaansaamaan helpotuksia tähänastisessa jännityksessä.x/ B:n nimitys on saanut koko ranskalaisessa lehdistössä erinomaisen hyvän vastaanoton, ja myöskin italialainen lehdistö on ainakin pidättynyt häntä kritikoimasta. - On muuten julkinen salaisuus, että B:n edeltäjä Quirinalissa, Besnard, oli Quai d'Orsayille pettymys ja että hänen toimintansa mieluummin oli fiasko kuin positiivinen saavutus.

B:n toimintaa Roomassa tulee nyt vallan erikoisessa määrässä helpottamaan se modus vivendi Italian ja Ranskan välillä, jonka Briand ennen Genèveen lähtöään allekirjoitti Italian täkäläisen ambassadöörin kanssa, koskien toisen maan alamaisten ja yhtiöiden oikeuksia toisen maan alueella. On merkille pantavaa, että Ranskan ja Italian välillä käynnissäolevista neuvotteluista yleisestä maahanasettumissopimuksesta tämä detalji erotettiin ja erikseen allekirjoitettiin. Tämän toimenpiteen selvänä tarkoituksena oli mahdollisimman

---

x/ Omasta puolestani valitan, että Beaumarchais poistuu Quai d'Orsaylta, koska olimme kolleegoja Wienissä ja siellä tapasimme toisemme.

pian aikaansaada edes jonkinlainen helpotus molempien maiden välillä vallitsevaan jännitykseen, jota toiselta puolen Ranskan ja Jugoslavian, toiselta puolen Italian ja Albanian uusi sopimus olivat lisäilleet, sekä antaa Briandille Genèveen mennessä vielä vahvempi selkäranka. On myös ollut edelleen kiintoista havaita, miten harvinaisen suurella intressillä Ranskan koko lehdistö on suhtautunut tähän modus vivendiin ja miten se sitä koskevissa kommentaareissaan on antanut selvästi ymmärtää, miten mieluinen Ranskalle olisi ranskalais-italialaisten suhteiden saattaminen rauhallisempaan uomaan, kysymyksen koko laajuudessa. Varsinkin kiinnittäisin huomiota siihen, että tunnettu Sauerwein Matin'issa on julkaissut joukon artikkeleita Italiasta, jossa hän ennen Genèven neuvoskokousta oleskeli, ja että hän näissä artikkeleissaan hyvinkin alleviivatusti harkitsee ranskalais-italialaisen ja yleensä latinalaisen yhteisymmärryksen mahdollisuuksia. Sitäpaitsi lehdet, syystä tai syyttä, kertoilevat Briandin ja Mussolinin välillä odotettavasta tapaamisesta Genèven neuvoskokouksen jälkeen. - Kuvaavaa on toiselta puolen, että modus vivendi fascistilehdistölle näkyy olleen odottamaton ja vähemmän miellyttävä (sic!) yllätys.

Kaikki yllämainittu viittaa siihen, että ainakin Ranskan puolelta on käymässä määrätietoinen pyr-

kimys kaikkien niiden riitakysymysten selvittämiseksi, jotka viime vuosina ovat sumentaneet italialais-ranskalaisen yhteisymmärryksen taivasta. En voi olla, ainakin osaksi, katsomatta tätä ilmiötä sitä taustaa vastaan, että Ranskaa on alkanut hermostuttaa se yhä selvemmäksi käyvä Välimeri-harrastus, jota Chamberlain viime vuosina on osoittanut ja jonka ilmaisumuotoja ovat Lontoon ja Rooman hiljainen yhteisymmärrys, Lontoon vanha Kreikan-rakkaus sekä viimeksi Chamberlainin lähentely Primo di Riveraan. Tämä Englannin Välimeri-harrastus, jota tosin toisaalta on koetettu tulkita vastapainoksi Ranskan n.k. militarismille, on useiden käsityksen mukaan selitettävä Englannin puolelta pyrkimykseksi aikaansaada suuri poliittinen linja Ranskaa vastaan, jota se pelkää, jos kohta tähän tähtäävä toiminta peitetään sillä, että se lähinnä muka olisi tarkoitettu Moskovan isoloimiseksi. Nämät ovat kysymyksiä, joita on vaikea arvostella ja joista ei julkisesti kirjoiteta, mutta jotka hiljaisuudessa kuitenkin näyttelevät osaa Europan politiikan elinkysymyksissä. Briandin Italian-lähentely lienee sekin osaksi rengas siinä ketjussa, jota voisimme karakterisoida nimellä Englannin ja Ranskan kilpailu Välimerellä. Mutta se on myutakin: se on todistus siitä rauhanpolitiikasta, jota Briand - eikä vain lähestyvien vaalien vuoksi! - määrätietoisesti ajaa ja jonka ilmai-

suja on m.m. se pidättyväisyys, jota Briandia totteleva lehdistö on osoittanut ennen paraikaista neuvoskokousta Saksaa kohtaan, huolimatta Stresemannin ja Moskovan neuvotteluista désarmement-kysymyksessä ja puolalais-liettualaisessa ristiriidassa. Sen ilmaisumuotoja on myös Briandin rauhallinen tapa käsitellä suhdetta Venäjään, muista vähemmän ensiluokkaisista kysymyksistä puhumatta.

x x x

Mainitsen tässä yhteydessä, että Beaumarchais'n seuraajaksi Quai d'Orsayn poliittisen osaston johtajana on nimitetty hänen tähänastinen apulaisensa Corbin sekä alijohtajaksi lähettiläs de La Boulaye, joka viimeiset kolme vuotta on ollut ambassaadineuvoksena Berlinissä ja jonka tältä ajalta, sen parempi, hyvin tunnen. Sitäpaitsi on ulkoministerin kansliapäällikkö Léger nimitetty Corbinin apulaiseksi.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 2

Pariisi

9/12 927

5000—11—27. 3573

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

N° 2836

Parisissa joulukuun 9 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 21/2149/20 D. 12.27
15/12-27 | № | LIITE
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 2, joka sisältää:

Käynti Tasavallan Presidentin luona.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

H. Holma.

Herra Professori Väinö VOIONMAA,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.
H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIO
№ 21/219 Sal. D. 1927
15/12-27 № Liit.
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C6

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 2

joulukuun 9 p:ltä 1927.

Käynti Tasavallan Presidentin luona.

Viime maanantaina otti Ranskan Tasavallan Presidentti minut vastaan viralliseen audienssiin akreditoimiskirjeeni jättämiseksi. Minut vietiin sinne, samoinkuin lähetystön herrat, Presidentin vaunuissa tavallisia kunnianosoituksia noudattaen. Jättäessäni valtakirjani lausuin Presidentille seuraavat sanat:

"J'ai l'honneur de remettre entre les mains de Votre Excellence les lettres par lesquelles Monsieur le Président de la République finlandaise m'accrédite auprès de vous en qualité d'Envoyé extraordinaire et

Ministre plénipotentiaire.

Je suis infiniment heureux, Excellence, d'être ainsi appelé, par la confiance de mon Gouvernement, à remplir la haute mission de représenter mon pays auprès du Gouvernement français dans la glorieuse capitale de la France. Le peuple finlandais n'a pas oublié et n'oubliera jamais le profond intérêt, à toute épreuve, avec lequel la France, la grande protectrice du principe des nationalités et des intérêts vitaux des jeunes pays, a suivi la genèse et le développement de l'indépendance de la Finlande. C'était la France, qui, la première, a reconnu cette indépendance, dont nous fêterons demain le dixième anniversaire.

Je tiens à vous assurer, Monsieur le Président, que je m'appliquerai, selon mes forces, à répondre à la flatteuse confiance de mon Gouvernement, en consacrant tous mes soins et tout mon intérêt à maintenir et à rendre encore plus étroites les relations d'amitié qui unissent déjà la France et la Finlande et à développer leurs échanges politiques sociaux intellectuels et économiques, pour ainsi fortifier leur bonne entente dans tous les domaines. J'ose espérer, Monsieur le Président, que vous voudrez bien m'appuyer et me témoigner de l'indulgence dans l'accomplissement de ma haute mission."

Jäljemmös Présidentin vastauksesta on minulle lu-

vattu. Olen sen lähettävä, niinpiankuin sen saan. Puheiden jälkeen ja kun olin esittänyt lähetystöni herrat Presidentille, tämä keskusteli kotvasen aikaa kanssani, jolloin hän erikoisesti painosti sitä, miten tärkeätä olisi suomalais-ranskalaisten suhteiden kannalta koettaa kiinnostaa täkäläisiä yliopisto- y.m. intellektuaalisia piirejä Suomesta ja Suomen oloista. Mitään poliittista kysymystä Presidentti ei kosketellut.

Tänään laskin, täkäläistä tapaa noudattaen, kaatuneen sotilaan haudalle seppeleen. Läsnä olivat ainoastaan sotilasattasheani sekä muudan sotaministeriön edustaja. Puheita ei pidetty.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 3.

Pariisi

16/12 1927

5000—6—30. 1928

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

N° 2412

Parisissa joulukuun 16 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 22/220 Saap. D. 1927
22/12-27
Liit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 3, joka sisältää:

I. Puolan ja Liettuan ristiriita,

II. Tulevat neuvottelut Venäjän ja Ranskan välillä,

III. Erinäisiä keskusteluja.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Holma.

Herra Professori Väinö V O I O N M A A,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.
H e l s i n k i.

UTANRIKISMINISTERIÖ
№ 22/220 Sal. D. D 27
22/12-27 № L.M.
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 3

joulukuun 16 p:ltä 1927.

I.

Puolan ja Liettuan ristiriita.

Vaikka luonnollisesti en ole ensi käynneilläni virkaveljien ja muiden huomattavien henkilöiden luona voinut syventyä poliittisiin kysymyksiin, vaan ollut pakoitettu pääasiallisesti rajoittumaan kohteliaisuuksiin ja muodollisuuksiin, olen kuitenkin näiden päivien kuluessa kuullut yhtä ja toista, joka ansainnee tulla mainituksi.

Luonnollisesti on liettualais-puolalais-ristiriita ja se ratkaisu, minkä vasta päättynyt neuvostokokous sille antoi, erikoisessa määrässä kiinnittänyt

täkäläisten poliittisten piirien huomiota. Kuten minulle Ruotsin lähettiläs kertoi ja kuten muualtakin olin kuullut, kiinnitti Quai d'Orsay vielä viikko sitten melkoisia toiveita Genèvessä aikaansaatuun ratkaisuun. Tämä toivorikas käsitys on kuitenkin kuluneen viikon kuluessa päivä päivältä laskenut, ja toiveet siitä, että Genèvessä tehty sovinto veisi tämän vaikean kysymyksen lopulliseen ratkaisuun, ovat samassa määrässä pienentyneet. Minulla on siitä ollut useampiakin keskusteluja, viimeksi eilen Puolan täkäläisen suurlähettilään kanssa sekä eilenillalla Liettuan täkäläisen lähettilään Valdemaraksen kunniaksi järjestämillä päivällisillä. Sekä puolalainen kuin myös illalla tapaamani Quai d'Orsayn uusi directeur politique, herra Corbin, samoinkuin myös läsnäollut Ranskan lähettiläs Kovnossa Puaux, tunnetun sanomalehtimiehen René Puaux'n veli, olivat kaikki sitä mieltä, että Genèven ratkaisu on korkeintaan katsottava etapiksi eli askeleeksi toivottuun suuntaan. Syynä tähän mielialan muutokseen on lähinnä pidettävä sitä, että Waldemaras, joka Genèvestä tuli Parisiin ollakseen täällä muutamia päiviä - hänen rouvansa on ranskatar - on täällä lehdistölle antanut erinäisiä selityksiä, jotka panevat epäilemään, että Waldemaraksen hyvä tahto on pienempi kuin /minkä hänen ilmeisesti pakollinen suostumuksensa Genèvessä antoi aihetta uskoa. Koska Waldemaras eilenillalla heti aterian jäl-

keen lähti asemalle, en, sen pahempi, saanut tilaisuutta keskustella hänen kanssaan personallisesti, mutta hänen selityksensä viittaavat kaikki siihen, että hän edelleen aikoo pitää Vilnan-kysymyksen takataskussaan jonkinlaisena valttina neuvotteluja alettaessa. Vahvistuksen tälle olettamukselle antoi keskusteluni tänä päivänä Hollannin lähettilään Loudonin kanssa, joka eilen oli puhutellut Waldemarasta pitkään. Loudon näet kertoi Waldemaraksen suoraan hänelle sanoneen, että ainoastaan uittokysymys Njemenjoella on senlaatuinen, että sen ratkaisua voidaan ensi tilassa ajatella. Muut kysymykset sensijaan jätetään neuvottelujen varaan, jotka neuvottelut kaikesta päättäen tulevat muodostumaan varsin pitkällisiksi. Erikoisen kiintoista on se, että Waldemaras Loudonille oli viittaillut siihen, että maaliskuussa tapahtuvat vaalit Puolassa varsin luultavasti, kuten hän sanoi, menevät Pilsudski-vastaiseen suuntaan. Tämä huomautus antanee aihetta epäillä, että Waldemaras aikoo venytellä neuvotteluja siksi, kunnes nämät vaalit ovat tapahtuneet ja senmukaan Pilsudskin asema selviytynyt.

Todistuksena siitä, miten Ranskan yleinen mielipide kaiken tämän kautta on muuttunut liettualaisvastaiseksi, mainitsen, että eiliset ja tämänpäiväiset lehdet kertoilevat kaikennäköisiä ilkeitä pikkujuttuja,

laskevat leikkiä Waldemaraksen ranskankielentaidosta ym.s. Mainitsemista ansaitsee myös, että lehdistö eilisistä illallisista Waldemaraksen kunniaksi Liettuan lähetystössä ei ole saanut Quai d'Orsaylta julkaistavaksi muuta kuin että Briandia siellä edusti muudan lähetystösihteeri. Läsnä oli näet myös joukko huomattavia henkilöitä, kuten äskenmainitsemani Corbin, Kiinan lähettiläs, joka oli viimeisen konseljin puheenjohtaja, Uruguayn lähettiläs Guani, viimeisen assamblean presidentti, kenraali Lerond sekä joukko baltilaisia lähettiläitä.

Omasta puolestani en voi olla sanomatta, että epäilen Waldemaraksen hyvää tahtoa tässä asiassa, kuten hän Memel-kysymyksessäkin on useampia kertoja antanut aihetta samanlaiseen epäilykseen hyvästä tahdostaan.

Mainitsen tässä yhteydessä, että olen täällä, varsinkin keskustelujen kautta Puolan suurlähettilään ja herra Corbinin kanssa, saanut saman käsityksen kuin minkä sain viime viikkoina Berlinissä, että näet Saksan ja Puolan neuvottelut ovat todella tällä kertaa sellaisella tolalla, että lienee lupa odottaa niiden johtavan positiivisiin tuloksiin, toistaiseksi ainakin ekonomisilla aloilla. Puolan suurlähettiläs nimenomaan sanoi: "Olen ollut kauan aikaa pessimisti näihin neuvotteluihin nähden, mutta olen ol-

lut pakoitettu viime päivinä muuttamaan siinä suhteessa mielipidettäni." Yleisenä käsityksenä on, että Stresemann todella pyrkii ainakin taloudelliseen sopimukseen tällä kertaa Puolan kanssa.

Holma.

II.

Tulevat neuvottelut Venäjän ja Ranskan välillä.

Kaikennäköisiä huhuja liikkuu täällä siitä, mitä Venäjän uusi lähettiläs, jota odotetaan tänne saapuvaksi tammikuulla, tuo mukanaan takataskussaan uusien neuvottelujen alkamiseksi. On turha näistä toistaiseksi tehdä selkoa, koska omasta puolestani luulen, että Moskova ei aio niitä päästää julkisuuteen ennenkuin oikealla hetkellä. On niitä, jotka luulevat, että taloudellinen pula Venäjällä pakoittaa Moskovan Canossaan. On toisia, jotka luulevat Moskovan jatkavan tähänastista taktikoimistaan edelleen. Tällä kertaa kiinnitän huomiota kuitenkin seuraavaan.

Toissapäivänä sisälsi eräs täällä vasta ilmestyä alkanut sanomalehti La Rûmeur kirjoituksen, jonka rubriikkina on "La situation baltique est-elle intangible". Kirjoituksessa, jonka tekijä on Pierre de Mazière, viitataan siihen mahdollisuuteen, että Venäjä piakkoin tulee ottamaan esille kysymyksen Itämeren satamien uudelleenavaamisesta Venäjälle ja että Kansainliitto aikaisemmin tai myöhemmin tulee pakoitetuksi ottamaan tähän kysymykseen kannan. Tähän kirjoitukseen

kiinnitti huomiomme Lähetystön puolalainen tietolähde, joka samalla teki sen merkillisen tiedonannon, että hänelle ne ranskalaiset, jotka ovat käyneet venäläis-ranskalaisia neuvotteluja (Philippoteaux y.m.), olisivat kertoneet suoraan Moskovan uuden suurlähettilään täällä tulevan vaatimaan ainakin jonkinlaista Baltian satamien vapaata käyttämisoikeutta.

Olen katsonut asiakseni tästä ilmoittaa, jos kohta suuresti epäilen, olisiko Moskova siksi lyhytnäköinen, että se tällä hetkellä juuri Parisissa tekisi tämäntapaisen esityksen. Kun eilenillalla jouduin istumaan Latvian lähettilään Schumansin viereen, en voinut olla ottamatta asiaa varovaisesti keskustelun alaiseksi, jolloin hänkin minulle huomautti pitävänsä varmana, että Moskova ei voisi Parisissa tehdä moisia esityksiä. (Sivumennen mainitsen, että kun Schumans minulta kysyi, mistä olen saanut tämän tiedon, ja kun siihen vältellen vastasin sen saaneeni eräästä puolalaisesta lähteestä, hän huomautti puolalaisten täällä Parisissa kyllä olevan hyvin informoituja, mutta sanoi samalla, että nämät informatiot sangen monasti ovat vähemmän luotettavat; minkä täydellisyyden vuoksi tässä mainitsen.)

Holma.

III.

Erinäisiä keskusteluja.

Minulla on ollut useita keskusteluja naapurimaittemme edustajien kanssa, joista erikoisesti mainitsen kolme pitkää keskustelua Ruotsin lähettilään kanssa. Tämä on aivan alleviivatun selvästi tahtonut minulle osoittaa sympatiojaan maatamme kohtaan ja siten tahtonut ilmaista, että hänellä ei ole mitään lähempää seurustelua vastaan kanssani. Keskustelumme ovat liikkuneet monilla aloilla. Erikoisesti mainitsen, että hän alleviivatusti on minua onnitellut itsenäisyytemme johdosta, puhunut lämpimin sanoin maamme konsolidoinnista, sen skandinaavisesta pohjasta, sen tulevaisuudesta. Hän on sen lisäksi antanut minulle joukon erityisen tärkeitä neuvoja ja osviittoja sekä minulle tehnyt selkoa täkäläisistä mielialoista, varsinkin suhteista Saksaan. Ei ilman kiintoa on seuraava ote keskustelustamme. Jouduimme puhumaan siitä, että Isvolski aikoinaan ei ollut pahimpia Suomi-vihollisia. Tämän johdosta hän totesi, että Isvolskin seuraaja Venäjän ulkoministerinä Sasonoff oli kaikkea muuta kuin Suomi-ystävä, minkä hän saattoi todeta silloin kuin hän seurasi ulkoministerinä Ruotsin Kuningasta tsaaria tapaamaan v. 1912

Suomen saaristossa. (Tästä keskustelusta muuten kertoo Sasonoff vasta ilmestyneissä muistelmissaan.) Hän kertoi päättäneensä ennen keskustelua Sasonoffin kanssa koettaa, mikäli mahdollista, ottaa esille Suomen-kysymyksen, jättäen kuitenkin asian riippuvaksi tilanteesta. Mutta hän huomasi kohta kaiken keskustelun tästä kysymyksestä olevan täysin mahdottoman, jonka vuoksi hän siitä aikeesta luopui. Kerron tämän siitä syystä, että se osaltaan vahvistaa sitä, mitä olen parissakin kirjoituksessa Valvoja-Ajassa koettanut todistaa, nim. että Isvolski oli eri mieltä Stolypinin kanssa Suomea kohtaan noudatettavasta politiikasta ja että Stolypin Isvolskin jälkeen tahtoi saada ulkoministeriksi miehen, joka Suomen-kysymyksessä suuremmassa määrässä kuin tämä ajattelisi kuin hän itse. Tällaisen miehen hän sai Sasonoffista. Muuten kertoi Ehrensvärd tässä keskustelussaan puhuneensa Sasonoffille siitä vaarasta, mikä uhkasi ruotsalais-venäläisiä suhteita, jos Venäjä aikoisi jatkaa Ahvenanmaan saarien linnoitusta.

Ehrensvärd on myöskin keskusteluissamme antanut vahvistusta sille käsitykselle, mikä minulla itselläni jo kauan on ollut Ranskan suhtautumisesta Saksaan, että näet täällä vallitsee laajoissa piireissä erinomaisen suuri pyrkimys yhteisymmärrykseen Saksan kanssa.

Onhan kuvaavaa, että nykyään Ranskan lehdistö pääasiallisesti pohtii maansa suhdetta Italiaan, jättäen huomioonottamatta Saksassa huomattavissakin asemissa olevien politikkojen lausuntoja, jotka vielä vuosi sitten täällä olisivat herättäneet suuttumuksenmyrskyn. Kaikkialla myöskin Quai d'Orsayn herrojen keskuudessa on vallalla se käsitys, että Stresemann todella pyrkii yhteisymmärrykseen, jos kohta täällä ei käsitetä sitä, miksi Stresemann ei jyrkemmin selvennä suhdettaan Venäjään ja miksi Deutsch-nationalit jatkuvasti tekevät hänen politiikalleen vaikeuksia. Selvimmin ilmaisi tämän mielialan Norjan vanha lähettiläs, vapaaherra Wedel. (Hän, ystävällisesti kyllä, järjesti tänään meille tervetuliaisaamiaiset, joihin otti osaa useimmat Skandinavian lähetystöjen herrat ja naiset.) Hän sanoi näin: "Ranska ja sen kansa haluavat avec passion yhteisymmärrystä Saksan kanssa. Saksan kansa on tyhmä, jollei se tätä näe."

Liettuan lähettiläs Schumans, jonka kanssa myöskin olen pariinkin otteeseen keskustellut, on hämmästyttävän avoimesti arvostellut hallitustaan, sanoen suoraan sen tehneen pelkkiä tyhmyyksiä. Kummallista kyllä, hän ei ollut vielä eilisiltaan mennessä saanut vahvistusta tiedolle Riigan hallituksen kaatumisesta.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cc

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 4.

Pariisi

22/12 1922.

5000: 8—26. 1955

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

Parisissa joulukuun 22 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 23320 Saap. 1927
27/12-27 — Liit. —
RYHMÄ | OSASTO | ASIA

N° 2472

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 4, joka sisältää:

Eräitä keskusteluja.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 4

joulukuun 22 p:ltä 1927.

Eräitä keskusteluja.

Kävin eilen ensi kertaa Secrétaire Général'in, Berthelot'n luona. Katsoen siihen, että Berthelot on Quai d'Orsayn kaikkivoipa herra, sekä siihen, että hän usein saattaa olla sangen jäykkä, katson asiaksi ensiksikin todeta, että hän otti minut vastaan erinomaisen ystävällisesti. Keskustelumme ei syventynyt päivän polttaviin kysymyksiin - B:llä näkyi olevan erinomaisen kiire - mutta päättyi se nimenomaiseen toteamiseen, että Suomen ja Ranskan välit ovat mitä ystävällisimmät (amicales) sekä että maittemme välillä

ei nykyhetkellä ole mitään sellaista, joka vaatisi diplomaattisia neuvotteluja. (Merenkulkusopimushan tulee aiheuttamaan eräitä keskusteluja, jotka olen aikonut käydä suoraan kauppaosaston johtajan taikka Serruys'in kanssa, kun tämä palaa Genèvestä, mistä myös B:lle huomautin.) Vaikutukseni käynnistäni Berthelot'n luona oli näin ollen, sen parempi, varsin edullinen.

Minulla oli pari päivää sitten uudelleen Latvian lähettilään kanssa pitkä keskustelu, joka kesti koko tunnin. Keskustelimme pääasiallisesti Venäjän-kysymyksestä ja Länsi-Europan suhtautumisesta siihen, osaksi sen perustuksella, mistä kerroin puhuneeni hänen kanssaan, kun hänet edellisellä kerralla tapasin, nim. Venäjän uuden ambassadöörin puolelta odotettavista neuvotteluehdotuksista Ranskan kanssa. Schumans sanoi kokemuksensa olevan, että noin kolme neljä vuotta sitten, jolloin länsivallat päättivät yrittää lähennellä Moskovaa, sekä täällä että Roomassa, kiinnitettiin siksi paljon toiveita suhteiden elpymiseen Moskovan kanssa, että hän puolestaan oli ollut sangen levoton siitä, mille kannalle mainitut vallat asettuisivat, jos juuri silloin jokin odottamaton, baltilaisille valtioille epämieluinen yllätys olisi sattunut. Hän

katsoi, että ne vuodet, jotka senjälkeen ovat kuluneet, ovat olleet baltilaisille valtioille, kuten yleensä Venäjän rajavaltioille, siinä suhteessa edulliset, että ne illusionit, jotka silloin elähyttivät Rooman ja Parisin ja ehkäpä Lontoon hallituksia, nyttemmin ovat hävinneet ja että täällä on opittu huomaamaan, että ne perustuivat pelkkään bluffiin Moskovan puolelta. Mikään, sanoi hän, ei voi olla meille edullisempaa, kuin, että tämä bluffi lopultakin on käsitetty täällä. Jos nyt, jatkoi hän, jotain sattuisi, ei ole epäilystäkään siitä, etteikö täällä venäläisiä mahdollisia aspirationeja arvosteltaisi niiden todellisen arvon mukaisesti. Omasta puolestani lisäisin, että vallan samanlainen selvänäisyys myös Saksassa on ollut viime aikoina havaittavissa.

Edelleen puhuimme Schumansin kanssa Moskovan uuden ambassadöörin tulevista instruktioneista, joista eräät lehdet edelleen sisältävät kaikennäköisiä arveluja. Olen samaa mieltä Schumansin kanssa siitä, että näitä instruktioneja ei pidä antisipoida. Schumansilla oli se käsitys, että sangen suuri osa nykyistä Ranskan hallitusta, myös Poincaré, ei missään tapauksessa halua neuvottelujen positivoimista, ennenkuin uudet vaalit täällä ovat tapahtuneet. Tämä koskisi sekä kysymystä Venäjän veloista että neuvottelu-

ja mahdollisesta non agressiosta. Schumans ei uskonut edes, että Briand, oli hänellä kuinka hyvä halu tahansa ajaa Venäjäänkin nähden nykyistä rauhanpolitiikkaansa, kykenee tekemään mitään ratkaisevaa ennen näitä vaaleja. Uutta lähettilästä odotetaan muuten tänne saapuvaksi tammikuun ensi päivinä. Kuulin tänään lähetystöm puolalaisesta lähteestä, että täkäläiset piirit, jotka näitä kysymyksiä ajavat, tällä hetkellä, olisivat taasen entistä optimistisemmat. Näiden piirien mielialan vaihtelu päivästä toiseen parhaiten todistaa, miten ylimalkaista ja epämääräistä toistaiseksi keskustelu näistä kysymyksistä on.

Näin ensi kerran eilen Saksan suurlähettilään, jonka kanssa jouduimme puhumaan Saksan ja Ranskan suhteista. Saatoin hänenkin kauttaan todeta, että hänkin pitää näitä suhteita nykyään suurin piirtein katsoen sangen hyvinä. Hän sanoi nimenomaan, että mitään akuuttista kysymystä ei tällä hetkellä ole olemassa, jos kohta luonnollisesti kysymys koko laajuudessaan aina on pinnan alla, milloin enemmän, milloin vähemmän aktuaalisena, mutta katsoo hänkin, että kysymys Ranskan suhtautumisesta Italiaan ja Venäjään kiinnostaa täkäläisiä piirejä juuri nyt enemmän kuin kysymys suhtautumisesta Saksaan. Ja Itävallan lähettiläs,

jonka tänään ensi kerran tapasin, sanoi minulle suoraan: "Tulette ihmettelemään, miten suuria edistysaskeleita on tehnyt ranskalais-saksalainen lähentely." Minua itseäni ihmetyttää päivä päivältä yhä enemmän, kuinka rauhallisesti täkäläinen lehdistö puhuu Saksan oloista; tekisipä mieli sanoa, että Saksan lehdistö tällä hetkellä käyttää Ranskasta voimakkaampaa kieltä kuin päinvastoin. Ei ole kiintoa vailla, että esim. eilen Seydoux Matin'issa julkaisi pääartikkelin, jossa hän, Parker Gilbert'in julkaiseman kolmannen vuosikertomuksen ja sen täällä aiheuttaman kommentaarin johdosta, peittelemättä sanoo, että hän puolestaan ei koskaan ole uskonut, että Dawes-suunnitelma voidaan ajan pitkään toteuttaa, ja rivien välistä lukee, mitenkä hän tahtoi saada sanotuksi, että aika on tulossa, jolloin on pakko entisten allierattujen lopultakin määritellä Saksan maksettavan korvaussumman suuruus. Tämäkin viittaa siihen, miten Ranskassa, eräitä oikeistopiirejä lukuunottamatta, todella pyritään vielä ratkaisemattomien kysymysten selvittelemiseen Saksan kanssa. Tuskin erehdyn, jos sanon, että kun vaalit ovat ohi sekä siellä että täällä, sekä Dawes-kysymys että valtauskysymys tulevat joutumaan uuteen vaiheeseen.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 5.

Pariisi

24/12 1927

5000—11—27. 3573.

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

Parisissa joulukuun 24 p:nä 1927.

N° 2450

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 24/2230 Sal. 1927
29/12-27
RYHMÄ 5 | C6

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 5 joulukuun 23 päivältä 1927.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPÉ,

H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 24/220 Sal. 1927
29/12-27
RYHMÄ

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 5

joulukuun 23 p:ltä 1927.

Viitaten raporttiini N° 2 täten kunnioittaen lähetän siitä puheesta sanamuodon, minkä Tasavallan Presidentti minulle piti, kun joulukuun 5 päivänä hänelle jätin valtakirjan.

"Monsieur le Ministre,

Il m'est particulièrement agréable de recevoir les lettres par lesquelles M. le Président de la République Finlandaise vous accrédite auprès de moi en qualité d'Envoyé Extraordinaire et de Ministre

Plénipotentiaire. La sympathie et la confiance que vous avez manifestées à l'égard de la France au cours de votre carrière vous conféraient un titre particulier à poursuivre ici la mission de rapprochement que votre éminent Prédécesseur a si heureusement remplie.

La France, dont vous avez si justement évoqué les sentiments d'amitié pour votre pays, souhaite de tout coeur à la Finlande un avenir qui assure le plein développement de ses ressources comme le libre essor de son génie national et qui consacre la brillante situation que votre jeune Nation a su acquérir en Europe depuis son avénement à l'indépendance.

Appliquée à la réalisation d'un même idéal de paix et de progrès dans lequel se confondent les aspirations de nos deux peuples, la collaboration de nos Gouvernements ne peut être qu'étroite et féconde. En vous efforçant de développer les liens qui unissent déjà la France et la Finlande et d'augmenter leurs contacts dans tous les domaines où peut s'exercer leur activité commune, vous pouvez compter, Monsieur le Ministre, que rien de la part du Gouvernement de la République ne sera épargné pour faciliter votre tâche et qu'en particulier, mon concours personnel vous est par avance acquis."

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6.

ASIA:

Ministeri Holman raportti no 6.

Pariisi

31/12 1927

5000—11—27. 1928

LÉGATION DE FINLANDE
3, RUE CLÉMENT MAROT (VIIIe)

Parisissa joulukuun 31 p:nä 1927.

N° 2493

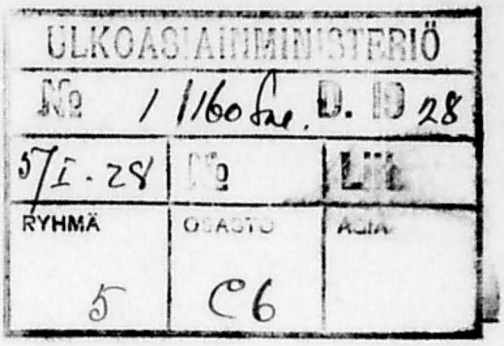

Herra Ministeri,

Täten kunnioittavimmin lähetän Teille raporttini N° 6, joka sisältää:

Käynti Poincarén luona.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutuksen.

Holma.

Herra Ulkoasiainministeri Hj. J. PROCOPE,

H e l s i n k i.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 1/160 Sal. D. 1928
5/I-28 | № | Liit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Suomen Parisissa olevan Lähettilään raportti N° 6

joulukuun 30 p:ltä 1927.

Käynti Poincarén luona.

Kävin eilen ensi kerran virallisella käynnillä pääministeri Poincarén luona, joka budgettikäsittelyn vuoksi ei ollut aikaisemmin ehtinyt ottaa minua vastaan. En voi olla ensiksi huomauttamatta, mitenkä Poincaré kandenkeskisessä puheessa tekee täydellisesti toisen vaikutuksen, kuin minkä hänestä on saanut häntä tuntematta. Hänen miltei naisellinen äänensä, hänen ystävällinen katseensa vaikuttavat aivan toisin kuin on tapana odottaa suurelta valtiomiehel-

tä. Hän oli minua kohtaan aivan erikoisen ystävällinen, tekisipä mieli sanoa, ehkä kaikkein ystävällisin niistä henkilöistä, jotka virallisesti täällä olen tavannut, vaikka heihinkään nähden en suinkaan voi mitenkään valittaa. Hän totesi useampaan kertaan, miten Suomen ja Ranskan välillä ei ole olemassa muuta kuin hyviä suhteita, ja lisäsi, ehkä vähän liioitellen, että muunlaisia kuin hyvät eivät suhteemme koskaan ole olleetkaan.

Keskustelumme liikkui parhaasta päästä Venäjän kysymyksissä. Poincaré sanoi kaiken sen, minkä hän on kuullut uudesta Moskovan ambassadööristä, viittaavan siihen, että hän olisi vähemmän aktiivinen kuin edeltäjänsä. Tämä voisi olla sopusoinnussa sen kanssa, mitä olen kuullut muualta, josta kerran jo mainitsin, että näet uudelta ambassadööriltä odotetaan suurempaa myöntyväisyyttä neuvotteluissa, kuin mitä Moskova tähän saakka on osoittanut. Muuten sanoi Poincaré Venäjän kysymyksen pysyvän permanenttina mystifikationina, ja onkin kiintoisaa huomata, miten parlamenttipiireissä, mistä myöhemmin toivon voivani tehdä selkoa, Venäjän kysymykset yhä edelleen näyttelevät huomattavaa osaa, semminkin kun sitä tullaan ilmeisesti käyttämään vaalikampanjassa aseena.

Tässä yhteydessä en voi olla mainitsematta, mi-

tä kuulin tänään lähteestä, jota pitäisin sangen varmana, että näet Poincaré ja Briand varmasti olisivat päättäneet uuden ambassadöörin tullessa vastata hänen mahdollisiin ehdotuksiinsa selvällä ohjelmalla, johon puolestaan pyytävät Venäjältä yhtä selvää vastausta, sekä että jos venäläiset edelleen jatkavat neuvottelujen venyttelemistä, he tulisivat nämät katkaisemaan. Onkin luonnollista, että Ranskan hallitus ei mielellään voi käydä tähänastisia häälyviä neuvotteluja Moskovan kanssa vaalitaistelun aikana.

Ulkoasiainministeri Procopén selityksistä lehdistölle Suomen ulkopolitiikan, varsinkin Venäjään nähden, muuttumattomasta suunnasta sisälsi Le Temps tänään lyhyen sähkösanoman Helsingistä.

Holma.